

UTVÄRDERINGSRAPPORT

”Det här har jag byggt, känns bra!” Platser att bygga på

En utvärdering av Arvsfondens lokalstöd 2007-2013

Danielle van der Burgt

Kulturgeograf – verksam vid Institutionen för pedagogik, didaktik
och utbildningsstudier, Uppsala universitet, oktober 2014

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Inledning	6
2. Teoretiska perspektiv	14
3. Lokalstödet 2007-2013	17
Storleken på lokalstödet 2007-2013	18
Vilka typer av föreningar får stöd?	19
Var finns de föreningar som får stöd och vilka andra finansiärer finns?	20
4. Lokalernas ändamål och målgrupper – lokalstödet 2012-2013	23
Lokalförändringen	23
Verksamheter och aktiviteter för "alla"	24
En meningsfull fritid och en attraktiv bygd	25
Ökad kvalitet och förlängd säsong	26
Mötesplatser	27
Mindre tid för ideella föräldrainsatser	27
Folkhälsa och spontanidrott	28
Exempel på spontanidrott i fokus – Uppsala Young Hockey Club	28
5. Arbetet med lokalstödsprojektet	30
Från att planera och budgetera till att hålla tidsplanen och budgeten	30
Hitta fram till kunskaper och kompetenser	35
Bygga en projektstruktur	36
Exempel på projektstruktur – Föreningen Fyllingen	39
Att få med alla	40
Den ideella insatsen	41
Stöd från Arvsfonden	44
Exempel på att leda och genomföra ett lokalstödsprojekt – Hulta Golfklubb	45
6. Relationen till kommunen	49
7. Målgrupper	50
Målgruppens delaktighet i lokalstödsprojektet	51
Att nå ut till nya målgrupper	53
Effekter av målgruppens delaktighet i lokalförändringen och nya verksamheten	57
Exempel målgruppernas delaktighet – "sociala kvadratmeter" i Laholm	58
8. Lokalstödsprojektets betydelse	62
Ökat intresse och större utnyttjande – nya samlingsplatser i lokalsamhället	62

Ett stärkt lokalt utbud och ökad tillgänglighet	64
Stolthet, hopp och framtidstro	65
Gemenskap	67
9. Avslutande sammanfattning och diskussion	68

Författaren ansvarar för analys och slutsatser

Förord

Jag vill rikta ett stort tack till de föreningar som bidragit med information till utvärderingen, särskilt till de fyra föreningar som har utgjort mina fallstudier för ett varmt mottagande i samband med mina besök. Stort tack också till Annica Thomas, Andreas Pierrou och Maria Gasch på Arvsfondens kansli för stöd och information under arbetets gång.

Danielle van der Burgt
Uppsala, oktober 2014

Sammanfattning

Utvärderingen av lokalstödet omfattar 207 lokalstödsprojekt som under perioden 2007-2013 beviljats medel för att bygga nytt, bygga om eller bygga till. Totalt har dessa projekt beviljats ca 283 miljoner kronor. En fördjupning har gjorts av projekt som ingick i Arvsfondens särskilda lokalstödsatsning 2012-2013. Utvärderingen av lokalstödet tar avstamp i teorier om plats, rum och lokalsamhällen, samt sätter in lokalstödet i en samhällelig kontext genom att koppla till ett idrottspolitiskt-, ett tillgänglighets- samt ett civilsamhällesperspektiv. Syftet med utvärderingen har varit att undersöka vilka spår Arvsfondens lokalstöd lämnar i de sammanhang som lokalstödsprojekten sker i, samt att synliggöra det arbete som lokalstödsprojekten innebär för deltagarna. Ett särskilt fokus i utvärderingen har varit att få reda på mer om vad som händer när projekten har fått lokalstöd; vad som krävs av projektledarna för att genomföra lokalbygget, vilken tillgång till lokalen projektets målgrupp (barn, ungdomar och/eller personer med funktionsnedsättning) har samt vilken betydelse lokalbygget och lokalen har för föreningen och för målgruppen. Flera olika metoder har använts för att samla in materialet. Dokumentstudier, en enkät, intervjuer samt observationer per telefon och i samband med platsbesök hos fyra utvalda fallstudieprojekt har genomförts.

Kartläggningen av lokalstödet under perioden 2007 till 2013 visar att stödet har växt i omfång både vad gäller antalet projekt som fått stöd samt när det gäller stödets omfattning i ekonomiska termer. Arvsfondens lokalstödsatsning har inneburit en kraftig ökning av stödet. Det finns fortsatt en trend att såväl den generella nivån på bidragens storlek till projekten som andelen projekt som får höga belopp ökar. En majoritet av projekten år 2013 beviljas belopp över en miljon kronor. Fortfarande är det främst idrottsföreningar på landsbygden som får stöd. Andelen idrottsföreningar har dessutom ökat bland de föreningar som får stöd. Etablerade kontaktnät inom idrottsrörelsen samt ökad medvetenhet bland idrottsförbund och kommunala tjänstemän om att Arvsfonden ger medel för lokaler kan vara orsaker till detta. Arvsfondens lokalstöd har en nyckelroll i projektens finansiering av lokaler och anläggningar, framför allt i finansieringen av projekt som saknar stöd från kommunen. Även om föreningar ofta lyckas få medfinansierare – i form av andra bidragsgivare, sponsring och lån – till sina projekt har många inga möjligheter att göra större (om)byggnationer utan Arvsfondens stöd. Det kommunala stödet till lokalstödsprojekten fördelas relativt jämt över landet och har ökat jämfört med hur det såg ut tidigare, men är ojämnt fördelad mellan projekt. Knappt hälften av projekten får ekonomiskt stöd från kommunen och merparten av detta stöd går till idrottsföreningar som, tillsammans med andra ideella och privata aktörer, bygger stora arenor eller multifunktionshallar.

Projektens mål med lokalförändringen och den nya verksamheten skall förstås utifrån föreningarnas skilda lokala ekonomiska och sociala förutsättningar, samt utifrån en kultur- och idrottspolitisk verklighet i form av ett vidgat föreningsansvar både för ägande och drift av anläggningar, för inkludering av nya målgrupper och för folkhälsa.

Utvärderingen visar på de spår som lokalstödet lämnar i föreningen, lokalsamhället och kommunen. Lokalförändringen medför positiva effekter för de föreningar som genomfört lokalstödsprojekt och lokalstödet har varit ett lyft för föreningen och lokalsamhället. Det ideella arbetet, att arbeta och kämpa tillsammans, är en viktig del av de positiva effekterna som lokalstödet medför. Att ha fått möjligheten att genomföra en (om)byggnation och göra en investering i den lokala lokal- och anläggningsstrukturen har stärkt föreningars och lokalsamhällets kollektiva självkänsla och lett till stolthet och en förnyad tro på framtiden. Investeringar i den byggda miljön är inte bara materialitet utan signalerar att invånarna på denna plats är värda att satsas på och betyder någonting för samhället. Detta är särskilt viktigt att känna för grupper med svagare ställning i samhället, som barn- och ungdomar, nyanlända svenskar i alla åldrar, socioekonomiskt svaga grupper och personer med funktionsnedsättning. Framför allt på platser som präglas av avbefolkning och nedskärningar i kultur- och fritidssektorn och en känsla av hopplöshet och vanmakt innebär lokalstödet ett lyft för hela bygden. Den materiella produkten som lokalstödsprojektet leder till – den fysiska anläggningen – både upprätthåller och bidrar till de känslor av delaktighet och tillhörighet som kommer ur arbetet med lokalstödsprojektet, vilket på vissa platser har lett till fler ideella insatser även efter byggprojektet. Att få chansen att delta i en upprustning och investering i den fysiska miljön leder till fortsatt vårdande av denna miljö.

Utvärderingen visar att de sammanhang som föreningen, lokalsamhället och kommunen utgör innebär både ”möjliggörare” och hinder för hur lokalstödet kan genomföras och fortlöper samt för projektledarens upplevelse av genomförandet. Centrala faktorer är kommunens förhållningssätt till föreningen, samt föreningens medlemmar – vilka dessa är och vilka möjligheter de har att ställa upp som ideell arbetskraft. Genomförandet av ett lokalstödsprojekt kräver ofta mycket arbete och innebär många olika arbetsuppgifter som överlag sker ideellt. Projektledningens tillgång på ”byggspecifika” kunskaper och sociala kontakter, ideella resurser, logistisk kompetens och framför allt tid utgör centrala förutsättningar för hur arbetet med projektet fortskrider och upplevs av projektansvariga. Att genomföra ett lokalstödsprojekt innebär att projektansvariga behöver lägga ner mycket tid och ideellt engagemang. Mobiliseringen och samordningen av de ideella insatserna kan exempelvis vara enormt krävande, framför allt när byggprocessen drar ut på tiden för att saker och ting kostar mer än beräknat och arbetet ska ske ideellt i stället. För enstaka individer har priset varit högt och det är när för stor ideell arbetsbörda ligger på enskilda personer som den ideella arbetsinsatsen kan bli ett – ibland alldeles för stort – problem. Projektledare har olika förutsättningar när det gäller hur mycket tid de kan lägga på projektet samt hur deras tillgång till ”byggspecifikt” föreningskapital ser ut. En tydlig projektstruktur och tydliga roller i projektgruppen är avgörande för att lokalstödsprojektet ska kunna genomföras på ett smidigt sätt.

Utvärderingen visar att barn och ungdomar samt personer med funktionsnedsättning är delaktiga i lokalstödsprojektets planering och genomförande, även om projekten ofta

initieras och leds av engagerade vuxna. Samhällsplaneringstraditioner och starka aktörsgrupper innebär att både barnperspektivet och barns perspektiv ofta kommer i skymundan och prioriteras bort i den kommunala planeringen. Arvsfondens lokalstöd utgör ett komplement till den befintliga planeringen och det befintliga anläggningsutbudet i kommunerna. Det utgör även en arena för barns och ungdomars påverkan i och med att lokalstödet kombinerar tydliga krav på målgruppens delaktighet i planering och genomförande, med föreningarnas engagemang och erfarenhet av arbete med barn och ungdomar.

Lokalstödsprojektens målgrupper – barn, ungdomar, personer med funktionsnedsättning – har tillgång till lokalerna och till den nya verksamheten och både lokalerna och verksamheten kommer målgrupperna tillgodo. De nya lokalerna möjliggör den planerade verksamheten och drar till sig barn ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Lokalstödsprojekten når ut till sina målgrupper men vissa grupper – som personer med funktionsnedsättning och flickor med utländsk bakgrund – är svårare att nå ut till än andra. Det är en pågående process att nå ut till nya målgrupper. Orsaker till att arbetet med att nå ut till och behålla nya målgrupper kan dra ut på tiden eller stanna av ses både kopplade till vilka målgrupper det handlar om och till förhållanden i lokalsamhället.

Sammantaget visar utvärderingen att det finns ett ömsesidigt beroende mellan föreningarna och de lokalsamhällen de verkar i. Föreningarna behöver kunna rekrytera medlemmar för att överleva och lokalsamhället behöver föreningslivet för att invånarna ska kunna ha en meningsfull fritid och för en god social sammanhållning. Lokalstödet gynnar båda och fungerar som en katalysator.

I. Inledning

Denna rapport är resultatet av en utvärdering av Arvsfondens lokalstöd. Syftet med utvärderingen har varit att undersöka vilka spår Arvsfondens lokalstöd lämnar i de sammanhang som lokalstödsprojekten sker i, samt att synliggöra det arbete som lokalstödsprojekten innebär för deltagarna. Ett särskilt fokus i utvärderingen har varit att få reda på mer om vad som händer när projekten har fått lokalstöd; vad som krävs av projektledarna för att genomföra lokalbygget, vilken tillgång till lokalen projektets målgrupp (barn, ungdomar och/eller personer med funktionsnedsättning) har samt vilken betydelse lokalbygget och lokalen har för föreningen och för målgruppen. Arvsfondens lokalstöd kan sökas av ideella föreningar ”för den del av kostnaderna för inköp, ny-, om- och tillbyggnad av lokaler och anläggningar som krävs för att föreningen ska kunna genomföra en nyskapande och utvecklande verksamhet” (Arvsfonden.se).

Allmänna arvsfonden upprättades 1928 efter ett beslut av riksdagen att kvarlåtenskap efter personer utan nära släktingar och utan testamente ska tillfalla Arvsfonden. Fonden förvaltas av Kammarkollegiet och myndigheten Arvsfondsdelegationen har till uppgift att fördela stöd ur fonden till projekt för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Arvsfonden fördelar två typer av stöd; projektstöd och lokalstöd. Projektstöd skall gå till utvecklings- och försöksverksamhet av olika slag där nya idéer som ännu inte är etablerade kan få finansiering. Projektstöd ges till nyskapande och utvecklande verksamhet i ett nationellt perspektiv och på målgruppens delaktighet. Lokalstödsprojekten skall också leda till nyskapande och utvecklande verksamhet och målgruppsdeltagande, dock är kraven på nyskapande begränsade till att projekten skall vara nyskapande på orten och inte i landet. För att kunna bli beviljad lokalstöd måste föreningarna uppfylla ett antal kriterier. Bland annat ska föreningen ha funnits i minst två år och förbinda sig att använda lokalen för verksamheten under minst tio år.

Lokalstödet har skiftat när det gäller omfattning och antal beviljade stöd. Exempelvis visar den tidigare utvärderingen av lokalstödet att stödet minskade stadigt mellan 1994 och 2004 – då endast tre föreningar fick stöd – för att sedan öka igen (Bringlöv 2008). Från och med juni 2012 har Arvsfonden påbörjat en särskild lokalstödssatsning i syfte att öka föreningslivets kännedom om att söka lokalstöd och att få fler organisationer att söka lokalstöd. Detta ska uppfyllas med hjälp av särskilda kommunikationsinsatser och informationspridning i kontaktnätverk med kommuner och föreningar. Under 2013 genomförde Arvsfondsdelegationens kansli bland annat projektet Sverigeresan, en insats för att informera om Arvsfondens stöd. Introduktionsdagar för nya projektledare samt för kommunala tjänstemän med föreningsansvar genomförs ett antal gånger per år. Eftersom mycket av Arvsfondens lokalstöd går, och har gått till idrottsföreningar, har man även gjort insatser för att skapa nätverk med och sprida information till kulturföreningar och organisationer med annan inriktning än idrott. Ett mål med satsningen är även att utöka lokalstödet volym till

minst 200 miljoner kronor under tre år. Ökade personalresurser och förbättrade arbetsätt på Arvsfondsdelegationens kansli har varit andra insatser för att sprida information och öka lokalstödet omfång. Sedan 2010 finns även en digital mötesplats för arvsfondsprojekten, ideella föreningar och andra intresserade. I samband med lokalstödssatsningen beslutade Arvsfondsdelegationen att en ny utvärdering av lokalstödet betydelse skulle ske, vilket resulterat i föreliggande rapport.

Metod och material

De lokalstödsprojekt som ingått i utvärderingen beviljades stöd under perioden januari 2007-december 2013. En fördjupning har gjorts av projekt som ingick i Arvsfondens särskilda lokalstödssatsning januari 2012 till och med december 2013. Flera olika metoder har använts för att analysera materialet. För det första gjordes analys över beviljade projekt under perioden 2007-2013 med hjälp av Arvsfondens registerutdrag, för att skapa en översikt av lokalstödet omfattning under perioden samt av vad som karaktäriserar projekten när det gäller typ av organisation, finansiering samt var i landet projekten finns. För det andra genomfördes en dokumentstudie av projektansökningar för ett urval av beviljade lokalstödsprojekt, det vill säga projekt som ingick i Arvsfondens särskilda lokalstödssatsning 2012-2013. Fokus i analysen har legat på projektens mål med lokalförändringen, målgrupper samt den verksamhet som de vill utveckla med hjälp av de nya/förändrade lokalerna. För det tredje gjordes en kvalitativ fördjupning av några projekt. Med hjälp av intervjuer och observationer på plats följde jag under perioden hösten 2012 till och med våren 2014 fyra lokalstödsprojekt som ingick i Arvsfondens särskilda lokalstödssatsning 2012-2013. Dessa fallstudier gjordes i syfte att få en förståelse av arbetet med lokalstödsprojekten i sin sociala och rumsliga kontext. Platsbesök har gjorts vid flera olika tillfällen under dessa år för att se vad som krävs av en projektledare samt att undersöka betydelsen av projektet och lokalerna för föreningen, målgrupper och lokalsamhället. Även några telefonintervjuer har gjorts för att följa upp arbetet. Olika typer av föreningar i olika geografiska kontexter valdes ut som fallstudier för att studera hur en förenings rumsliga och sociala kontext kan påverka arbetet med ett lokalstödsprojekt; en musikexperimentell förening i ett innerstadsområde i en storstad, en golfklubb i ett landsbygdsområde och en hockeyförening i en mellanstor stad. Dessa föreningar besöktes vid flera tillfällen. Under utvärderingens gång kompletterades med ett fjärde fallstudieprojekt, en bordtennisklubb i en mindre stad. Anledningen var att detta projekt hade byggt klart och kommit igång med sin verksamhet vilket inte de andra tre fallstudieprojekt hade gjort än. Syftet med denna komplettering var att få kunskap om lokalstödsprojektets betydelse för målgruppen samt för hur man arbetar med att göra målgrupperna delaktiga i verksamheten.

För det fjärde skickades i slutet av utvärderingsperioden, under november 2013, en enkät till samtliga lokalstödsprojekt som blivit beviljade lokalstöd under 2007-2013. Projekten hade kommit olika långt i sina lokalstödsprojekt vid enkätens tidpunkt, vilket innebar att vissa

hade byggt färdigt och kommit igång med sin nya verksamhet medan andra knappt hade startat upp sina projekt. Enkäten bestod framför allt ut av öppna frågor och med dessa söktes kunskap om projektens olika erfarenheter av arbetet med lokalstödsprojektet, vilka olika hinder projekten stött på och hur de hanterat dessa, samt vilka eventuella effekter de kan se av den gjorda lokalförändringen. Totalt skickades enkäten ut till 188 projekt och 116 svar inkom. De 116 svar som inkom var i de flesta fall mycket utförliga, även om de projekt som inte har kommit så långt i sina projekt ännu av förklarliga skäl inte har kunnat svara på alla frågor. Av de som inte deltog i enkäten var det flera som nyligen hade blivit beviljade stöd och alls inte kommit igång med sina lokalstödsprojekt ännu. För projekt som fick stöd i början av utvärderingsperioden fanns ibland inte de projektansvariga kvar i föreningen. Svaren har bearbetats och analyserats kvalitativt vilket innebär att det är svarens innehåll som står i fokus snarare än en analys av hur många projekt som svarar på ett visst sätt. Anledningen till detta är framför allt att lokalstödsprojekten är så olika till innehåll såväl som till typ av förening, storlek samt lokalisering.

Disposition

I inledningskapitlets resterande del redogörs för Arvsfondens lokalstöd samt diskuteras lokalstödet utifrån några samhällseliga perspektiv. I kapitel 2 sätts lokalstödet i ett teoretiskt sammanhang. Platsens betydelse, projekt i ideella föreningar samt barns delaktighet i samhällsplanering och lokalsamhället diskuteras. Kapitel 3 behandlar lokalstödet omfattning, vilka föreningar som fått lokalstöd, var i landet de finns samt hur de är finansierade. I kapitel 4 redogörs för lokalernas ändamål, verksamhetens mål samt målgrupper. Kapitel 5 behandlar vad som händer när projekt blir beviljade lokalstöd och det arbete projekten lägger ner. Kapitel 6 redogör för projektens relation till kommunen. I kapitel 7 behandlas målgruppernas delaktighet i lokalstödsprojektet och i verksamheten, hur projekten har arbetat för att nå ut till nya målgrupper samt vilken betydelse lokalstödsprojektet har för målgruppen. I kapitel 8 diskuteras betydelsen av lokalstödsprojektet för föreningen, för dem som arbetat med projektet samt för lokalsamhället. Den avslutande diskussionen finns i kapitel 9.

Allmänna arvsfondens lokalstöd och lokalstödssatsningen

Att bevilja medel för lokaler som ska komma barn och ungdomar tillgodo har varit en del av Arvsfondens verksamhet sedan den upprättades 1928 men haft olika karaktär under olika perioder. På 1950- och 1960-talet utgjorde lokalstödet den största delen av Arvsfondens medel och gick stöd till upprustning av lokaler för barn- och ungdomsverksamhet. Från 1969 har även personer med funktionsnedsättning ingått i Arvsfondens målgrupper (Arvsfondsdelegationen 2004). Idag går ungefär en tiondel av Arvsfondens stöd till lokaler. Lokalstöd kan endast erhållas av organisationer som bedriver ideell verksamhet. Fram till 1994, då en ny lag slog fast att fondens medel skulle gå till ideell verksamhet, kunde

lokalstöd även erhållas av offentliga huvudmän. Fram till 1970-talets slut gick också en stor del av lokalstödet till offentliga aktörer som kommuner och svenska kyrkan. Under perioden 1950 till 1980 var Arvsfonden med och finansierade en stor del av de ideella och kommunala fritidsgårdar som öppnades under perioden (Arvsfondsdelegationen 1982 i Bringlöv 2008).

Arvsfonden har tidigare genomfört en utvärdering av lokalstöd som beviljades mellan 1994 och 2006 (se Bringlöv 2008). Syftet med denna utvärdering var att bidra med kunskap om vilken roll lokalstödet spelade vid tidpunkten för utvärderingen då lokalstödet omfång var liten jämfört med tidigare år. Hade lokalstödet spelat ut sin roll eller var det fortfarande betydelsefullt för de föreningar som beviljades stöd? Utvärderingen visade att lokalstödet hade betydelse för organisationerna på så vis att det ofta behövdes för att de skulle kunna ha kvar sina lokaler. Bringlöv pekar vidare på betydelsen av lokalstödet för barn, ungdomar och personer med funktionsnedsättning och beskriver lokalstödet som "ett sätt att underhålla eller värna om en lokal struktur som befrämjar livsvillkoren för fondens målgrupper" (Bringlöv 2008:37). Ett resultat var också att det ideella arbetet med lokalen kunde ha positiva effekter på gemenskapen och sammanhållningen i föreningen, men att för stor ideell arbetsbörda kunde leda till att det gick ut över själva verksamheten.

År 2003 införde Arvsfonden kravet att den verksamhet som lokalstödet genererar måste vara nyskapande i landet. Detta krav medförde att antalet beviljade projekt minskade kraftigt (Bringlöv 2008). För att öka antalet beviljade projekt valde fonden 2005 att ändra kravet på nyskapande till att verksamheten ska vara nyskapande på orten, det vill säga att det inte finns någon liknande verksamhet inom rimligt avstånd. Lokalstöd kan alltså inte erhållas enbart för upprustning. Arvsfonden ger inte heller bidrag för lösa material eller för administrativa kostnader i ett lokalstödsprojekt (som bygglov eller projektledning). Det finns även ett antal villkor som lokalerna som byggs nya, byggs om eller byggs till måste uppfylla. För det första måste föreningen stå för en del av kostnaderna för lokalförändringen själv. Detta kan vara antingen genom att föreningen använder sig av eget kapital eller andra sökta bidrag, eller att man genomför en del av arbetet med ideella insatser. För det andra skall lokalen komma andra föreningar tillgodo genom att dessa kan använda eller hyra lokaler till självkostnadspris. För det tredje ska lokalen vara tillgänglighetsanpassad eller så skall en tillgänglighetsanpassning göras i samband med lokalförändringen. För det fjärde måste föreningen äga lokalen eller ha ett avtal om att få bruka den i minst 10 år. För att säkerställa att Arvsfondens målgrupper fortfarande tar del av lokalen görs en uppföljning på alla lokalstödsprojekt efter 4 år och 10 år. Resultaten av dessa uppföljningar visar att näst intill alla lokalstöd som följs upp lever upp till kraven och har verksamhet under 10 år för Arvsfondens målgrupper. Slutligen skall målgruppen vara delaktig i planering och genomförande av lokalförändringen och verksamheten som möjliggörs av lokalförändringen.

Lokaler och anläggningar för fritid – lokalstödet i ett samhälleligt perspektiv

Lokaler och anläggningar kan diskuteras utifrån flera olika samhälleliga perspektiv som delvis är överlappande. Utifrån ett ungdomsperspektiv visar ungdomsstyrelsen (2006) att ungdomar efterfrågar olika typer av lokaler och aktiviteter, som fritidsgårdar, caféer, mötesplatser, fotbollsplan, badhus, uteställen, skateboardanläggningar, dans och idrott med mera. De önskar också att den befintliga fritidsverksamheten ändrar innehåll. I kommuner med låg befolkningstäthet efterfrågar unga idrottsaktiviteter medan unga i större städer snarare efterfrågar nya mötesplatser. Hur nöjda unga är med utbudet skiljer sig också mellan kommuner och undersökningen visar att det framför allt är inom kommunen med låg befolkningstäthet som unga är missnöjda med utbudet. Ungdomar tar i sina önskemål alltså utgångspunkt i det utbud som finns där de bor. Vidare finns skillnader mellan olika grupper av ungdomar – flickor och pojkar, unga med svensk och utländsk bakgrund – i vilka aktiviteter man efterfrågar och har möjligheter att delta i. Ungdomsstyrelsen konstaterar att kommunerna behöver tänka i banor av ett mer differentierat kultur- och fritidsutbud eftersom olika ungdomar har olika behov och intressen (2006). Ett lokalt anpassat och differentierat kultur- och fritidsutbud som möjliggörs genom lämpliga lokaler och anläggningar är alltså önskvärt utifrån ett ungdomsperspektiv.

I ett idrottspolitiskt perspektiv diskuteras lokaler och anläggningar som en förutsättning för att kunna utöva idrott och motion. Enligt den nationella idrottspolitiken skall i samhällsplanering, i skolans arbete och i andra sammanhang ges förutsättningar för människor att ägna sig åt motion och idrott för en god folkhälsa. För barn ses närområdet – som grönområden och öppna skolgårdar – som den mest lämpliga platsen för idrottsutövandet (Prop. 1998/99:107). Möjligheter i den fysiska miljön för lek, motion och idrott bör finnas där människor bor. I propositionen går det att läsa att eftersom det är kommunernas ansvar att planera hur mark och vatten bäst skall kunna användas (Plan och bygglagen, PBL 1987:10) är kommunerna också de viktigaste aktörerna för att skapa goda förutsättningar för att främja motion, idrott och friluftsliv (Prop. 1998/99:107). Det finns dock idag inget uttalat krav på utrymme för motion och idrott i plan- och bygglagen, påpekar Riksidrottsförbundet (rf.se 2014-09-15). Bortsett från den fysiska planeringen är det ett frivilligt åtagande för kommunerna att ge förutsättningar för motion och idrott. Det är föreningslivet som bär ansvaret för att idrottsverksamhet finns tillgängligt för invånarna. Kommunen och föreningslivet bär därför tillsammans ansvaret för tillkomsten av ändamålsenliga anläggningar och övriga förutsättningar för motion, idrott och friluftsliv. Planeringen av bland annat lokaler och anläggningar bör därför ske i dialog mellan kommunen och lokala föreningar. I en studie av idrottsanläggningar tas dock upp att föreningar sällan bjuds in att delta i kommunernas långsiktiga planering av anläggningar (Fahlén och Sjöblom 2008).

Studier av den fysiska planeringens konsekvenser visar även att det finns en stadsplaneringstrend att förtäta bostadsområden, framför allt i större städer, som anammats av många kommuner i syfte att skapa miljömässigt hållbara städer. Förtätningstrenden medför att de ytor som kan användas för spontanidrott – som grönytor, skolgårdar, bostadsgårdar och andra öppna ytor – blir allt färre i många städer och minskar tillgängligheten av funktionella ytor samt möjligheter för spontanidrott (van der Burgt & Gustafson 2013, Book 2008).

Tillgänglighet

Utifrån ett idrottspolitiskt perspektiv diskuteras lokaler och anläggningar ofta utifrån aspekter som utbud och tillgänglighet. Finns tillräckligt med lokaler och anläggningar, var finns de och hur tillgängliga är de för olika samhällsgrupper? Studier visar att det generellt finns en brist på anläggningar och att de inte uppfyller olika samhällsgruppers intressen och behov. Anläggningsutbudet som finns är ofta föråldrad och i behov av renowing (Fahlén & Sjöblom 2008). Föreningar efterfrågar också nya anläggningar som möjliggör kvalitativt bättre verksamhet (Augustsson m.fl. 2010). Även den icke-organiserade allmänheten efterfrågar fler anläggningar för spontanidrott och motion (Fahlén & Sjöblom 2008). Totalt sett har investeringarna i idrottsanläggningar ökat under 2000-talet (Fahlén & Sjöblom 2008). Enligt en undersökning som SKL (2010) har gjort handlar de nybyggnationer som gjorts under 2000-talet framför allt om sporthallar, friidrottshallar, golfbanor och konstgräsplaner. Det har även byggts näridrottsplatser i syfte att öka spontanidrotten, samt stora arenor, särskilt i anslutning till storstadsområden, framför allt för ishockey och fotboll men även så kallade multifunktionsarenor. När det gäller den fysiska tillgängligheten av anläggningar visar en rapport från Barnombudsmannen och handikappförbunden (2006) att enbart hälften av landets kommuner arbetar aktivt med att göra fritidsutbudet tillgängligt för barn och ungdomar med funktionsnedsättning. Det finns olika dimensioner av tillgänglighet (Handikappombudsmannen 2004). Den fysiska tillgängligheten handlar om att man ska kunna ta sig fram i inom- och utomhusmiljöer. Den kommunikativa tillgängligheten innebär att det ska finnas hjälpmedel som gör att man kan kommunicera med andra människor. Den informativa tillgängligheten handlar om att alla ska kunna ta del av information om att utbudet finns. Och den psykosociala tillgängligheten har att göra med attityder och bemötanden som kan utgöra hinder till deltagande för funktionsnedsatta.

Många kommuner har av tradition tagit ansvar för investeringar och drift i olika anläggningar, men det ser väldigt olika ut mellan olika kommuner och mellan olika idrotter (Prop. 1998/99:107). Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL 2010) är kommunerna även idag de största ägarna av både kultur- och fritidsanläggningarna. Också när det gäller driften står kommunerna i störst utsträckning för detta, även om vissa typer av anläggningar som exempelvis ridanläggningar, framför allt sköts genom föreningsdrift. Undersökningar visar att det från 1980-talet och framåt har skett en förflyttning från kommunerna till föreningarna samt privata aktörer när det gäller såväl ägandet och driften av

fritidsanläggningar (SKL 2010). Ansvarsfördelningen mellan kommunerna, föreningarna och privata aktörer hänger i hög grad samman med kommunernas ekonomiska verklighet och har därför sett olika ut i olika perioder (Fahlén & Sjöblom 2008). Under perioder av lågkonjunktur uppmanas föreningslivet att ta över ägande och/eller drift av anläggningarna som annars hotas av nedläggning. En annan kommunal strategi i sämre ekonomiska tider är att erbjuda näringslivet mark för exploatering om de åtar sig byggnationen och driften av anläggningar eller ingår partnerskap med olika ideella och privata aktörer. Eftersom kommuner har olika ekonomisk verklighet samt olika idrottspolitiska policyn finns också geografiska skillnader när det gäller hur fritidsutbudet ser ut i olika kommuner samt hur man har ordnat med ansvarsfördelningen gällande ägande och driften av anläggningarna, visar Fahlén & Sjöblom (2008).

Civilsamhällesperspektiv

Ansvarsfördelningen mellan kommunen och det lokala idrottslivet kan diskuteras utifrån ett civilsamhällesperspektiv där man kan ställa frågan var gränserna mellan det offentliga och ideella ansvaret för ägande och drift av anläggningar ska gå (Fahlén & Aggestål 2011, Bringlöv 2008). En aspekt av detta är frågan om vem som ska bära de ”kringkostnader” som uppstår i samband med att kommunen ingår partnerskap med civilsamhällesaktörer och privata aktörer för att bekosta nybyggnationer, ägande och drift av lokaler och anläggningar. I samband med fallstudien av Uppsala Young Hockey Clubs lokalstödsprojekt intervjuade jag en tjänsteman på Uppsala kommun som berörde denna fråga i relation till kommunens anläggningspolitik. Uppsala kommun är ett exempel på en kommun som har valt att satsa på att stödja stora idrottsanläggningsprojekt – arenor. En av dessa arenor initierades av en stor ishockeyförening i samarbete med näringslivet och den andra av en allians av innebandyföreningar samt en friidrottsförening. Kommunen har gett stöd till dessa anläggningar dels genom att gå in och ”köpa tid”¹, dels gå in med ett stort ägarbidrag (ca 170 miljoner för Uppsala Arena). Tjänstemannen berättar att kommunens agerande – att gå in med ett omfattande ägarbidrag – har varit mycket omtalat och har lett till omfattade juridiska processer, i vilka kommunen till slut fick rätt. En fråga som man dock behöver fundera på i relation till detta är, enligt tjänstemannen, vad detta betyder för ansvarsfördelningen mellan det offentliga och det civila samhället, och vem som bär kostnaden när saker och ting inte flyter på som det var tänkt. Hela processen har nämligen varit mycket kostsam för de inblandade föreningarna säger tjänstemannen:

---

¹ När kommunen går in och köper tid innebär det att kommunen hyr lokaler eller anläggningar från föreningen för vissa timmar i veckan, till exempel för att lokalerna ska kunna användas av en icke-betalande allmänhet under dessa tider.

Det har gått flera år och under den tiden så har ju föreningarna fått dels betala mycket pengar för de måste hålla processerna vid liv. De har gjort åtaganden gentemot sina leverantörer. De har lagt ut mycket pengar så det har varit väldigt, väldigt prövande för föreningarna. Och det är ju då en baksida utav det här just att föreningarna gör stora åtaganden. De tar på sig väldigt mycket arbete, väldigt mycket ansvar och det kräver oerhört mycket kunskap, kunnande hos föreningarna. Det kräver att man har mycket resurser, mycket mycket mer än vad någonsin hade trott när man gav sig in i de här förhandlingarna. Det är en lärdom som vi kan dra utav det här, det är inga enkla vägar att gå. Det kräver väldigt mycket engagemang från det ideella, det kräver framför allt mycket kunskap och uthållighet.

En viktig demokratisk aspekt av detta är att det inte är vilka föreningar som helst som kan klara av att uppbåda sådana resurser och det är något man måste fundera över, menar tjänstemannen. Det är bara de stora föreningarna med breda nätverk och med kopplingar mot näringslivet via sina sponsorer och samarbetspartners som klarar av en sådan process.

Men så finns det naturligtvis många föreningar som kanske inte har den här möjligheten. Då är det ju en risk att det är de föreningar som har den här breda förankringen som har det här nätverket, som har eldsjälarna som har uthålligheten som får sina projekt, som kan driva sina projekt. (...) Vilka föreningar är det som klarar av det här, och är det de föreningarna som får sina behov tillgodosedda? Som får det här stödet ifrån kommunen, vad händer med de andra föreningarna som inte har de här möjligheterna? Hur får de sina behov tillgodosedda? Bli de lyssnade till eller riskerar man att få, ja... olika grupper här? De som har resurser, egna resurser, och de som inte har. Och då kan man fundera hur, ur ett demokratiskt perspektiv, hur ser det ut då, är det förenligt med ett, i ett demokratiskt samhälle?

Detta exempel visar att finns en hierarki inom det civila idrottsamhället när det gäller anläggningsfrågan där det är de stora föreningarna med de rätta sociala nätverken, stor tillgång på ekonomiska resurser och en möjlighet till att vara uthålliga, som har makt att påverka det offentliga medan föreningar utan dessa egenskaper och tillgångar inte har det. Sjöblom (2006) tar upp en snarlik aspekt när han visar att de föreningar som ses som ”ansvarstagande” och samarbetsvilliga av kommunerna är de som har möjlighet att sköta ägande och drift av anläggningar. I praktiken innebär det visar Sjöblom, att det är stora föreningar som har ägnat sig åt populära, prestationsinriktade och manligt dominerade lagbollsporter som tilldelats mest offentliga medel.

2. Teoretiska perspektiv

Utvärderingen av lokalstödet tar avstamp i teorier om plats, rum och lokalsamhällen.

Lokalstödsprojekten sker i ett rumsligt och socialt sammanhang och utgångspunkten är att detta sammanhang är betydelsefullt för hur projekten kan genomföras, för vilket resultat de får och för hur de upplevs av projektledare och målgrupper. De ideella föreningarna som söker lokalstöd verkar exempelvis i hög grad på en lokal plats; i ett bostadsområde i en stad eller i en ort på landsbygden. Det är på denna plats – och i detta lokalsamhälle – som lokalen skall byggas (ny-, om- eller till). Detta lokala sociala rum skapar mycket av förutsättningarna för verksamheten. Det är här huvudverksamheten oftast sker och de föreningsaktiva samt en stor del av målgruppen vanligtvis finns. Föreningarna har sedan en rad olika kopplingar som sträcker sig utanför närområdet och kärnverksamheten genom relationer till kommunen, till andra verksamheter och till målgrupper utanför bostadsområdet, m.m. Dessa sociala och rumsliga sammanhang skapar förutsättningarna för lokalstödsprojekten samtidigt som projekten är med och formar dessa sammanhang (Massey 2005). För projektledarna innebär detta att de i genomförandet av lokalstödsprojektet på en begränsad tid måste hantera relationer med många olika människor i flera olika sociala och rumsliga sammanhang. Arvsfondens krav på föreningens egen insats och målgruppens delaktighet kräver att medlemmar och målgrupper organiseras, mobiliseras och görs delaktiga.

Projekt i ideella föreningar

Finansiering i projektform är vanligt i de flesta samhällssektorer (Sahlin 1996) och det hör numera även till de ideella föreningarnas vardag att hantera olika temporära projekt.

Arvsfondens projektstöd och lokalstöd är exempel på detta. Även det kommunala stödet till kultur- och idrottsföreningar har gått alltmer från generella bidrag till bidrag kopplade till specifika uppdrag, ofta i projektform (Fahlén & Sjöblom 2008). Ett lokalstödsprojekt är ett tidsbegränsat projekt som pågår vid sidan av föreningens ordinarie verksamhet. Lundin & Söderholm (1995) diskuterar projekt som en tillfällig sammanslutning, som i sin tur karaktäriseras av några olika delar; tid, uppgift, team och omvandling (förändring). Projekt är tidsbegränsade och syftar till att genomföra en särskild uppgift, i lokalstödsprojektets fall en (om-) byggnation av något slag. I projekt ses tid som en knapp, lineär och värdefull resurs och man organiserar tiden i projektet därefter. För att genomföra projektet behöver man formera ett team av individer (projektgrupp) kring uppgiften under projekttiden.

Projektgruppen byggs upp kring den specifika uppgiften och individerna i gruppen ses som resurser (Lundin & Söderholm 1995). Lokalstödsprojekten behöver projektansvariga samt personer som är med och genomför olika delar av projektet, som ideella krafter i föreningen och målgrupper. Individerna i projektgruppen arbetar inte enbart i projektet utan har också andra ”tillhörigheter” före, under och efter projektet vilket innebär att gruppen är beroende av andra organiserade kontexter förutom projektkontexten. I lokalstödsprojekten innebär detta

att de som arbetar i projektet behöver ta hänsyn till sina förvärvsarbeten, familjer, ideellt engagemang i föreningens verksamhet, osv. Individerna i projektgruppen bär också med sig olika övertygelser, attityder och förväntningar som påverkar lagarbetet. Förväntningarna och erfarenheterna som finns inom gruppen utgör grunden för engagemanget i projektet (Lundin & Söderholm 1995).

Förväntningar och erfarenheter i projektgruppen är även en grund till motivation, kommunikation och ledarskap vilket bland annat innebär att positiva förväntningar och erfarenheter i relation till projektet gör att gruppen kan motiveras att arbeta för att genomföra uppgiften (Lundin & Söderholm 1995). I ideella sammanhang, som lokalstödsprojekt sker inom, handlar det för dem som leder lokalstödsprojekten om att förmå människor att satsa tid och kraft i projektet. Genomförandet av projekt är kostsamt för ideella föreningar när det gäller den stora mängden obetalt arbete som krävs av de ideella medlemmarna (Edvik & Björk 2012). Det handlar också om att få med sig föreningens övriga medlemmar och få dem att känna att det här är en bra satsning. För att kunna göra detta behöver projektansvariga använda sig av det sociala kapitalet som finns i de sociala – ofta lokalt förankrade – nätverken kopplade till föreningen. Granovetter (1973) talar om starka och svaga band i sociala nätverk, där starka band mellan personer präglas av tillit och känslomässigt engagemang (ofta vänner, engagerade medlemmar) och svaga band med bekanta är användbara för att få och sprida information. Nicholls (2009) menar att inom den typen av föreningar som ideella föreningar utgör används ofta svaga band för att få ut information och för att kommunicera planer, idéer, evenemang, osv.

En större gemensam satsning som att förverkliga ett lokalstödsprojekt kräver dock även starka band med människor som är villiga att satsa mycket av sin tid och kraft i projektet, och där det finns ett socialt kapital i form av tillit och gemensamma normer. I en studie av organisatorisk förmåga att genomföra projekt i ideella idrottsföreningar menar Edvik & Björk (2012) att det var viktigt att det fanns en förmåga att skapa tillit och mening kring projektet inom föreningen. Att upprätthålla tillit och mening kan vara svårt om projektet upplevs som frikopplat av resten av verksamheten eller som i konflikt med andra delar av verksamheten. De visar vidare att den organisatoriska förmågan att genomföra projekt i ideella föreningar till stor del är kopplad till vissa medlemmars – framför allt till särskilda eldsjälars – individuella kompetens att genomföra projekt snarare än till en kompetens som är förankrad inom föreningen. Eftersom ett projekt karaktäriseras av att vara något nytt och unikt, för det med sig en stor mängd osäkerhet som ofta måste hanteras genom experimenterande och lärande (Svensson och von Otter 2001). Edvik & Björk (2012: 17) menar att det på föreningsnivå finns: ”ett behov av struktur och kunskap i föreningarna för att bidra till att ge projektverksamheten det stöd den behöver för att inte frikopplas från övrig verksamhet och att bredda kontaktytor så att inte projekten står och faller med eldsjälarna”. Till exempel kan relationer med omvärlden – upparbetade kontakter med samarbetspartners och med idrottens stödstrukturer (t.ex. idrottsförbunden) – underlätta genomförandet.

Platsens betydelse

Ett lokalstödsprojekt sker på en lokal plats till vilken människor som använder den platsen har en relation både innan, under och efter byggnationen, både som individer och som kollektiv i en förening. I sin klassiska bok *Space and Place* från 1977 beskriver kulturgeografen Yi-Fu Tuan relationen mellan människan och plats. Enligt Tuan (1977) består platsupplevelsens många aspekter och nyanser av det vi upplever med våra sinnen som lukt, känsel, hörsel, syn, samt av våra tankar, känslor och föreställningar om platsen och det vi möter där. Relationen mellan människa och plats skapas alltså genom att man använder, känner för och tänker om en plats. Vissa platser har vi en djupare upplevelse av än andra, de betyder mer och vi känner en starkare tillhörighet där. Våra barndomsplatser känner vi till exempel på ett helt annat sätt än platser vi bor på som vuxna, på grund av barnets intima, finmaskiga och sinnrika platsanvändning. I litteraturen om plats och rumsliga processer ses plats som en kombination av materialitet (den byggda miljön), mening (vad platsen betyder för människor) och praktik (det människor gör på platsen) (Cresswell 2014). Detta innebär att hur vi ser och upplever en plats har att göra med platsens (byggda) miljö, samt med hur vi och andra människor använder och förändrar platsen. När vi aktivt deltar i att skapa eller förändra platsens byggda miljö, som att delta i byggarbetet eller alla kringaktiviteter i ett lokalstödsprojekt, ger det upphov till att platsen får en särskild betydelse. Människor tenderar att känna större känslomässig anknytning till och ansvar för en plats som de har varit med och skapat. Ett lokalstödsprojekt innebär därför inte bara en förändring av platsens byggda miljö, det innebär även en förändring av hur vi ser och upplever platsen när den är färdigbyggd samt hur vi sedan använder den.

Ett lokalstödsprojekt handlar även om att göra något tillsammans med andra och på så vis skapa en gemensam identitet och gemenskapskänsla ”vi som byggde detta”. Omvänt visar studier att nedläggningar av lokaler har en negativ påverkan på känslan för lokalsamhället och framtidstron. I en studie av skolnedläggningar på landsbygden förknippas nedläggningar med att känslan av sammanhållning och gemenskap luckras upp och att oron för vad som ska hända med bygden tar över (Cedering 2012). Plats och identitet är nära sammankopplade och människor har både individuella och kollektiva identifikationer med platser (Thrift 1997). Enligt socialpsykologer är att vara del av en grupp ett viktigt sätt att tillfredsställa det djupt mänskliga behovet att tillhöra något (Vignoles m.fl. 2006). Att tillhöra en grupp som åstadkommer något som av omgivningen ses som värdefullt ger dessutom upphov till en positiv förstärkning både av den personliga och av den kollektiva självkänslan för gruppmedlemmarna (Tajfel & Turner 1986 i Myers 2010).

Identifikationer med platser och grupper handlar också om individuella och kollektiva gränsdragningar och maktrelationer och plats kan därför ses både i termer av inkludering och exkludering (Rose 1995). Arvsfondens lokalstödsprojekt ska leda till lokaler som är tillgängliga och komma både målgruppen och det omgivande samhället tillgodo. Ett viktigt

mål med lokalstödet är alltså att skapa inkluderande platser med hjälp av fysiska förändringar och ny verksamhet.

Barns och ungdomars delaktighet i lokalsamhället

Arvsfonden kräver att barn och ungdomar görs delaktiga i den verksamhet som får stöd. Enligt Förenta nationers barnkonvention utgör deltagande i de delar av samhällslivet som berör dem en rättighet för barn och ungdomar (FN 1989). Fritiden och den fysiska miljön i närområdet är centrala delar av barns och ungdomars vardagsliv. I forskningslitteraturen om barn och ungdomar menar man att en viktig och väsentlig del av varje demokratiskt samhälle är att möjliggöra en aktiv medverkan av barn och ungdomar i demokratiska processer i lokalsamhället (se t.ex Percy-Smith 2010). Det finns olika argument i litteraturen för varför barn och ungdomar ska ha möjlighet att delta i demokratiska processer; till exempel att det är ett sätt för barn och unga att lära sig om medborgarskapsfrågor, att det är ett sätt att inkludera barn och unga i samhället, samt att det är ett sätt att stärka barns och ungas status i relation till vuxna (Ungdomsstyrelsen 2006, Cele & van der Burgt 2013). Studier visar att om barn och ungdomar får medverka i aktiviteter och beslut i lokalsamhället leder det till större livskvalitet för barn och ungdomar, till en ökad känsla av välbefinnande, en känsla av egenmakt samt till en känsla av att vara inkluderad i lokalsamhället (Matthews 2003). Något som forskningen också visar är att barn och ungdomar emellertid sällan får chansen att medverka i processer som rör den fysiska miljön i lokalsamhället, och att det arbete som sker med att försöka involvera barn och ungdomar i lokala processer – som lokaler och andra stadsplaneringsfrågor i bostadsområden – stöter på många hinder och problem (Cele & van der Burgt 2013). Hindren ligger dels i vuxnas föreställningar om barn och ungdomar som inte tillräckligt mogna och kompetenta för att delta i det offentliga livet, dels i att de arbetssätt som finns inom den kommunala organisationen inte fungerar särskilt bra för barns och ungdomars deltagande och delaktighet i lokala processer. Enligt Matthews (2003) har barn- och ungdomsorganisationer en viktig roll att spela som mellanhand mellan den lokalpolitiska nivån och medborgare som barn och ungdomar, bland annat för att dessa organisationer har stor kompetens och erfarenhet av arbete med barn- och ungdomar (som exempelvis planeringsförvaltningarna i kommunerna generellt saknar) samt ett stort engagemang för ungas rättigheter.

3. Lokalstödet 2007-2013

I detta kapitel ges en överblick över lokalstödet under utvärderingsperioden och tar upp lokalstödet omfattning, vilka föreningar som fått lokalstöd, var i landet de finns samt hur de är finansierade. Kapitlet bygger på Arvsfondens registerutdrag över beviljade projekt, samt på de uppgifter om budget och finansiärer som projekten har lämnat i samband med att de har ansökt om lokalstöd. Även resultat från enkäten använts.

Storleken på lokalstödet under perioden 2007-2013

Arvsfondens lokalstöd har ökat i omfattning under perioden 2007-2013 både vad gäller antal beviljade projekt och storleken på den summan som har betalats ut (se Tabell 1). Antal lokalstödsprojekt som beviljades stöd under perioden var 207. Stödet uppgick under perioden till 283 miljoner kronor. Det totala antalet lokalstöd har ökat under perioden, dock med en temporär minskning åren 2010 och 2011, för att sedan kraftigt öka under 2012. Från 19 beviljade stöd 2007 till 41 beviljade stöd 2013. I ekonomiska termer har lokalstödet ökat stadigt från 12 miljoner kronor år 2007 till 79 miljoner kronor år 2013.

Tabell 1. Lokalstödet omfattning 2007-2013.

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal lokalstödsprojekt	19	24	31	21	29	42	41
Beviljade lokalstödsprojekt (mkr)	12	15	36	23	44	73	79

Källa: Arvsfondens registerutdrag av beviljade projekt 2007-2013.

Juni 2012 startade Arvsfonden sin särskilda lokalstödssatsning som ska pågå under tre år. Detta har hittills inneburit en kraftfull ökning av stödet framför allt i ekonomiska termer. Under lokalstödssatsningens två första år (2012-2013) beviljades totalt cirka 152 miljoner till 83 projekt. Per år innebär detta en ökning från cirka 26 miljoner per år under perioden 2007-2012 till 76 miljoner kronor per år under perioden 2012-2013. Målet med lokalstödssatsningen är att fördela stöd om 200 miljoner kronor totalt under tre år. Hittills i år (maj 2014) har fonden beviljat 88 miljoner till sammanlagt 52 projekt vilket innebär att målet redan är nått. Även Arvsfondens projektstöd har ökat i omfattning vilket medför att lokalstödet fortfarande utgör en förhållandevis liten andel av fondens totala stöd, cirka 12-13 procent.

Om man ser till den tidigare utvärderingen av lokalstödet, 1994-2006 (Bringlöv 2008), finns en fortsatt trend att den generella nivån på bidragens storlek till projekten ökar, samt att andelen höga belopp (en miljon eller högre) ökar. Lokalstödet per projekt har ökat från i snitt cirka 800 000 kronor per projekt i början av perioden (2007) till i snitt cirka 1,9 miljoner kronor per projekt i slutet av perioden (2013), vilket är en dubbling av stödet per projekt. När det gäller höga belopp fick 16 procent av projekten år 2007 bidrag över en miljon kronor, år 2013 är andelen 68 procent. Även andelen projekt som beviljades belopp över två och upp till tre miljoner kronor har ökat under perioden. Framför allt år 2013 utmärker sig när det gäller andelen projekt som får över två eller tre miljoner kronor, då nästan hälften av projekten får bidrag om mer än 2 miljoner kronor och en femtedel får över 3 miljoner kronor.

Utvecklingen har gått mot en ökning i beviljningsgrad för lokalstödsprojekt under utvärderingsperioden 2007-2013. Under perioden 2007-2011 får var sjunde ansökan stöd (124 av 906). Under lokalstödssatsningens första två år (2012-2013) får i stället var femte

ansökan stöd (83 av 477). Denna utveckling syns också i en jämförelse med förra utvärderingsperioden 2003-2006 (Bringlöv 2008) då var tolfte ansökan fick stöd.

Vilka typer av föreningar får stöd?

Föreningarna som får lokalstöd under 2012 och 2013 är framför allt lokala idrottsföreningar (se tabell 2). Jämfört med förra utvärderingen har andelen idrottsföreningar bland de föreningar som får stöd ökat från drygt en fjärdedel mellan åren 1994-2006 (Bringlöv 2008), till cirka 70 procent åren 2007-2011, och sedan till cirka 80 procent (67 av 83) åren 2012-2013. Bland idrottsföreningarna (67) dominerar ridklubbar (16), golfklubbar (12) och så kallade flersektionsföreningar (13). Andra idrottsföreningar utövar aktiviteter som konstakning, kampsport, cykling, bandy, bordtennis, gymnastik, med mera.

Tabell 2. Typ av förening 2012-2013.

	2012	2013
Idrottsföreningar	31	36
Föreningar inriktade på lokal/regional utveckling	1	2
Religiösa organisationer	2	1
Ungdomsföreningar	1	1
Kulturföreningar	2	-
Kulturmiljöföreningar	2	-
Förening bildad för lokalen	1	-
Hemslöjd	1	-
Trädgårdsföreningar		1
Sociala föreningar	1	-
Funktionsnedsättning	0	-
Scouter	0	-

Källa: Lokalstödsprojektens (2012-2013) ansökningar.

Liksom i förra utvärderingen (Bringlöv 2008) är andelen kulturföreningar relativt liten. Religiösa organisationer förekom ”relativt ofta” i Bringlövs utvärdering men verkar ha minskat sin andel sedan dess. Under perioden 2007-2011 får 5 religiösa (kristna) organisationer stöd och som tabell 2 visar minskar detta ytterligare 2012-2013. Förutom en judisk församling är samtliga religiösa organisationer kristna. Organisationer bildade på etnisk grund saknas helt bland de föreningar som får lokalstöd 2007-2013 liksom nykterhetsorganisationer. Några scoutföreningar och handikapporganisationer finns bland lokalstöden 2007-2011 men saknas de två senaste åren.

En anledning till att andelen idrottsföreningar ökar skulle kunna vara att information om att man kan söka lokalstöd från Arvsfonden cirkulerar i redan existerande social nätverk inom

idrottsrörelsen. I enkäten ställdes en fråga om hur projekten fick information om Arvsfondens stöd. Tabell 3 visar vad projekten i enkäten svarade. Som framgår har några projekt angett flera kanaler. Resultaten visar att den näst vanligaste informationskanalen var kontakter med andra föreningar, medlemmar, vänner eller bekanta.

Tabell 3. Hur fick föreningen information om lokalstöd?

Informationskanal	Antal svar (n=131)
Hemsidan/internetsökning	47
Kontakter (andra föreningar, medlemmar, bekanta m.m.)	35
Förbund (RF, Handikapp, SISU, regionala IF m.m.)	16
Kommunen	10
Media (tv, tidningar)	7
Allmän kännedom/ vet sedan tidigare	7
Arvsfondens informationsmöte	6
Har tidigare fått stöd från Arvsfonden	3

Källa: Enkät med lokalstödsprojekt 2007-2013.

Var finns de föreningar som får stöd och vilka andra finansiärer finns?

En majoritet av föreningarna som får lokalstöd verkar på landsbygden. Utifrån Arvsfondens registerutdrag har en förteckning gjorts över var i landet lokalstöden finns (se tabell 4). Lokalstöden är relativt jämnt fördelade över landet, 17 av 21 län får lokalstöd. Stockholms län och Västra Götalands län har jämförelsevis många lokalstödsprojekt medan några län saknar stöd. Gotlands län, Södermanlands län, Örebro län och Värmlands län saknar stöd 2012-2013.

Tabell 4. Lokalstödsprojektens fördelning per län 2007-2011 och 2012-2013, samt fördelning av kommuners bidrag till lokalstödsprojekt 2012-2013.

	Lokalstöd 2007-2011	Lokalstöd 2012-2013	Kommunal samfinansiering
Norrbottnens län	11	3	2
Västerbottnens län	12	7	2
Jämtlands län	3	5	4
Västernorrlands län	6	3	2
Gävleborgs län	6	2	1
Dalarnas län (Kopparberg)	8	1	0
Värmlands län	5	0	0
Örebro län	5	0	0
Kronobergs län	3	6	2
Västmanlands län	4	2	0

Uppsala län	8	4	1
Stockholms län	12	11	3
Södermanlands län	1	0	0
Östergötlands län	5	2	0
*Skaraborgs län	1	-	-
*Älvsborgs län	1	-	-
*Göteborg och Bohus län	0	-	-
Västra Götalands län	15	18	5
Blekinge län	0	2	1
Hallands län	2	2	2
Skåne län	7	9	3
Gotlands län	2	0	0
Kalmar län	2	2	0
Jönköpings län	2	5	2

Källa: Lokalstödsprojektens (2012-2013) ansökningar samt Arvsfondens dokumentation över projekten 2012-2013

Genomgången av Arvsfondens registerutdrag samt projektens budgetupplägg i ansökningshandlingarna² visar att Arvsfonden bidrar med cirka 39 procent av den totala kostnaden för de lokaler och anläggningar som projekten genomför 2012-2013. Sammanlagt sker investeringar för ungefär 390 miljoner kronor och Arvsfonden bidrar, som tidigare visats, med 152 miljoner kronor. Arvsfondens stöd per projekt sträcker sig från 53 000 kronor till 5,5 miljoner kronor. Det sträcker sig också från att utgöra en mindre andel av den totala summan för vissa projekt till att vara den enda externa finansiären i andra projekt. Av enkäten och projektansökningarna framgår att Arvsfondens bidrag ofta är avgörande för att kunna genomföra byggnationen. Ibland för att inga finansiärer finns (cirka 34 procent av projekten har inga externa finansiärer), men även i fall där sådana finns är Arvsfondens bidrag ofta avgörande för att andra finansiärer, särskild kommunen, bestämmer sig för att ge bidrag. Arvsfondens lokalstöd spelar alltså en nyckelroll i projektens finansiering av lokaler och anläggningar.

Andra finansiärer till lokalstödsprojekten är till exempel Riksidrottsförbundet och andra idrottsförbund, EU (till exempel Leader), länsstyrelserna, Boverket och stiftelser av olika

² Analysen har utgått från Arvsfondens registerutdrag samt från projektens egna uppgifter om planerad budget i ansökningshandlingarna. Under processens gång kan det ha skett ändringar. Till exempel kan de totala kostnaderna för en byggnation öka eller minska i förhållande till budgeten och olika finansiärs bidrag kan ändra sig under processens gång. Exempelvis ökade Uppsala kommun sitt ekonomiska stöd till Uppsala Young Hockey Clubs ishall från 60 000 kronor till 460 000 kronor totalt under ett senare skede i föreningens lokalstödsprojekt.

slag, samt kommunerna. Projekt har även lyckats få näringslivet att bidra med sponsring och en del projekt har tagit lån. Av de 17 län som får lokalstöd perioden 2012-2013 får 13 län kommunala bidrag till sina lokalstödsprojekt (se tabell 4). Även det kommunala stödet är alltså relativt jämnt fördelat över landet. Inom länen skiljer sig det kommunala stödet åt. I Jämtland fick till exempel 4 av 5 lokalstödsprojekt bidrag från kommunen, medan endast 3 av 11 projekt fick kommunalt stöd i Stockholms län.

Kommunerna bidrar med cirka 25 procent av den totala summan investeringar under perioden 2012-2013, vilket är en större andel än den som Bringlöv (2008) fann i den tidigare utvärderingen (cirka 10 procent). Kommunernas finansiella stöd är dock, i likhet med Bringlövs resultat, inte jämnt fördelat över projekten utan mindre än hälften av projekten (37 av 83) har fått ekonomiskt stöd från kommunen till sina lokalförändringar. Summor som kommunerna har bidragit med till enskilda projekt ligger mellan 50 000 kronor och 29 miljoner kronor. Den andelen som kommunerna bidrar med till enskilda projekt ligger mellan 5 och 80 procent. Stora och dyra projekt får också stora summor från kommunerna, 83 procent av det kommunala stödet går till projekt vars totala kostnad överstiger 10 miljoner kronor. Det är främst idrottsföreningar som får dessa stöd för att bygga stora idrottshallar där flera idrotter kan utövas. Här finns ofta även flera andra statliga och privata medfinansierare.

Även om det bara är hälften av projekten som får ekonomiska bidrag av kommunen och även om det bara är ett tiotal av dessa som blir tilldelade det mesta av stödet, bidrar kommunen ofta med andra typer av stöd. Tablå 1 nedan visar vilka typer av stöd föreningarna som besvarat enkäten har fått från kommunen i samband med lokalstödsprojektet. En del projekt uppger emellertid att de inte har fått något stöd alls från kommunen. I kapitel 6 redogörs mer ingående för det som framkom i enkäten om projektens relation till kommunen.

Tablå 1. Kommuners stöd till lokalstödsprojekt 2007-2013

Stöd från kommunen i samband med byggnationen

Finansiella bidrag

Tillhandahållande av vissa tjänster (t.ex. snöskotning, sköter skidspår)

Hjälp att nå ut till målgrupper

Hjälp med marknadsföring och kommunikation

Inget stöd

Annat (materialstöd, lönebidrag, råd/tips, lån, hyr in sig i lokalerna, betalar viss drift)

Källa: Enkät till lokalstödsprojekt 2007-2013.

4. Lokalernas ändamål och målgrupper – lokalstödet 2012-

2013

Arvsfonden beviljar lokalstöd för att föreningar ska kunna bedriva nyskapande verksamhet på orten för barn, ungdomar och/eller personer med funktionsnedsättning. Med hjälp av dokumentanalys har projektansökningar för de projekt som blev beviljade stöd inom Arvsfondens lokalstödssatsning 2012-2013 analyserats utifrån vilka mål man haft med lokalerna och den nya verksamheten samt vilka målgrupper de presenterar. Analysen visar att projekten i sina beskrivningar tar avstamp i såväl den egna föreningens verksamhet och målgrupper samt i lokalsamhällets livsvillkor och befolkning, samt gör kopplingar till samhällstrender på lokal såväl som regional och nationell nivå. Nedan beskrivs först vilka typer av lokalförändringar stöd har getts för. Därefter presenteras vilka mål med lokalen och verksamheten projekten presenterar, i vilka samhälleliga sammanhang de sätts och vilka målgrupper projekten har.

Lokalförändringen

Majoriteten av projekten har blivit beviljade lokalstöd för att göra en ombyggnad eller en tillbyggnad av sina befintliga lokaler eller anläggningar, men en del projekt genomför även nybyggnationer. I några fall har man gjort en nybyggnation i samband med en ombyggnation. Projekt har till exempel fått stöd för att göra en tillgänglighetsanpassning av sina lokaler, bygga omklädningsrum eller samlingslokal, installera fast utrustning till en gymnastiklokal eller motoranläggning. Liksom i förra utvärderingen (Bringlöv 2008) framkommer i ansökningarna att en del föreningslokaler är slitna, för små och inte längre ändamålsenliga. Några projekt anger i sina ansökningar att föreningen behöver göra en lokalförändring för att kunna göra den nytutveckling av verksamheten som behövdes för att överleva som förening.

En del projekt har fått stöd för att kunna ha verksamhet året runt, till exempel har ett projekt byggt en konstisbana för att förlänga skridskosäsongen medan ett annat har byggt en inomhusgolfstudio för att barn och ungdomar ska kunna träna golf hela året. Flera projekt har fått stöd för att bygga nytt och påbörja en helt ny verksamhet. Några projekt har fått stöd för att köpa lokal som anpassas till den planerade verksamheten och målgrupper. I några fall framkommer i ansökningarna att de gamla lokalerna inte gick att använda längre på grund av brand eller snöoras. Jämfört med den tidigare utvärderingen av lokalstödet (Bringlöv 2008) går Arvsfondens stöd idag i större utsträckning till anläggningar som inte är lokaler. Flera av projekten bygger anläggningar som skateanläggning, parkourpark, cykelpark, näridrottsplats, trädgård, konstgräsplan med mera. Ett annat nytt inslag i lokalstödet jämfört med förra utvärderingen är projekt som bygger aktivitetshus som ska rymma många olika verksamheter för många olika målgrupper, eller stora multifunktionsanläggningar. Dessa projekt kan ibland vara mycket omfattande och involvera flera olika bidragsgivare förutom Arvsfonden.

Ansökningshandlingarna visar att en majoritet av projekten (49) riktar sig till såväl barn (0-11 år), ungdomar (12-25 år) samt till vuxna med funktionsnedsättning. Övriga projekt riktar sig till enbart barn och ungdomar (15), till ungdomar (9), till ungdomar och vuxna med funktionsnedsättning(5), till vuxna med funktionsnedsättning (3) och till barn (2).

Nedan presenteras projektens mål med den nya verksamheten. Analysen visar både på den ekonomiska verklighet som lokalstödsprojekten befinner sig i, men även på det samhällsansvar som de tar; ansvar för barns och ungas hälsa, att bidra till en meningsfull fritid för barn, ungdomar och personer oavsett bakgrund och funktionsnedsättning men även ansvar för att vara en aktiv del av ett attraktivt lokalsamhälle som kan få folk att bo kvar. Ett lokalsamhällsengagemang och vilja att göra lokalsamhället bättre för invånarna är ofta en drivkraft till att söka lokalstöd. I propositionen Idrott för 2000-talet går det att läsa om föreningsidrottens vidgade ansvar att till exempel inkludera nya målgrupper, demokrati och folkhälsa (Prop. 1998/99:107). Idrottsforskarna Fahlén och Aggestål (2011) menar att stat och kommun inte kan förvänta sig att föreningar kan klara av detta utan tillgång på lokaler och anläggningar, vilket föreningarnas ansökningar till Arvsfondens lokalstöd kan vara ett tecken på.

Verksamhet och aktiviteter för ”alla”

En önskan att kunna erbjuda aktiviteter till ”alla oavsett funktion, kön, ålder, socioekonomisk och etnisk bakgrund” präglar många av ansökningarna. Ett ofta förekommande mål med lokalförändringen är att projekten vill tillgänglighetsanpassa sina befintliga lokaler och på så vis kunna ta emot och erbjuda verksamhet till personer med funktionsnedsättning. Ibland är gruppen personer med funktionsnedsättning en befintlig målgrupp för projekten men oftast är denna grupp en ny målgrupp som projekten försöker nå. Vissa projekt har blivit kontaktade av intresseföreningar som Handikappförbundet eller av föräldrar till barn med funktionsnedsättning med önskemål att få utöva aktiviteter och insett att lokalerna inte är anpassade för detta. Ibland behövs också förbättrade, tillgänglighetsanpassade eller nya lokaler eller utrustning för att få fortsätta bedriva verksamheten vilket också dessutom ofta är ett krav från idrottens företrädare. Ett exempel är ett motorsällskap som behövde tillgänglighetsanpassa sin bana och göra en ny beläggning på den för att få behålla sin banlicens. Förutom målet att kunna erbjuda unga eller vuxna med någon typ av funktionsnedsättning möjligheter att delta i aktiviteter som att spela golf, utöva skytte eller delta i hemslöjdsaktiviter, påtalar projekten ofta att en tillgänglighetsanpassning av lokalerna skulle komma hela lokalsamhället tillgodo. När det gäller barn och ungdomar med funktionsnedsättningar ser projekten även ett behov av att involvera de ungas familjer genom att inrikta en del av sin nya verksamhet till föräldrar och syskon. Detta bottnar i erfarenheten att föräldrars och syskons behov ibland inte ryms i familjernas vardag och man vill som förening finnas till även för dem.

Ett relaterat mål är att projekten ser behov av att kunna erbjuda fler aktiviteter än de man erbjuder i nuläget. Behovet av att bygga en lokal för att utveckla verksamheten har alltså ofta en grund i den ekonomiska verklighet som föreningarna befinner sig i. Ett problem som Fahlén och Sjöblom (2008) ser i samband med att föreningsdriften ökar är att många kommuner samtidigt minskar sitt ekonomiska stöd till anläggningar, vilket innebär att föreningarna får dra ett tyngre lass både när det gäller ekonomin i form av höjda hyror och i form av ideella personalinsatser. Intäkter från medlemmarna blir då allt viktigare för att klara ekonomin. Behovet att erbjuda fler aktiviteter är ofta kopplat till en nedgång i medlemsantal som präglar många av föreningarna som fått stöd. Medlemsantalet sjunker och det är allt svårare att få det att gå runt. Vissa typer av föreningar – som ridklubbar och golfklubbar – vittnar om en nedgående medlemstrend på nationell nivå inom sin sport och de försöker anpassa sina lokaler och sin verksamhet för att kunna fortsätta med sin verksamhet. Flera ridklubbar försöker locka till sig pojkar, som är en underrepresenterad grupp inom ridsporten, genom att till exempel starta pojkgrupper och bygga omklädningsrum med separata delar för pojkar och flickor.

En meningsfull fritid och en attraktiv bygd

En del projekt har märkt av att det bland ortens unga finns fler önskemål än att till exempel spela fotboll och man vill erbjuda dessa barn och ungdomar en meningsfull fritid. Det finns projekt som bygger ett allaktivitetshus som ska rymma alla möjliga aktiviteter som styrketräning, gympa, skytte, dans, skateboard, parkour, teater med mera så att man kan tillgodose fler intressen och få dit fler grupper från en större geografisk omnejd. Projekt som verkar i mindre orter på landsbygden som präglas av besparingar, nedskärningar och befolkningsnedgång ser att fritidsutbudet för barn och ungdomar är undermåligt. Så här skriver till exempel en idrottsförening på landsbygden i sin ansökan:

I vårt samhälle R., finns idag inte mycket för ungdomar att göra och vi hoppas därför att en sån här anläggning kan inspirera fler och mer ungdomar att engagera sig. Och att de startar upp nya aktiviteter i vår klubb som gör att klubben växer. S. kommun kommer hjälpa till med skötseln av området, men har ingen möjlighet att bidra med medel till projektet, då de under kort tid har renoverat och byggt många nya skolor. Kommunen hoppas på att projektet ska bli verklighet, då ungdomar i R. idag inte har så stort utbud av aktiviteter som de kan hålla på med på sin fritid.

Ofta är även lokalerna och anläggningar i behov av upprustning eller inte ändamålsenliga längre på dessa orter men kommunen har inte råd att bidra ekonomiskt. Projektet vill ge ungdomarna en plats att vara på. En del projekt uppger erfarenheter av sociala problem i lokalsamhället på grund av att ungdomar inte har något att göra och är uttråkade.

Andra projekt ser att de kan spela en viktig roll i lokalsamhället genom att stärka fritidsutbudet och vara med och skapa en attraktiv boendemiljö och på så vis locka nya

invånare. Projekten vill med sin lokalförändring ta ett socialt ansvar, inte bara för barn och ungdomars fritid utan i förlängningen för hela lokalsamhället och regionen. Att "sätta kommunen på kartan" är alltså inte bara en kommunal strategi (se Fahlén & Sjöblom 2008) utan även en strategi som föreningar tillämpar.

Några projekt ser att pojkar och flickor med "invandrarbakgrund" och deras familjer saknas bland deras medlemmar och detta vill man försöka göra något åt med hjälp av ny verksamhet och nya lokaler. Ensamkommande flyktingbarn är det flera projekt som vill försöka nå. Ungdomsstyrelsen (2006) visar att unga med utländsk bakgrund i mindre grad är aktiva i föreningslivet, framför allt äldre ungdomar (20-25 år) och framför allt unga som har bott en kortare tid på en plats. En studie av Riksidrottsförbundet (2010) visar att unga med utländsk bakgrund är aktiva i idrottsföreningar men att deras deltagande koncentreras till vissa sporter medan de är underrepresenterade eller frånvarande i andra sporter. En del av anledningen som anges av dessa unga är att vissa sporter kostar för mycket.

Några projekt tar upp fritidsaktiviteter och lokaler utifrån ett tillgänglighetsperspektiv och menar att det finns ett glapp mellan var på orten eller kommunen fritidsutbudet är lokaliserad och var det bor barn och ungdomar. Ett projekt tar till exempel upp att de flesta av aktiviteterna ligger långt från vissa mindre välbeställda bostadsområden, vilket gör att dessa barn och ungdomar inte har möjlighet att ta del av fritidsutbudet. När det gäller tillgängligheten för olika samhällsgrupper visar studier att vissa barn- och ungdomsgrupper inte har tillgång till organiserade fritidsaktiviteter på grund av aspekter som bristande geografisk närhet, få tillgängliga tider eller för höga kostnader (Fahlén & Sjöblom 2008). I tätorterna finns ofta ett stort anläggningsutbud men få anläggningar per kommuninvånare och en ojämn fördelning mellan olika delar av staden eller kommunen. På landsbygden är anläggningsutbudet mindre samt mindre varierat, vilket är en konsekvens av en centralisering i kommunerna (Fahlén & Sjöblom 2008).

Ökad kvalitet och förlängd säsong

Det finns ett behov att kunna erbjuda en kvalitativt bättre verksamhet som i nuläget inte finns på orten, både för att kunna behålla sin befintliga målgrupp och för att kunna nå ut till fler målgrupper. För detta behövs en lokalförändring. Exempelvis behöver gymnastikföreningar uppgradera sin fasta utrustning för att deras medlemmar ska kunna träna på ett sätt som ligger i nivå med andra delar av landet. För att kunna fortleva som förening måste man kunna erbjuda träning på en nivå så att man kan delta i och anordna tävlingar. Detta krävs också för att kunna behålla äldre ungdomar som ledare. Andra projekt vill kunna erbjuda verksamhet på fler tider och/eller fler säsonger. Här kan det handla om att anlägga en konstgräsplan för fotboll eller bygga en inomhusstudio för golf så att man kan förlänga säsongen. Ett behov av lokaler och anläggningar för bättre kvalitet i verksamheten samt för att kunna förlänga säsongen identifieras även av Sveriges kommuner och landsting (SKL 2010). Ett annat mål kan vara att dra till sig annan verksamhet till lokalen och hitta fler samarbetsformer. Ett

exempel är en idrottsförening som vill kunna erbjuda lokaler till andra föreningar i kommunen och kringliggande kommuner som man sedan kan samarbeta med, till exempel kring en viss målgrupp.

Mötesplatser

Flera av projekten vill försöka nå barn och ungdomar som inte är föreningsaktiva i nuläget, genom att bygga samlingslokaler i sina befintliga lokaler. Detta för att ha möjlighet att komplettera med en slags fritidsverksamhet där man kan spela kort, göra läxor, spela bordtennis, biljard, styrketräning osv. Detta bottnar även i en erfarenhet att många föreningsaktiva ungdomar slutar med sin idrott när de når en viss ålder. Genom att erbjuda andra aktiviteter försöker man behålla dessa. Undersökningar bekräftar att det är svårt för idrottsrörelsen att behålla tonåringar i föreningslivet, dels på grund av att ungdomarna får nya intressen men också för att många idrotter enbart har verksamhet på högre nivåer för tonåringar (Prop. 1998/99:107).

Att bygga samlingslokaler eller lokaler för fler aktiviteter är också ett uttryck för att projekten ser ett behov av mötesplatser i lokalsamhället – fysiska samlingspunkter där man kan ses för att träffas och samtala eller göra andra saker ihop. Det kan handla om att det saknas samlingslokaler på vissa orter. Det kan också handla om att man upplever samhället som segregat; att vissa befolkningsgrupper inte möts eller att vissa grupper är exkluderade. Det handlar också om att man vill motverka vissa samhällsgruppers ”utanförskap” i föreningslivet. Projekten vill med sina lokalförändringar underlätta för olika samhällsgrupper att mötas. Det finns projekt som vill se till att fler åldersgrupper träffas, som vill skapa mötesplatser för personer med och utan funktionsnedsättning eller som vill integrera barn- och ungdomar samt vuxna som nyligen invandrat till Sverige i verksamheten. Att samsas med flera olika aktiviteter och grupper i en lokal eller en stor hall ger förutsättningar till möten men kan även leda till att vissa grupper kommer i kläm. Ett projekt där barn och ungdomar själva i hög grad formar och organiserar verksamheten har märkt att de yngre barnen ofta får flytta på sig för att de äldre tar över i den nuvarande hallen och att en ombyggnad skulle möjliggöra att man kan samsas och bygga gemenskap i stället för motsättningar.

Mindre tid för ideella föräldrainsatser

I Sverige bygger ledarskapet i idrottsföreningar nästan helt på de ideella ledarnas frivilliga engagemang (Prop.1998/99). Sverige har en hög andel medlemskap i föreningar och även en hög andel ideellt engagerade medlemmar jämfört med andra länder (Wijkström 2000). En del lokalstödsprojekt upplever att allt färre föräldrar har tid att ställa upp som ledare eller på annat sätt engagera sig ideellt i föreningens verksamhet. Arbete, pendling och hemmaboende barn gör det svårt för många att få ihop vardagen tidsmässigt och som förening kan man idag inte förvänta sig ett lika kvantitativt stort ideellt engagemang, menar ett projekt. En

lokalförändring, som till exempel en bättre utrustad lokal, kan då minska behovet av föräldrainsatser. I en rapport om ideellt engagemang i Sverige visar Svedberg med flera (2010) att en anledning till varför människor slutar sitt ideella engagemang är att de inte var möjligt att förena med familjelivet och/eller förvärvsarbetet. De konstaterar emellertid även att svenskarnas ideella engagemang i idrottslivet, sett till andel personer som arbetar ideellt, generellt ligger på ungefär samma nivå som tidigare. En rapport från Riksidrottsförbundet (2005) visar dock att idrottsföreningar generellt betonar svårigheten att få fram ideella ledare. Det är troligt att lokalstödsprojektens erfarenheter av minskat föräldraengagemang delvis beror på typ av förening och den geografiska kontext som föreningen verkar i.

Folkhälsa och spontanidrott

En nedgång i ungas fysiska hälsa på grund av faktorer som färre timmar för skolgymnastik, mer tid framför dator och minskat spontanidrottande har uppmärksammats av flera projekt. Några projekt vill ta ansvar för detta och har det som grund för deras behov av lokalförändring och som mål med verksamheten. Ett projekt vill bygga ett utomhusgym som inte kostar något att använda. Andra projekt har som mål att upplåta en del av tiden till spontanidrott för allmänheten. En annan aspekt av ungas hälsa som tas upp är det hinder som trafiken utgör idag för barns och ungas utomhusvistelse. Föräldrar upplever större fara för sina barn i trafiken, något som bland annat har lett till en nedgång i en cykelklubbs ungdomsverksamhet.

Exempel på spontanidrott i fokus - fallexempel Uppsala Young Hockey Club

Ett exempel på ett projekt som strävar efter att öka möjligheterna till spontanidrott är Hockeyföreningen Uppsala Young Hockey Club (UYHC) som verkar i ett bostadsområde i Uppsala tätort. Uppsala Young Hockey Club är en ung förening och föreningen har enbart haft en barack som mest fungerat som ett förrådsutrymme för skridskor och annan utrustning. Målet med lokalstödet är att bygga en mindre ishall i anslutning till baracken, där kommunen har anvisat mark. Tanken är att hallen framför allt ska vara till för allmänhetens åkning där barn och ungdomar ska kunna lära sig åka skridskor och spela hockey i sin närmiljö.

Målet med projektet ska förstås både inom ramen för Uppsala kommuns anläggnings- och idrottspolitik och inom ramen för den allmänna trenden att spontanidrotten minskar. Dels finns det enligt Petrus, projektledare för projektet, en geografisk obalans när det gäller Uppsalas ishockeyhallar i relation till var barn bor; alla isytorna finns på ett ställe och barn från en del bostadsområden bor en mil därifrån. Dels är dessa isytor så fullbokade av de stora ishockeyklubbarna att utrymmet för spontant åkande är minimalt. Byggnationen av ishallen är en del av föreningens vision att öka det spontana utövandet av ishockey bland barn och ungdomar genom att göra isytor tillgängliga i barnens närområde.

Bildtext: Bilder på bygget av Uppsala Young Hockey Clubs ishall "Skridskoteket Nice Ice" på Valsätra Idrottsplats i Uppsala. Foto: Petrus Wouda.

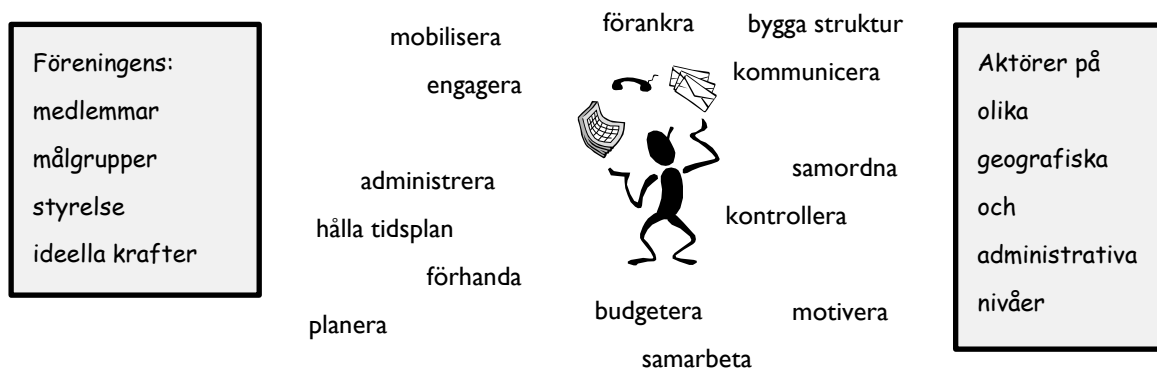
UYHCs fyra styrelsemedlemmar har samtliga varit engagerade i en av Uppsalas stora hockeyklubbar. Grundandet av UYHC är en reaktion mot att ishockey i allt större utsträckning blivit en sport för vissa, socioekonomiskt starka, grupper som äger rum i ishallar lokaliserade långt från de bostadsområden där många socioekonomiskt svaga grupper bor. För att ishockey ska ske spontant behöver ishallarna vara placerade i barnens närområde, betonar Petrus. Egentligen hade han velat placera hallen i ett flerfamiljshusområde men lyckades inte få mark där från kommunen. Föreningens mer långsiktiga mål är att anlägga mindre ishallar i fler bostadsområden.

Dokument- och fallstudieanalysen av lokalstödsprojektens mål med sina lokalförändringar visar sammanfattningsvis att dessa skall förstås utifrån föreningarnas skilda lokala ekonomiska och sociala förutsättningar. Målen med lokalerna skall också utifrån en kultur- och idrottspolitisk verklighet i form av ett vidgat föreningsansvar både för ägande och drift av anläggningar och för inkluderande av nya målgrupper. I projektansökningar har projekten beskrivit målgruppernas delaktighet.

5. Arbetet med lokalstödsprojektet

Ett centralt fokus i utvärderingen har varit att se vad som händer när lokalstöd beviljas; att synliggöra det arbete som lokalstödsprojekten gör. Särskilt fokus har legat på vilka insatser som krävs av projektansvarig(a). Vad har projektansvarig(a) ägnat sig åt, vilka eventuella hinder har man stött på och hur har man gått tillväga för att lösa dessa? Detta kapitel bygger på material från de intervjuer och observationer som gjorts i samband med fallstudierna av pågående lokalstödsprojekt samt på enkäten till de projekt som beviljats stöd från januari 2007 till och med december 2013.

Projektledarskapet i ett lokalstödsprojekt innebär en stor mängd olika ”göranden” av olika karaktär. De som är ansvariga för att leda och genomföra lokalstödsprojekten inom föreningen behöver i sitt arbete med projektet förhålla sig till en mängd olika aktörer - som föreningens styrelse, medlemmar, ideella krafter, målgruppen, entreprenörer, kommunen, andra myndigheter, finansiärer, Arvsfonden, entreprenörer, andra föreningar och så vidare. Dessa aktörsgrupper finns både inom och utanför föreningen, framför allt inom men ibland även utanför lokalsamhället (till exempel olika finansiärer som Riksidrottsförbundet och Boverket eller myndigheter som Riksantikvarieämbetet).

Nedan beskrivs vad några av dessa ”göranden” innebär konkret och vilka erfarenheter lokalstödsprojekten har gjort i samband med arbetet.

Från att planera och budgetera till att hålla tidsplanen och hålla budgeten

När Arvsfonden beviljar lokalstöd har det pågått förberedelser under en tid, ibland i flera år, i form av möten för att utarbeta idéerna kring den lokalförändring man vill göra till, ordna med ritningar och ansöka om bygglov, ta kontakt med entreprenörer och leverantörer för att få in offerter, skriva ansökan till Arvsfonden och i många fall även till andra finansiärer, och så vidare. En viktig del av arbetet är att göra en tidsplan och en budget och sedan när lokalstödsprojektet väl är igång se till att genomföra det med tänkt budget och inom den planerade tidsramen. Att göra en initial tidsmässig och ekonomisk kalkyl som håller genom

hela projektet har upplevts som en utmaning av flera av projekten på grund av oförutsedda utgifter. Enkäten visar att lokalstödsprojekten har stött på hinder av olika slag som beskrivs som svåra att förutse i planeringsfasen och med konsekvenser för tidsplan och budget. De hinder som nämns är främst byggtkniska problem och/eller väder- eller markförhållanden. Så här kommenterar några av föreningarna i enkäten:

Rivningsarbetet var svårare än beräknat då väggarna visade sig svårforcerade. Fler entreprenörer än beräknat behövde användas för att göra delar som vi inte hade egna resurser att genomföra, vilket ökade kostnaderna mot beräknat. (Religiös organisation – enkät)

Vi har stött på vatten vid grävning vilket gjort att projektet kommer kosta ca 600 000 mer än beräknat. (Idrottsförening – enkät)

Vädersituationen (sträng vinter) försvårade och försenade arbetet. (Idrottsförening – enkät)

Andra hinder har varit förseningar i leveranser, bygglovsrelaterade förseningar som långa handläggningstider i kommunen eller överklaganden från grannar samt samverkansproblem med kommunen. Så här kommenterar två projekt:

En planändring krävdes för att erhålla permanent bygglov, vilket var en lång och krävande process i sig. (Scoutförening – enkät)

En av våra grannar motsatte sig att vi skulle få bygglov. Det gjorde att bygget drog ut på tiden. (Religiös organisation – enkät)

Bildtext: Rivning av väggar och byggnation i Fylkingens lokaler i Münchenbryggeriet i Stockholm. Foto: Per Åhlund.

För kulturföreningen Fylkingen, belägen i Münchenbryggeriet i centrala Stockholm, var det svårigheten att få ett tio-årigt hyreskontrakt som gjorde att den tänkta tidsplanen inte gick att hålla. Ett tio-årigt hyreskontrakt är ett av Arvsfondens kriterier för lokalstöd. Fylkingen hade i ansökningskedet missat detta kriterium och när man från Arvsfondens sida lämnade besked att man beviljar lokalstöd förutsatt att detta krav uppfylls, startade en mödosam förhandling med hyresvärden. Ett tio-årigt hyreskontrakt är väldigt ovanligt i storstädernas innerstadsområden och man trodde från Fylkingens sida att man inte skulle kunna uppfylla kriteriet och behöva avsäga sig lokalstödet. Efter månader av förhandling och ett mycket bestämt nej från hyresvärden ändrade sig dock hyresvärden och Fylkingen fick ett tio-årigt hyreskontrakt med reglerade hyreshöjningar. Under mitt första platsbesök på Fylkingen, hösten 2012, berättar projektledaren Per att det är oklart vad som fick hyresvärden att ändra sig, eftersom ingen annan hyresgäst de känner till i innerstaden har ett tio-årigt hyreskontrakt. Nu när de väl har fått kontraktet, och dessutom med reglerade hyreshöjningar, innebär det kraftigt förbättrade livsvillkor för föreningen, anser Fylkingens ordförande Susanne. Föreningen vet nu att de får ha kvar sina lokaler i minst tio år till och att den kommer klara detta ekonomiskt då den slipper chockhöjningar av hyran som brukar följa efter renoveringar. Det som alltså höll på att stjälpa hela projektet gav i slutändan upphov till en stabilitet och långsiktighet för föreningen som inte fanns innan. Uttryckt med andra ord har Arvsfondens krav på långsiktighet när det gäller lokalernas användning möjliggjort en långsiktighet i Fylkingens och de aktiva medlemmarnas verksamhet.

Förutom förhandlingarna med hyresvärden ledde detta även till att tidsfristen för användning av bidrag för projektledning och tillgänglighetsanpassning från Boverket gick ut, och Fylkingen fick göra en ny ansökan till Boverket. Även andra projekt har erfarenheten att det ibland har varit svårt att samordna villkor, krav och tidsfrister från olika bidragsgivare. Som tidigare visat är Arvsfonden för en del projekt inte den enda bidragsgivaren till lokalstödsprojekten utan föreningarna har ofta sökt och blivit beviljade bidrag från kommunen och/eller från andra bidragsgivare som till exempel Riksidrottsförbundet, Boverket eller EU. En svårighet som nämns är att villkoren för bidragen från olika bidragsgivare skiljer sig och att det kan ibland vara svårt att få ihop de beviljade summorna med villkoren. Några projekt nämner också att det ibland har varit svårt att hitta information/kunskap om olika regler eller begränsningar när man ska genomföra en byggnation. När man väl har fått bygglov finns det flera regler som man måste ta hänsyn till, något som kom som en överraskning för en del projekt:

I vårt fall då vi höll i byggprojektet så var det att få tillräcklig information om vad man skulle söka tillstånd för och vilka regler man skulle söka efter. Nu har vi lärt oss att det finns många instanser som har regler och åsikter som inte följer med ett bygglov. T.ex. Jordbruksverket, Länsstyrelsen, försäkring, miljö o hälsa, Ridsportförbundet, elektriska nämnden, mfl. (Idrottsförening – enkät)

Att göra en tidsplan och en budget som håller genom hela projektet har alltså upplevts som svårt av flera föreningar, inte bara på grund av oförutsedda utgifter eller regler utan även på grund av att det kan ta tid att få in offerter och hitta leverantörer som håller det de lovar när det gäller pris och leverans. Några projekt anger att de har varit tvungna att temporärt föra över pengar från föreningens ordinarie verksamhet till lokalstödsprojektet för att klara budgeten, något som har belastat verksamheten. I andra fall har man kompenserat en ökad kostnad med fler ideella insatser eller att man behövt arbeta mer med att få in sponsorpengar för att lösa den ekonomiska situationen, vilket gör att arbetet tagit längre tid än beräknat. Så här svarar ett av projekten i enkäten på frågan om vilka eventuella hinder de har stött på under arbetet:

I det fall beräknade kostnader varit fel tex med det skadade bjälklaget. Kompensation med mer ideell arbetskraft samt fler sponsorer. (Scoutförening – enkät)

I de flesta fall har lokalstödsprojekten lyckats bra med detta och det är tydligt att en del projekt är mycket innovativa när det gäller att hitta olika lösningar för att få ekonomin att gå ihop i projektets olika skeden. En av projektledarna berättar att han har som strategi att ha god koll på byggarna. Han väljer bara byggare som har en anknytning till föreningen eller som han känner till sedan förut och hör efter vilka hantverkare som är bäst och mest pålitliga. Han är sedan själv med och bygger och övervakar varje steg så att han kan styra vilka material som använts för att justera budgeten på bästa sätt när något blir dyrare än beräknat. Andra strategier eller lösningar som nämns är att försöka få rabatter från sina leverantörer, ordna med mindre lån, använda sig av eget sparkapital eller som nedanstående projekt hitta sätt att anställa personer till låga kostnader.

För vår del var det väldigt bra att vi fick tag i en äldre snickare som kunde anställas via lönebidrag och kunde handleda gymnasieelever i samarbetet med skolan. Annars hade det såklart krävts mer ideella alternativt köpta insatser. (Idrottsförening - enkät)

Även om projekten oftast varit framgångsrika i att kringgå hinder och hantera problem som dyker upp har det upplevts som tungt och stressande för en del projektledare att med kort varsel mobilisera och engagera tillräckligt med ideella krafter eller skaffa fram sponsorpengar

för att täcka oförutsedda kostnader. Även föreningarnas ideellt aktiva har periodvis fått jobba mycket.

Det har varit tuffa sista månader men nu hoppas vi att vi har rott iland så att våra ideella krafter kan ta lite välbehövlig vila och den dagliga verksamheten kan starta upp igen med utökad verksamhet. (Idrottsförening – enkät)

Det finns också föreningar som helt saknar möjligheter till att snabbt skaffa fram mer pengar på egen hand, något som har olika förklaringar, till exempel vilken typ av förening det rör sig om. Kulturföreningen Fylkingen är ett tydligt exempel på en förening som varken har möjlighet till snabba ideella insatser eller att få in sponsorpengar och som heller inte har något eget större kapital. Fylkingens medlemmar är professionella konstnärer med begränsade inkomster som har få möjligheter till att göra akuta ideella insatser i ett byggprojekt, förklarar projektansvariga i samband med ett av mina besök i Fylkingens lokaler. Sponsring förekommer inte alls eller sällan i den del av kulturbranschen som Fylkingen verkar. För ett annat av mina fallstudieprojekt, idrottsföreningen Uppsala Young Hockey Club, är sponsring i stället en självklar del av verksamheten och även av finansieringen av lokalstödsprojektet; ”föreningslivet har alltid möjlighet att få in lite sponsring och ideella krafter också, det är inte så fyrkantigt” säger Petrus, projektledaren för lokalstödsprojektet när vi diskuterar finansieringen av ishockeyhallen. Han menar också att fler företag nu än tidigare är intresserade av att stödja sociala projekt. Sponsring är dock något som tar tid och kraft att arbeta med. Studier visar också att möjligheter till att få sponsring har minskat för idrottsföreningar samt att det generellt är lättare att erhålla för stora idrottsföreningar med ett tydligt varumärke (Fahlén & Sjöblom 2008).

Förutom vilken typ av förening det är kan även föreningens storlek eller kontaktnät nämnas som exempel på förutsättningar som har betydelse i sammanhanget. Små föreningar eller föreningar som saknar kontakter i byggbranschen kan sakna möjligheter att lösa oförutsedda kostnader eller stora tidsfördröjningar. En lärdom som projektet ger uttryck för i enkäten är vikten av att lägga in både potentiella kostnadshöjningar och tidsmarginaler för de olika arbetsmomenten i planeringen av ett lokalstödsprojekt. Några föreningar efterfrågar också möjligheten att kunna komplettera ansökan till Arvsfonden för att kunna möta oförutsedda utgifter. Så här skriver ett projekt i enkäten:

Då ett lokalprojekt nästan alltid förändras under resans gång, kostnader förändras mot den planerade budgeten och fler saker som behöver göras upptäcks då arbetet är igång, hade det varit bra om det funnits ett enkelt förfarande för en kompletterande ansökan till arvsfonden. Vi upptäckte till exempel att vi behövde ta in mer på entreprenad än beräknat. Vi hade även missat en del kring en god funktionsanpassning av ljussättning, vilket hade kunnat vara en del av en enkel

komplettering, snarare än att skapa ett helt nytt projekt med alla stegen. (Religiös organisation - enkät)

Hitta fram till kunskaper och kompetenser

Inom projektforskningen menar man att ett projekt karaktäriseras av att vara något nytt, unikt och tillfälligt (Lundin & Söderholm 1995). Detta för med sig en stor mängd osäkerhet som ofta måste hanteras genom experimenterande och lärande (Svensson och von Otter 2001). Att genomföra ett lokalstödsprojekt innebär för de flesta föreningarna att göra något som man inte har gjort förut vilket gör att det finns många aspekter som man inte har kunskap om. Vissa saker vet man innan man startar att man måste få hjälp med eller lära sig. Andra saker inser man efterhand att man måste lösa eller att det hade varit bra om man hade haft kunskap om före start. Lokalstödsprojektens genomförande har handlat mycket om lärande och om att hitta fram till de kunskaper och kompetenser som man har behövt. Varje projekt har sina egna unika förutsättningar när det gäller vilken kunskap som finns inom projektet om hur man genomför ett lokalstödsprojekt inklusive byggnationen och alla arbetsuppgifter runtomkring. En del projekt har haft en erfaren projektledare med byggkompetens som lett byggnationer förut. Några projektledare menar att större egna kunskaper inom bygg- eller projektledarskap hade underlättat drivandet av lokalstödsprojektet, för att redan från planeringsfasen kunna överblicka vad som kommer att krävas i projektet och av dem själva.

Det hade underlättat om jag haft större byggkunnande. Per automatik hade det då varit lättare att organisera det ideella arbetet och därmed lättare att entusiasmera alla inblandade. Med större byggkunnande hade också kontakterna med entreprenörer underlättats och min känsla av att ha kontroll hade ökat. (Idrottsförening - enkät)

Av fallstudierna framgår att en viss erfarenhet av byggande, och till följd av detta visst byggkunnande, har varit en central förutsättning för projektledarna för bordtennisklubben i Laholm och golfklubben i Bollebygd. Kaj i Laholm har genom jobbet som fastighetsskötare lärt sig om byggande genom att vara med på byggmöten samt av att ha sett en del ”fuskbyggen” medan Thord i Bollebygd har fått vissa byggkunskaper genom att han har varit med och byggt det hus han bor i. Dessa kunskaper har framför allt hjälpt dem att få en överblick över arbetet och att förutse vad de behöver ha koll på både före och under byggarbetet.

En del projekt har haft tillgång till byggkunniga medlemmar. Många av lokalstödsprojekten menar att det är viktigt att ha byggkunniga personer kopplade till föreningen för att kunna klara av att genomföra ett lokalstödsprojekt.

Vi har ideellt arbetande personer med byggkunskaper i föreningen. Dessa resurser och kunskaper hade vi inte kunnat vara utan. (Idrottsförening - enkät)

Vi har inom föreningen många mycket kunniga, bl.a. företagsledare och andra eldsjälar, så för oss var det inget problem med detta. (Idrottsförening - enkät)

Förutom tillgång till byggkunnande inom föreningen har projekt haft tillgång till extern kunskap genom personliga eller yrkesmässiga kontakter med personer utanför föreningen. Det är mer regel än undantag att man inte har all nödvändig kunskap inom föreningen. Några projekt har fått hjälp med viss kunskap från personer på studieförbund eller intresseföreningar. En del projekt har fått hjälp med vissa frågor av kommunen.

Kommunen gav oss förtur i "bygglovskön" och hjälpte oss i övrigt med alla miljöfrågor samt vatten och avlopp. (Idrottsförening – enkät)

Andra projekt har inte haft hjälp från kommunen och ger uttryck för att de skulle ha behövt det.

Jag hade gärna fått större stöd från kommunen. T.ex. en person som hjälpt oss under vägen, som med till vilka avdelningar man ska vända sig till med särskilda frågor, liksom någon som kunde visat på de enkla sätt som faktiskt finns att ta sig förbi byråkratiska hinder som ibland kändes svåra nästintill omöjliga. (Kulturörening - enkät)

Projektformens inneboende osäkerhet (Svensson och von Otter 2001) gör att det är svårt att på förhand ha koll på alla problem som kan uppstå. I samband med mitt fallstudiebesök hos Bordtennisklubben Serve i Laholm berättar projektledaren Kaj att han har en särskild strategi för att hitta fram till en lösning på ett problem som dyker upp. När han märker att han behöver mer kunskap om något så samlar han ett antal personer som kan tänkas besitta denna kunskap till ett möte. Sedan ber han dem diskutera fram en lösning. "Det fungerar alltid", menar Kaj, "så det gäller att inte vara rädd att be om hjälp så fort man känner att man behöver få mer kunskap". Att våga fråga och be om råd tas upp även av flera projekt i enkäten. De personer som Kaj ber om hjälp är personer med olika typer av sakkunskap som ingår i hans personliga sociala nätverk, både i form av vänner och nära bekanta (starka band) och i form av mer ytliga kontakter (svaga band). Gemensamt för de flesta är att de har en anknytning till bordtennisklubben. Under de dagar jag besöker klubben och vi träffar på någon han känner när vi går ut och äter lunch eller rör oss på andra håll i Laholm, berättar Kaj ofta med vilken kunskap eller information den personen har bidragit till klubben eller lokalstödsprojektet. Han avslutar alltid med att säga att han eller hon "också spelar pingis".

Bygga en projektstruktur

Varje lokalstödsprojekt har en projektledare gentemot Arvsfonden och varje förening har sedan byggt sin egen projektstruktur runt projektledaren. Ofta finns en projektgrupp där olika personer har olika roller och arbetsuppgifter. Beroende på hur projektstrukturen ser ut fördelas arbetet mer eller mindre jämt över olika personer. En del föreningar har haft en projektledare som hållit i alla delarna i projektet medan andra har haft två eller flera delprojektledare. Vissa föreningar, som till exempel Uppsala Young Hockey Club, har till exempel delat upp projektledarskapet i en lokalstödsprojektledare – som samordnar och administrerar allt runt byggnationen – och en byggprojektledare – som leder själva byggnationen.

Just vikten av att ha en tydlig projektstruktur och tydliga roller i projektgruppen för att lokalstödsprojektet ska kunna genomföras på ett smidigt sätt är något som ofta framförs av lokalstödsprojekten. Följande råd till föreningar som planerar att söka lokalstöd ges av en projektledare i enkäten:

Bygg en stark och strukturell projektförening före projektstart – med övergripande arbetsflöden och tidsplaner. Skapa en stark kommunikation internt med återkommande information genom olika kanaler i föreningen. Projektgruppen bör bestå av personer med kunskapsområden som behövs för projektet, och av väldigt engagerade personer som har uthållighet. (Idrottsförening – enkät)

Uthållighet är något som ofta tas upp som en central egenskap för projektledare vilket kan ses som ett mått för hur lokalstödsprojektets upplevs av dem drivit projekten.

Flera projektledare anger att de förutom projektledarrollen även har haft en annan viktig roll i föreningen, till exempel som ordförande eller kassör. Detta har fungerat bra för vissa projektledare, till exempel när lokalstödsprojektet har varit av liten omfattning eller när projektledaren har haft stor erfarenhet av projektledning. Andra projektansvariga har dock upplevt sina dubbla roller som alltför krävande att hinna och orka med.

Se till att projektledaren inte har andra roller i föreningen under projekttiden. Jag själv har varit ordförande samt arenaansvarig vilket är för mycket. (Idrottsförening - enkät)

En del lokalstödsprojekt har varit mycket omfattande och involverat flera miljoner kronor och för att klara av den stora mängden arbete och det ansvar som detta medför har man valt att sätta samman en projektgrupp efter olika kompetenser och kontaktnät. Så här skriver en projektledare till ett mångmiljonsprojekt i enkäten.

Vi hade en mycket bra projektgrupp på fem personer som hade olika saker att bidra med. Alla använde sina olika nätverk för att få till detta enorma projekt och ro iland med det. Vi kände oss

slitna efter den enorma insatsen då mycket var tvunget att vara klart inom 6 mån för att klara ridskoleverksamheten. Vi bidrog alla med bra kontakter och nätverk för att kunna ro iland detta.
(Idrottsförening - enkät)

Arvsfonden ger inte bidrag för projektledning i lokalstödsprojekt och detta har i de flesta fall gjorts med ideella krafter. Enkäten visar att flertalet lokalstödsprojekt har arbetat med projektledning och administration helt eller delvis på ideell basis. En del lokalstödsprojekt har dock valt att betala för en projektledartjänst helt (till exempel köpt totalentreprenad för byggnationen) eller delvis med hjälp av föreningens egna medel eller med hjälp av sökta bidrag från andra finansiärer. I vissa fall har den kommande hyresvärden eller kommunen bistått med projektledarkompetensen. Så här skriver en projektledare av ett pågående lokalstödsprojekt:

Vi har bra stöttning genom den kommande hyresvärden båda med delar av projektledningen och det tekniska kunnandet. (Idrottsförening – enkät)

De lokalstödsprojekt som har byggt en projektstruktur med extern projektledning anger som skäl att de inte anser sig ha tillräckliga kunskaper om projektledning för bygg inom föreningen eller att det har varit ett mycket stort projekt. Inte alla projekt har dock haft de finansiella möjligheterna till att betala för en projektledningstjänst. Det framkommer dock i enkäten att en del projektledare upplever att de skulle ha behövt hjälp att hålla i bygget och med att till exempel samordna alla entreprenörer, kontrollera att de gör sitt jobb och håller sig inom budget- och tidsramen.

För flera av lokalstödsprojekten har insikten om behovet av en tydlig struktur och tydliga roller och arbetsuppgifter växt fram alltmer under projektets gång. Detta är kopplat till erfarenheten att de arbetsuppgifter som projektledningen av lokalstödsprojektet har inneburit har tagit mycket mer tid i anspråk än vad som beräknats i planeringsfasen. Just TID beskrivs som en kritisk faktor i genomförandet av lokalstödsprojekt. Att allt tar mycket mer tid än man tror och att det alltid är ont om tid. Om det är något som projektledarna menar de hade behövt mer av under lokalstödsprojektets gång så är det framför allt mer tid de hade velat ha. Tid är en knapp resurs inom alla typer av projekt, då projekt alltid är tidsbegränsade. Att genomföra en byggnation som en del av ett projekt medför en extra tidsdimension. En byggnation behöver en strikt tidsplan för att inte inkräkta för mycket på föreningens ordinarieverksamhet och för att såväl olika entreprenörers insatser ska kunna samordnas som att ideella krafter ska kunna mobiliseras och samordnas. Framför allt i dessa sista avseenden – att samordna entreprenörer och ideella krafter i tid och rum med all logistik som det innebär – skiljer sig ett lokalförändringsprojekt från andra typer av projekt, till exempel Arvsfondens projektstöd.

Exempel på projektstruktur - Föreningen Fylkingen

Kulturföreningen Fylkingen är centralt belägen i Münchenbryggeriet i Stockholms innerstad. I Föreningen Fylkingens fall var medel för att bekosta en projektledare helt nödvändigt för att lokalstödsprojektet överhuvudtaget skulle kunna genomföras, berättar projektledare Per och ordförande Susanne i föreningen. En av de första sakerna som man fastslog när byggtankarna föddes var att det inte fanns kompetens inom föreningen att leda ett stort byggprojekt i en gammal fastighet som Münchenbryggeriet. Man behövde därför anställa någon som höll i hela byggnationen samt i alla kontakterna med underentreprenörer, myndigheter osv. När jag träffade Fylkingens projektledare Per i samband med mitt första platsbesök på Fylkingen i december 2012, innan byggnationen dragit igång, berättade Per att planen är att två arkitekter – som ingår i Fylkingens nätverk som ansökte om medel hos Arvsfonden och där hjälpt till med byggritningarna – skulle anställas för att leda bygget tillsammans med byggarna. Detta frångick man dock sedan på grund av byggnationens komplexitet och den knappa tidsramen. Man behövde genomföra bygget på en begränsad tid, över sommaren, eftersom vårens och höstens verksamhet – finansierade av bidrag från Kulturrådet och Stockholms stad – måste genomföras som vanligt. Föreningen anställde i stället ett projektledarföretag som höll i byggnationen. I slutändan fanns tre olika projektledare. Förutom Per som är anställd av föreningen och huvudprojektledare för lokalstödsprojektet fanns två delprojektledare som höll i byggnationen; en byggprojektledare samt en byggledare. Då Arvsfonden inte finansierar projektledning och Fylkingen inte har eget större kapital sökte man bidrag till projektledning från Boverket.

Projektledningen och styrelsen i Fylkingen var också från första början medvetna om att om byggprojektet skulle kunna genomföras var man tvungen att ha mycket fasta och tydliga ramar när det gäller finansieringen. Finansieringen för byggnationen behövde vara helt klart samt färdigplanerad innan något kunde sättas igång. Summan som kunde användas för byggnationen var också tydligt avgränsat. Som kulturförening är Fylkingen helt beroende av bidrag från Kulturrådet och Stockholms stad för att överleva och dessa bidrag ska enbart gå till verksamheten och inte till renovering av lokaler. Föreningen har hela tiden varit väldigt tydlig mot byggentreprenören att det inte fanns mer pengar. Eventuella ökade kostnader fick entreprenören lösa.

Per: [...] det var väldigt klart från vårt håll att här är de pengar som finns och där är tiden. Sen var det inga diskussioner. Och de [byggföretaget] vill inte att det ska dra ut på tiden för då tjänar de inte pengar själva. De vill ju att det ska vara klart.

Susanne: och det var ju på sätt och vis bra med den begränsade budgeten vi hade för vi sa det till alla att det finns ingen mån, drar ni över det här så finns det inga pengar. Det kommer inte finnas några pengar, det kommer inte komma några andra pengar liksom för att då är de slut. Så då visste alla det tydligt från början, och då gick det ju. Men sen var det täta möten, det kom uppdateringar varje vecka, det var ju råköll hela vägen faktiskt.

Fylkingen har också väldigt begränsade möjligheter till att bygga upp något eget större kapital som skulle kunna användas för en lokalförändring. Detta beror som Susanne berättar dels på att kulturföreningar i motsats till idrottslivet sällan har tillgång till sponsring av näringslivet, och dels på att Fylkingens medlemmar är professionella konstnärer. För dem är Fylkingen avgörande som tillgänglig arena för att presentera sin konst för publik och att vidareutveckla sina konstnärskap. I relation till att Arvsfonden inte ger bidrag till projektledning menar Fylkingens ordförande att det kan leda till att vissa föreningar inte kan söka bidrag:

Det som jag tänker att man ska ta med sig som en lärdom, det är att det ÄR skillnad på kulturverksamhet och andra verksamheter. Jättestor skillnad när det gäller livsvillkor, under vilka förhållanden man arbetar, kontakt med näringsliv och såna saker. Vissa kommersiella scener har det. Men om man vill stödja kultur som inte är kommersiellt, då måste man kolla på kulturens särskilda villkor för de skiljer sig enormt från en kommersiell värld. Och även från andra typer av verksamheter, sportföreningar till exempel. Kulturvärlden är speciell och kan vara ganska bräcklig eftersom det rör sig ofta om ganska små pengar. Så att ja, ska man stödja såna föreningar så får man lyssna in ordentligt vilka villkor de här verkar under. Så att man inte ställer krav så att de helt enkelt inte finns med i vad Arvsfonden kan syssla med.

Den finansiering som blev när projektet sattes igång var något mindre än den första planen vilket gjorde att man sänkte ambitionerna något. En väldigt tydlig projektstruktur, det vill säga en tydlig arbetsdelning, ansvarsstruktur efter kompetenser, tydlig deadline och strama budgetramar, gjorde att det hela flöt på bra, menar Susanne.

Att "få med" alla

Projektledarens arbete innebär också att kommunicera och förankra beslut hos alla inblandade inom föreningen det vill säga att göra alla delaktiga. Fallstudiebesöken och observationerna som gjordes i samband med dessa visar tydligt att detta är ett arbete som pågår hela tiden i samspelet mellan projektledare och föreningens medlemmar, styrelse, anställda, besökare. I ett lokalstödsprojekt ska flera olika grupper samarbeta – projektgrupp,

styrelse, anställda, ideellt engagerade medlemmar, övriga medlemmar – och det kan finnas delade meningar om vad som ska göras och hur det ska göras inom och mellan dessa olika grupper. Projektledare nämner i enkäten att det ibland har varit svårt att få alla inom föreningen att arbeta mot samma mål, ”att få med alla”, ibland till och med inom projektgruppen. Så här kommenterar en projektledare:

Vi har en ganska stor projektgrupp och i vissa fall var det rätt delade meningar om utformningen.
(Idrottsförening – enkät)

Det är tydligt att det är många olika viljor som ska samsas i en förening och det kan vara arbetsamt att komma överens. Något som kan försvåra detta arbete är om arbetet med lokalstödsprojektet drar ut på tiden: ”All försening har försvårat samarbetet mellan medlemmar”, skriver en projektledare. Återigen nämns ofta ordet uthållighet i samband med detta arbete, vilket tyder på att det ibland är en utdragen och mödosam process.

Den ideella insatsen

Enligt Edvik & Björk (2012) är genomförandet av projekt kostsamt för ideella föreningar vad gäller den stora mängd obetalt arbete som krävs. Som redan nämnts i utvärderingen har även lokalstödsprojekten krävt en hel del ideellt arbete på olika sätt. De arbetsuppgifter som lokalstödsprojekten har genomfört helt eller delvis med hjälp av ideella krafter är projektering, projektledning och administration, markberedningsarbete, samt byggarbete (in- och/eller utvändigt). Även de projekt som har haft en stor del av arbetet på entreprenad uppger att den ideella insatsen i form av allt ”kringarbete” – som administration och att hålla kolla på att allt går rätt till – har varit omfattande. I enkäten framkommer att ungefär hälften av lokalstödsprojekten i planeringsfasen underskattade mängden ideellt arbete som lokalstödsprojektet sedan i realitet krävde av föreningen. Dessa projekt bedömer mängden ideellt arbete som mer än förväntat. Andra hälften av lokalstödsprojekten bedömer mängden ideellt arbete som förväntat och två projekt tycker att den ideella insatsen har varit mindre än förväntat. Resultaten från enkäten visar också att ungefär hälften av projektledarna uppskattar att de har lagt ner mellan sex och 20 timmar i veckan på att leda projektet under tiden att lokalförändringen genomfördes. Resultaten visar också att antalet projektledare som har lagt ner förhållandevis lite tid (fem timmar eller mindre) är lika stor som de som lagt ner mycket tid (mer än 30 timmar/vecka). I tabell 5 visas hur många projekt som svarade på frågan (105) och hur de uppskattar tiden de har lagt ner.

Tabell 5. Projektledares uppskattning av antalet nedlagda timmar i veckan under perioden då lokalstödsprojektet genomfördes.

Antal timmar i veckan	Antal projektledare (n=105)
0-5 timmar	18
6-10 timmar	34
11-20 timmar	25
21-30 timmar	9
mer än 30 timmar	19

Källa: Enkäten lokalstödsprojekt 2007-2013.

Att det för många projektledare har tagit väldigt mycket tid att leda projektet är något som nämns av många projekt och som något som har varit tufft. Det ideella arbetet i projekten har tagit tid från andra delar av vardagslivet, inklusive arbetsliv och familjeliv, och har på så vis varit kostsamt inte bara för föreningen som helhet utan även för enskilda individer. Så här svarar två projektledare på frågan om vad som har varit svårt när det gäller att driva lokalstödsprojektet:

Tid. Ordinarie arbete, företagande, småbarn, styrelseuppdrag, projektledning! (Förening för projektet – enkät)

Vi är 5 stycken i projektgruppen som tillsammans lagt ner MÅNGA timmar varje vecka för att klara detta projekt. Tack vare det tror vi att vi lyckades. Vi har alla vanliga jobb och familjer som kräver sitt. (Idrottsförening – enkät)

Det är inte ovanligt att projektledare har kombinerat lokalstödsprojektet med ett heltidsarbete, vilket upplevts som väldigt krävande. Att allting tar mycket mer tid än man tror och att det krävs att man är uthållig är också en lärdom som projekten vill dela med sig utifrån sina erfarenheter av lokalstödsprojektet.

Arbetet som projektledare är som att ha ett helt extrajobb vid sidan av det vanliga jobbet. Det är som ett parallellt jobb som tar oerhört mycket tid. Alla helger. Det har varit roligt men det har funnits mycket svackor också. När ett moment är klart och ett annat moment tar vid är det tungt med omstart. Omstart har blivit tyngre för varje gång och då har man ibland behövt avsluta ett visst jobb med att ta in en byggfirma och då blir det dyrare än tänkt. (Idrottsförening – telefonintervju)

Det måste alltid finnas en eldsjäl som håller i projektet och ser till att få projektet att fortgå, även när man stöter på problem. Vara uthållig och att ej ge upp när det blir problem. (Idrottsförening – enkät)

Förutom att själv arbeta ideellt är en viktig del av projektledararbetet i lokalstödsprojekten att mobilisera ideella krafter inom och ibland även utanför föreningen. För en del projekt har det upplevts som enkelt att mobilisera engagerade ideella krafter bland föreningarnas medlemmar.

*Lätt att engagera frivilliga, många ville hjälpa till när de fick kännedom om Arvsfondens stöd!
BRA! (Idrottsförening – enkät)*

För andra projekt har det stundtals upplevts som tungt att mobilisera och engagera ideella krafter. I de fall där byggprocessen har dragit ut på tiden och man har behövt använda sig av mer ideellt arbete än vad man inledningsvis räknat med kan det kräva en hel del både av projektledaren och av de ideella krafterna.

Det blir alltid dyrare och mer jobb än man tänkt sig. Därför gäller det att vara uthållig och kreativ när det gäller att få ideella krafter att ställa upp. (Idrottsförening - enkät)

Projektledaren måste å ena sidan entusiasmera medlemmarna att ställa upp på det ideella arbetet och å andra sidan behöver man hushålla med medlemmarnas krafter ”så att man inte bränner ut folk”, som en projektledare förklarar. En stor del av projektledares arbete handlar om att samordna de inblandade aktörerna i lokalstödsprojektet i olika skeden av projektet, något som flera nämner som svårt i arbetet med att leda projektet. Det handlar om att få alla inblandade grupperna (som frivilliga, byggentreprenörer, leverantörer) att arbeta med vissa saker på vissa tider och på vissa platser. Detta kräver mycket planering och pusslande så att allt görs i rätt ordning och inom ramen för tidsplanen, en hel del logistiskt arbete med andra ord. Framför allt när det handlar om ett stort projekt och när arbetet med projektet görs ideellt vid sidan av ett heltidsarbete. Så här kommenterar tre föreningar i enkäten:

Då projektet var stort och involverade flera olika entreprenörer så var det svårt att samordna de frivilliga insatserna, så det passade in med de olika momenten. I början av projektet krävdes en mycket hög insats av den ideella projektledaren (närmare heltid). (Religiös organisation – enkät)

Svårt att hålla ihop ett stort projekt där projektledningen arbetar helt ideellt parallellt med sina vanliga arbeten, framför allt när det är många olika entreprenörer som ska blandas/samsas med ideella krafter. (Scoutförening – enkät)

Många saker har varit svåra beroende på projektets storlek och egen ovana att hantera detta. Det svåraste har varit att samordna de ideella arbetskrafterna där det hela tiden varit tvunget att matcha rätt uppgifter till personer med rätt kunskaper. (Idrottsförening – enkät)

Stöd från Arvsfonden

Det finns ingen tvekan att projektledarna är nöjda med det stöd de fått av Arvsfonden under lokalstödsprojektets gång. I stort sett samtliga svarar att de är nöjda. En del av dessa refererar till att de inte hade haft möjlighet att bygga utan Arvsfondens ekonomiska hjälp, och att de är mycket tacksamma för bidraget. Andra kommenterar det stöd som de fick i kontakten med Arvsfonden under tiden de genomförde projektet. Så här kommenterar en projektledare i enkäten:

Jag fick allt tänkbart stöd vid de frågor jag hade i projektet. Speciellt stödet angående ”vad vi fick göra och inte”, dvs vad som ingick i stödet och vad vi fick använda pengarna till MYCKET BRA! (Idrottsförening - enkät)

Eftersom Arvsfonden strävar efter att ständigt förbättra sina stödstrukturer handlade bland annat en fråga i enkäten om vad föreningarna tänker sig att Arvsfonden ytterligare kan göra för att bistå projektledare för lokalstöd. Förutom möjligheter till viss flexibilitet i att kunna ändra eller utöka lokalstödsprojektet, som redan nämnts, efterfrågar flera föreningar en slags utbildning för projektledare. Även om många av projektledarna har någon form av kunskaper eller erfarenhet av projektledning eller bygg har de flesta inte genomfört ett så pass stort och dyrt projekt som lokalstödsprojekten ändå är.

Någon form av projektledarutbildning innan projekt startas för att mindre erfarna ska veta lite mer om vad de ger sig in på. (Trädgårdsförening – enkät)

En annan stödstruktur som nämns är ett flödesschema eller en checklista med det man ska tänka på inför och under lokalstödsprojektets gång, i syfte att kunna ha en överblick över vad som krävs i olika skeden och situationer. Ytterligare en sak som efterfrågas är möjligheter för projektledare som är igång med sina projekt att utbyta erfarenheter och ge varandra hjälp och stöd i form av en gemensam träff. Introduktionsdagen upplevs av flera som mycket givande och en projektledare nämner att de fick flera värdefulla tips från andra projektledare med sig därifrån. Det verkar dock finnas behov av erfarenhetsutbyte även när projekten är igång, eftersom man stöter på problem som man inte kunde förutse vid start. Så här skriver en projektledare i enkäten:

Skulle önskat mer utrymme för utbildning för projektets igångsättande, t.ex. vad det gäller projektarbete och vilka verktyg man kan använda sig av då. Möjlighet för nya medlemmar i

projektgruppen att gå utbildning under projektiden. Även möjlighet för forum i Arvsfondens regi där man kan möta andra föreningar och deras arbete (obs – ej nätforum, fysiska träffar).

(Idrottsförening – enkät)

Sammanfattningsvis kan man säga att lokalstödsprojekten har krävt mycket ideellt arbete framför allt av projektledare och projektgrupp men även av andra frivilliga krafter kopplade till föreningen. För många projekt har detta arbete varit mer omfattande än förväntat och varit kostsamt på det viset att det ibland har tagit oproportionerligt mycket tid och kraft från individen samt från föreningens ordinarie verksamhet. Den ideella insatsen i relation till byggnationen lyfts dock samtidigt fram som en oerhört positiv kraft av projekten, något som tas upp i rapportens senare delar. Som framkommit i kapitlet innebär arbetet med lokalstödsprojektet en mängd olika arbetsuppgifter som involverar många olika individer. Projekten har organiserat arbetet på olika sätt och har haft olika förutsättningar att leda och genomföra arbetet. Tillgången på kunskaper, sociala kontakter, ideella resurser, logistisk kompetens och tid utgör centrala förutsättningar för hur arbetet med projektet fortskrider och upplevs av projektansvariga. För att se hur dessa olika förutsättningar kan hänga ihop beskrivs Hulta golfklubbs lokalstödsprojekt i Bollebygd.

Exempel på att leda och genomföra ett lokalstödsprojekt - Hulta Golfklubb

Utdrag från fältanteckningar: *Vi åker golfbil runt hela 18-hålsbanan. Jag hade inte riktigt förstått hur pass stor en sån bana är och hur mycket väg det faktiskt är att asfaltera. Det är blåsigt. Området är riktigt kuperad, Thord pratar om hur fint det blir när allt är grönt och hur bra golfbanan blir med alla förbättringar. Ute på banan ser vi anställda banarbetare som förbereder banan för spel, sår lite, krattar, borstar mm. Vi ser också små arbetsgrupper av frivilliga pensionärer som håller på med asfalten. Vi träffar på Evert, en av de frivilliga, som säger att idag är det för många frivilliga (de är 6-7 personer) ute på banan, så han håller på med lite annat fix med växtligheten bredvid gångvägarna.*

Hulta golfklubb ligger i Bollebygd, en landsbygdskommun mellan Göteborg och Borås. Klubben arrenderar klubbhuset – en herrgård från 1920-talet – och marken runt omkring. Som de flesta av Arvsfondens lokalstöd är Hulta en idrottsförening på landsbygden. Bollebygd tillhör den välmående delen av den svenska landsbygden med en socioekonomisk stark befolkning där många arbetspendlar till Göteborg. Klubben har cirka 1500 medlemmar. Klubbens budget är stram och det skulle underlätta för ekonomin att få ett hundratal medlemmar till, men hittills har budgeten alltid gått ihop. Lokalstödsprojektet som Hulta genomför går ut på att tillgänglighetsanpassa klubbhusets entré och grusvägarna på golfbanan så att de håller för golfbilar i alla väder. Detta behövs för att kunna erbjuda personer med funktionsnedsättning golf. Man ska även bygga ett garage för golfbilarna.

Ordförande i golfklubben och projektledare för lokalstödsprojektet är Thord. Förutom Thord arbetar flera på klubben med lokalstödsprojektet på olika vis. Banchefen Robert och golfchefen David är anställda av klubben och arbetar med golfverksamheten men en del av deras arbetstid ägnar de åt lokalstödsprojektet. Till exempel har David fått extra arbete med att informera medlemmarna om vad som pågår. Jan sköter hemsidan och är en av klubbens ideella krafter. Samtliga som har arbetat med lokalstödsprojektet är överens om att allt har gått väldigt bra, utan större hinder. Thord har en bakgrund i näringslivet som egenföretagare men har numera möjlighet att på heltid ägna sig åt det ideella arbetet som ordförande i golfklubben. Att han kunnat lägga mycket tid även på lokalstödsprojektet ser Thord som en klar fördel. "Det hade inte gått att vara ordförande om jag hade haft företaget kvar, jag kör 100 procent på varje grej jag gör", säger Thord som är på golfklubben i stort sett varje dag. Han tycker att arbetet med att leda en ideell förening är både meningsfullt och utvecklande. Dels är det ett sätt för honom att "ge tillbaka till sin hembygd", dels tycker han att ledningen av en ideell verksamhet, där det finns stadgar och en skara medlemmar att förhålla sig till i beslutsgången, är en spännande utmaning för någon som är van med egna och snabba beslut i ett eget företag. En stor del av arbetet med att leda verksamheten handlar om att lyssna in vad medlemmarna vill och att förankra beslut bland medlemmarna.

Thord menar att hans bakgrund som egen företagare tillsammans med hans personlighet är till stor hjälp i arbetet som projektledare för lokalstödsprojektet. Thord ser sig själv som en planerare och en problemlösare, en ständig ordningsman ändå sedan skoltiden och som den som ser till att arbetet genomförs. Thord har drivit projekt hela sitt yrkesliv och vet att det krävs tydlighet och att planera noga så att man alltid är väl förberedd: "Problem uppstår alltid och är man väl förberedd och har tänkt igenom är det lättare att ta tag i dem. Vad kan gå fel och hur kan vi åtgärda det?". Ändå berättar Thord, när vi ses vid mitt tredje platsbesök på klubben hösten 2013, att han borde ha varit ännu mera noggrann, gjort ännu mer förarbete, när han gjorde tidsplanen och budgeten.

Thord: När man går in i ett så pass stort projekt som omfattas av så mycket pengar, särskilt för en liten förening, så är det ju väldigt svårt att komma rätt budgetmässigt. Av många skäl, för det första för att det är ett sånt stort projekt. Så att man...

Danielle: Mycket pengar?

Thord: Ja mycket pengar, och att det är en så stor omfattning, och då har man väldigt svårt att se hela omfattningen. Och det grundar sig lite grand i att när man gör en sån här ansökan så är man väldigt, man försöker vara noggrann, men i vårt fall var det så att vi trodde inte innerst inne att vi skulle kunna få de här pengarna. Utan det kändes ju att vi, vi gör så gott vi kan och då lägger man kanske inte ner det där sista lilla extra som man borde göra för att få alla underlagen riktigt korrekta.

Men Thord menar att det finns många faktorer som gör det svårt att få verkligheten att överensstämma med den teoretiska ansökan. Entrén till klubbhuset blev mycket dyrare än beräknat till exempel, men å andra sidan blev det billigare att asfaltera gångvägarna på golfbanan.

Och så blev det faktiskt så att vi kunde bygga de [vägarna] billigare för vi fick medlemmar som hjälpte till på ett fantastiskt sätt och vi kunde köpa in asfalteringen genom en medlem som är chef på ett stort anläggningsföretag som gör asfalteringar hela tiden. Det var roligt för att innan han kom hit och byggde vägarna på Hulda hade han byggt färdigt motorvägen mellan Göteborg och Trollhättan, sen kom han hit och byggde vägarna på Hulda Golfklubb! Och genom honom fick vi ett fantastiskt pris på asfalteringen. Och det hände ju också samman med att E. och R. gjorde ett sånt fantastiskt jobb med underlaget. I den offerten som vi hade i ansökan så gick nästan 100 000 till att förbereda underlaget som de alltid måste göra, de här gubbarna behövde inte lägga en krona. Det var bara att gå rätt ut och asfaltera. De räknade med att de skulle asfaltera fem arbetsdagar, jag tror de var färdiga efter tre!

Bildtext: Tillgänglighetsanpassning pågår: asfaltering av gångvägarna på Hulda golfklubb. Foto: Jan Jeansson

I relation till byggdelen av lokalstödsprojektet – tillgänglighetsanpassningen av entrén och asfalteringen av gångvägarna på golfbanan – säger Thord: ”Jag är bara ordförande och projektledare och jag kan ju inte göra något av detta, men jag kan se till att det blir gjort. Det tror jag är bra”. Det innebär bland annat att välja ut personer med rätt kompetens för olika uppgifter och ha tillit till att de kommer genomföra det på bästa sätt. Av mina samtal med Thord och av mina observationer i samband med platsbesöken framgår att Thord har valt ut de personer som är med och asfaltrar vägarna med omsorg och att han har stor tilltro till deras kompetens. De som leder det praktiska arbetet med asfalteringen är medlemmar i golfklubben och har arbetat inom asfalts-/grävmaskinsbranschen under hela sitt yrkesverksamma liv.

Förutom personer inom föreningen har Thord engagerat andra personer i sitt sociala nätverk som han vet han kan lita på, de band som Granovetter (1973) kallar starka band.

Exempelvis har han enbart använt sig av lokala entreprenörer som känner till väl i byggnationen av klubbhusets entré. Detta har hjälpt honom att hålla budgeten och tidsplanen. Han har också övervakat bygget så att han kunde se till att kostnaderna höll sig inom avtalade ramar. Thord är väl förankrad i lokalsamhället. Detta för han fram som något som hjälper honom i arbetet med att leda golfklubben och lokalstödsprojektet.

Jag tror också att jag passar väldigt bra i den här rollen för att jag har det kontaktnät jag har med både politiker och mycket folk, man får ju ett kontaktnät om man har verkat länge på en plats.

Som ordförande och projektledare behöver man arbeta mycket med att förankra idéer, planer och beslut bland medlemmarna. Även golfklubbens anställda deltar i detta arbete. Under mina platsbesök på Hulta golfklubb kan jag se en liten del av detta arbete. Jag lägger märke till hur Thord, David och Robert förhåller sig till de medlemmar och anställda som rör sig i och runt klubbhuset och golfbanan genom att hälsa, småprata, berätta om vad som är på gång i föreningen och knyta an till en tidigare händelse eller samtal. Under dessa korta samtal berörs även olika delar av verksamheten, som till exempel arbetet med lokalstödsprojektet.

Thord berättar att det har varit lätt att engagera ideella krafter till lokalstödsprojektet. Hulta golfklubb har en hel del medlemmar som har gått i pension och är lediga på dagarna och som har tid att arbeta ideellt. Detta är en fördel som många idrottsföreningar som är inriktade på barn och ungdomar saknar, säger han. Det krävs att man som förening har medlemmar som har tid att delta i frivilligarbete på vardagarna och som tycker att det är roligt att träffa andra och ha något att göra. Många av de som är med och arbetar ideellt i projektet har varit med i ett tidigare projekt där man renoverade ”greenerna” på golfbanan. Utan dessa omfattande ideella insatser av de pensionerade medlemmarna hade klubben inte klarat av att ro iland de här projekten ekonomiskt, menar Thord.

Då liksom nu bjuder klubben på frukost för alla som arbetar frivilligt, något som bidrar till trivsel och att man lär känna varandra väl, menar en av frivilligarbetarna jag pratar med. De här gemensamma upprustningsprojekten har på Hulta golfklubb lett till att de pensionerade medlemmar fortsätter att ta hand om klubbens fysiska miljö:

Utdrag fältanteckningar: *En pensionär i målarkläder kommer förbi och säger till Thord att han fixar lite på övervakningen. Thord säger att så är det hela tiden, medlemmar i klubben tar egna initiativ i att vårda den byggda miljön, sporrade av de satsningar som gjorts med hjälp av bland annat lokalstödet. Han berättar att det var två medlemmar som erbjöd sig att bygga en ny disk bredvid köket för att de menade att den nya entrén skulle bli en välanvänd entré och då är det viktigt att en disk finns.*

7. Relationen till kommunen

Lokalstödsprojekten sker i olika sociala och rumsliga kontexter och påverkas av förutsättningarna på den lokala platsen där de verkar. En viktig förutsättning är relationen till kommunen och i utvärderingen har föreningarnas relation till kommunen varit i fokus. Kommunen och föreningslivet bär ett gemensamt ansvar för kultur- och fritidsutbudet och det är därför viktigt att det finns en dialog. Utvärderingen visar att huruvida det finns en dialog, och om den är bra eller inte, ser olika ut för olika föreningar beroende på typ av förening samt i vilket rumsligt sammanhang den befinner sig. Även när det gäller möjligheterna att genomföra lokalstödsprojektet skiljer det sig mellan föreningarna. Resultatet visar att en bra kontakt med kommunen kan underlätta för lokalstödsprojektet på olika sätt, medan en dålig kontakt kan göra att arbetet med projektet kan dra ut på tiden eller kännas tungt för de som ska driva projektet.

Med hjälp av enkäten undersöktes föreningarnas kontakt med kommunen. Det stora flertalet har någon form av kontakt med kommunen. Ungefär hälften av föreningarna har löpande kontakt med kommunen medan andra hälften har kontakt vid behov.

Föreningarna tillfrågades också om hur de upplever att kommunen förhåller sig till kontakt med deras förening samt hur den förhåller sig till stöd till deras förening. Resultatet från enkäten visar att ungefär två tredjedelar av de föreningar som svarat på frågan anser att kommuner förhåller sig positivt till deras verksamhet och till att ha kontakt. Så här skriver en av föreningarna som upplever att kommunen är positivt inställd till kontakt:

Kommunen är positivt inställd till föreningslivet och våra verksamheter. Vi har en bra relation och dialog och vi känner att de arbetar aktivt för att underlätta vårt arbete enligt våra önskemål.

Kommunen fungerar också som "nav" då det gäller samarbete med andra föreningar.

(Idrottsförening - enkät)

En del föreningar upplever att det inom en och samma kommun finns både bra och dåliga förhållningssätt till föreningen. Kontakten kan t.ex. vara god med vissa avdelningar inom kommunens förvaltning men dålig med andra avdelningar. Så här skriver en förening som fick omfattande ekonomiskt stöd av kommunen, men där kontakten ibland har varit svår:

Det finns så ofantligt många avdelningar på kommunen. Vissa av dem har varit mycket tillmötesgående, medan det tyvärr ofta känns som om andra motarbetat oss. I det stora hela måste vi ändå vara fantastiskt nöjda." (Föreningen bildat för lokalen - enkät)

Politikerna har ännu inte visat i handling något stöd. Kommunens tjänstemän har hjälpt oss väldigt mycket så länge det inte inkräktar ekonomiskt på respektive avdelnings budgetar.

(Idrottsförening - enkät)

En del föreningar upplever att kommunen i första skedet visar sig positiva men sedan stannar kontakten av när mer konkreta beslut skall tas, vilket gör att processen drar ut på tiden. Det verkar också ibland finnas en diskrepans mellan politikerna och tjänstemännens förhållningssätt där kontakten med den ena eller andra kommunala nivån kan vara god och kontakten med den andra dålig. Några föreningar har dock enbart dåliga erfarenheter av kontakterna med politikerna och tjänstemännen i sina kommuner.

Kommunen är obefintlig i sitt stöd till oss. Tyvärr. Endast den lagstadgade delen i form av föreningsbidrag ges. Och då först efter många påtryckningar. Trots skrivelser och dylikt vid frågor så tas aldrig kontakten med vår förening från deras sida. (Idrottsförening - enkät)

Mycket svårt att få hjälp, allt tar lång tid. Man känner att man inte tillhör T. kommun när man bor på landsbygden. De vill att allt skall centraliseras känns det som.” (Idrottsförening - enkät)

Några föreningar beskriver svårigheter i kontakten med kommunen när det gäller att få kommunen att alls medverka, ge svar på olika frågor eller att det tagit lång tid att få besked i ett ärende. Vissa föreningar nämner att kommunen väljer att satsa på andra föreningar än just deras förening, till exempel på fotboll och inte på skytte. I en rapport om kultur- och fritidsutbudet för ungdomar konstaterar Ungdomsstyrelsen (2006) att kommunalpolitikerna bakgrund och personliga preferenser för vissa idrotter och kulturverksamheter kan ha konsekvenser för hur kultur- och fritidsutbudet i en kommun ser ut.

7. Målgrupper

Detta kapitel handlar om lokalstödsprojektens målgrupper. Arvsfonden ger bidrag till lokalförändringar i syfte att utveckla ny verksamhet för Arvsfondens målgrupper; barn, ungdomar samt personer med funktionsnedsättning. Av enkäten framgår att av de cirka 42 000 personer som deltar i föreningarnas nuvarande verksamhet är ungefär 33 procent (14 000) flickor och pojkar upp till 12 år, och cirka 36 procent (15 000) flickor och pojkar mellan 13 och 21 år. Cirka 2 procent (900) är personer med funktionsnedsättning. Som nämnts tidigare hade dock en hel del projekt inte påbörjat eller färdigställt sina byggnationer än, och kunde därför inte svara på frågan om hur många av målgruppen som deltar i verksamheten. Analysen av projektansökningarna visar att projekten strävar efter att utveckla

verksamhet för både befintliga och nya målgrupper. Lokalförändringen skall förutom att komma målgrupperna tillgodo även planeras och genomföras med hjälp av målgruppen. Arvsfondens krav på målgruppens delaktighet är alltså central i lokalstödsprojekten. Nedan redogörs först för målgruppens delaktighet i lokalstödsprojektets planering och genomförande. Därefter diskuteras huruvida projekten hade ambitionen att nå nya målgrupper samt hur det har gått med arbetet att nå ut till dessa nya målgrupper.

Målgruppens delaktighet i lokalstödsprojektet

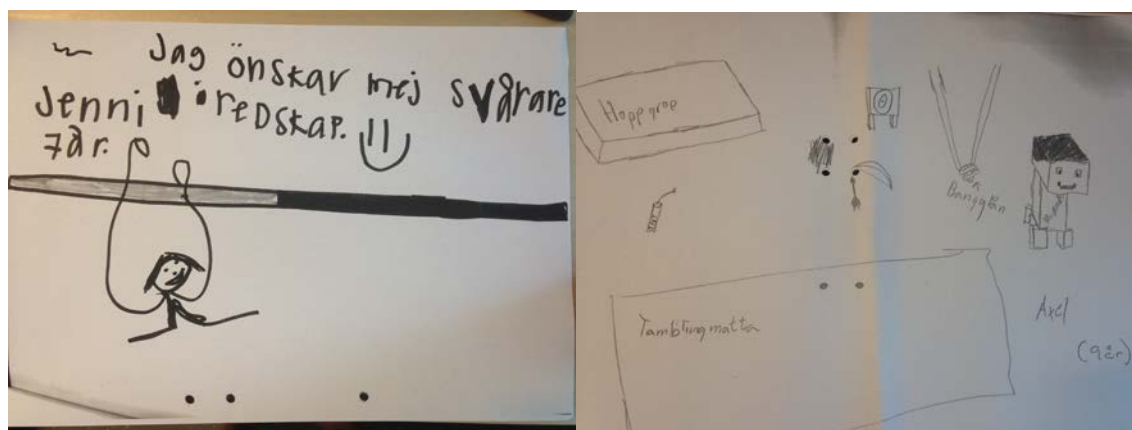
Arvsfonden kräver att målgrupperna om möjligt ska vara med vid planering och genomförande av de projekt som får lokalstöd. Hur detta ska gå till finns ofta, dock inte alltid, beskrivet i projektansökningarna tillsammans med beskrivningar av målen med lokalen och verksamheten. I de fall som projekten inte har beskrivit detta ber Arvsfondens handläggare under tiden att ansökan handläggs om kompletteringar – muntliga eller skriftliga – om hur projektet i fråga har planerat målgruppens delaktighet. För att undersöka på vilka sätt målgruppen har varit delaktig i arbetet med lokalförändringen samt i verksamheten har en analys av projektansökningarna gjorts samt en fråga kring detta ställts i enkäten.

I stort sett alla projekt som fick stöd 2012-2013 anger att målgruppen varit delaktig i lokalstödsprojektet på något vis. Det vanligaste är att målgruppen har varit delaktig genom att den har fått lämna önskemål om lokalförändringen under planeringsskedet.

Våra ungdomar har kommit med förslag om en bättre miljö att utöva sin idrott dvs ha möjlighet med tekniska hjälpmedel och under den mörka årstiden få möjlighet att utöva sin sport med värme och ljus. (Idrottsförening – enkät)

Hoppgruppen är ungdomarnas önskemål och de har medverkat till att göra en prioriteringsplan. (Idrottsförening – enkät)

Av förklarliga skäl är det oftast föreningens befintliga målgrupper som varit med på idé- och planeringsstadiet, men det finns även exempel på projekt som har gjort enkäter bland lokalbefolkningens barn- och ungdomar för att få reda på vad det finns för önskemål om verksamhet och lokaler. Projektet har haft olika sätt att inhämta önskemål och förslag från barn och ungdomar. För vissa projekt har idén om en lokalförändring sprungit ur en pågående dialog med målgruppen under många år. Med barn och ungdomar samt personer med funktionsnedsättning inom den egna föreningen eller i lokalsamhället. Andra projekt har tillfrågat målgruppen om önskemål när idén om en lokalförändring kommit upp. Flera projekt skriver att de har haft representanter från sin ungdomssektion eller ett ungdomsråd på planeringsmöten. Barn och ungdomar har också kontaktats genom skolor för att få reda på vilka typer av aktiviteter och lokaler de önskar sig. En gymnastikförening bifogade önskemål från aktiva barn i föreningen i form av teckningar till ansökan om lokalstöd.

Bildtext: Barns teckningar om vilken fast gymnastikrustning de önskar sig i lokalen.

En del projekt nämner att man har valt att ta in önskemål från de minsta barnen genom föräldrar eller de äldre barnen i föreningen. När det gäller gruppen personer med funktionsnedsättning har de flesta projekten inhämtat råd, tips och önskemål om lokalernas tillgänglighet från intresseföreningar inom funktionsnedsättning, men även i några enstaka fall direkt från personer med funktionsnedsättning eller deras anhöriga.

Dels har handikappföreningarna tillfrågats, men också kursdeltagare med denna erfarenhet, inför och under projektets gång. (Kulturförening – enkät)

Vanligast är att projekten är initierade av engagerade vuxna i föreningen som ser ett behov och omsätter detta i en idé om en lokalförändring. När väl idén har väckts görs målgruppen delaktig på ett eller annat sätt. Det finns dock flera undantag där barn och ungdomar själva har satt igång processen med en lokalförändring. Oftast kommer initiativet från målgrupper som redan är knutna till en förening. Exempelvis finns ungdomsledda organisationer där ungdomar själva driver föreningen som fått lokalstöd, och i dessa fall har lokalstödsprojektet också till stor del drivits och genomförts av ungdomarna själva. Det finns även ett exempel på ett projekt som satts igång av en 14-årig kille utan koppling till någon förening. Dokumentation från en tidningsartikel visar att idén till att bygga en cykelpark kom från en 14-årig kille som tyckte det fanns för lite att göra för ungdomar i den kommun han bodde. Han hade fått reda på att Arvsfonden stödjer projekt för unga och tog kontakt. Arvsfondens handläggare berättade att det krävdes en ideell förening som mottagare för lokalstöd. Via kommunen kom pojken i kontakt med en lokal idrottsförening som skrev ansökan och nu genomför byggnationen av cykelparken.

I en hel del projekt är barn och ungdomar med inte enbart i planeringen av projektet där de får lämna önskemål och förslag utan även i genomförandet av lokalförändringen, det vill säga själva byggnationen och kringarbetet. Av säkerhetsskäl finns begränsningar i vad barn och

ungdomar (även ideella vuxna för den delen) får bidra med på en byggarbetsplats men flera projekt skriver i enkäten att barn och ungdomar har varit med i den mån det har varit möjligt.

Serverat kaffe och korv till byggnadsarbetarna, fått framföra önskemål om vad de ville ha, gjort listor på aktiviteter, inredning mm. Flera ungdomar har deltagit i byggnationsarbetet med handledning av vuxna. Projektmöten har hållits med representanter från Allhallens styrelse och Ungdomsrådet. (Förening för lokalen – enkät)

Det är intressant att sätta in barns och ungdomars delaktighet i lokalstödsprojektet i sammanhanget av de samhällsarenor som den fysiska planeringen av boendemiljöer samt av miljöer där fritid- och kulturverksamheter äger rum. Forskningslitteraturen om barn och ungdomarnas delaktighet i fysisk planering visar att barns och ungdomars perspektiv och önskemål sällan tas tillvara i den praktiska planeringen. Samhällsplaneringstraditioner och starka aktörsgrupper, som byggföretag och intressegrupper, som har makt att påverka den praktiska planeringen är exempel på orsaker till att det barnperspektiv som många av dagens samhällsplanerare ändå har, i praktiken i princip är rätt så verkningslöst (Cele & van der Burgt 2013). Föreningarnas erfarenhet av arbete med barn och ungdomar, i kombination med Arvsfondens krav på målgruppens delaktighet i planering och genomförande av lokalförändringen, ger barn och ungdomar en möjlighet att påverka den fysiska planeringen av lokaler och anläggningar i sin närmiljö. Ett område som berör barn och ungdomar i allra högsta grad, men som de sällan har en röst i. Viktigt att komma ihåg är dock att det främst är de redan föreningsaktiva barnen och ungdomarna som ges denna möjlighet. Men som tidigare nämnts har många av projekten i sina ansökningar även angett att de har som mål att nå nya målgrupper.

Att nå ut till nya målgrupper

Ett fokus i utvärderingen har varit att se huruvida projekten har försökt nå nya målgrupper i praktiken, hur de i så fall gått tillväga samt hur det har gått att göra dessa delaktiga i verksamheten. Enkäten visar att i stort sett alla projekt som fick stöd 2012 och 2013 har haft eller har ambitionen att nå nya målgrupper. Det är vanligt att projekten vill nå barn, ungdomar och/eller vuxna med någon typ av funktionsnedsättning. Många av projekten har tidigare inte haft tillgänglighetsanpassade lokaler och vill nu när de har sådana starta verksamhet för dessa grupper. Det är också vanligt att projekten vill utöka sin målgrupp med barn och ungdomar som har invandrat till Sverige. Projekt vill också få tjejer att bli intresserade av verksamheten eller locka till sig killar. En del projekt vill nå barn och ungdomar från angränsande orter. Resultatet visar att en majoritet av projekten jobbar aktivt med detta och att de redan har lyckats nå fram till sina målgrupper helt eller delvis. Projekten ser att de nya lokalerna används av gamla och nya målgrupper och att verksamheten kommer målgrupperna tillgodo. Så här skriver ett projekt:

Fler tjejer är med i verksamheten, alla åldrar. Fler personer med invandrarbakgrund är med, alla åldrar. (Idrottsförening - enkät)

Flera projekt kommenterar att barn, unga och/eller vuxna med funktionsnedsättning nu använder deras lokaler.

Av de projekt som ännu inte har nått fram till sina nya målgrupper har flertalet fått beviljat lokalstöd nyligen och har inte byggt klart eller har inte ens börjat bygga ännu. Arbetet med att försöka nå ut till de tänkta målgrupperna pågår ofta parallellt med byggnationen i projekten, även om det framgår av både enkäten samt av fallstudierna att bygget periodvis tar all tid och kraft i föreningen. De sätt som projekten jobbar med att nå ut till målgrupperna är exempelvis genom att starta grupper och prova-på aktiviteter, kontakta skolor och andra föreningar – till exempel handikappföreningar eller andra föreningar. Uppsala Young Hockey Club har till exempel startat samverkan med den lokala handikappföreningen för att starta kälkhockey. Så här skriver några projekt i enkäten om hur de har gått tillväga för att nå ut till nya målgrupper nu när de har lokaler som är anpassade till ny verksamhet:

Vi har startat verksamhet för ensamkommande flyktingbarn pojkar 15-18 år. Vi anlitar en tränare som ger ungdomarna möjlighet att träna fotboll en gång per vecka och delta i korpens serier på sommarhalvåret. (Idrottsförening – enkät)

Genom att starta nya grupper som Parkour och Trampolin. (Ungdomsförening – enkät)

De sju närmaste skolorna och förskolorna har deltagit på planeringsmöten för att odla. Medlemmar har anmält intresse för att odla med barn och barnbarn. Handikappförening har aviserat intresse att besöka trädgården med rörelsehindrade. (Trädgårdsförening – enkät)

En del projekt har fått hjälp av kommunen att sprida information till nya målgrupper. Bollebygd kommun hjälper till exempel till att sprida information till personer med funktionsnedsättning om att det går att numera gå att spela handigolf på Hulta golfklubb. Vissa projekt har också fått hjälp av sina kommuner genom att kommunen ”köper tid” av föreningen så att barn och ungdomar som inte är medlemmar i föreningen kan använda lokalerna för spontanidrottande.

Arbetet med att nå ut till målgrupperna pågår alltså i föreningarna och är framgångsrikt på många håll. Projekt ser att lokalförändringen möjliggör verksamhet för nya målgrupper. Samtidigt märker man dock av att detta inte går att få till över en dag utan att det innebär ett kontinuerligt och långsiktigt arbete, inte minst eftersom detta arbete görs vid sidan av föreningens ordinarie verksamhet. Det är ytterligare en arbetsuppgift som skall genomföras ideellt och för vilken det måste frigöras tid och kraft. En erfarenhet som projekten har gjort är

att det är en sak att nå ut med information till målgrupperna och arbeta upp ett intresse men att det är en annan sak att verkligen göra dessa nya målgrupper delaktiga i verksamheten. Projekten har fått draghjälp med att nå ut till nya målgruppen av den mediala uppmärksamheten som Arvsfondsprojektet har medfört och enkäten visar att flertalet projekt tror att det är känt i lokalsamhället att föreningens lokaler är tillgänglighetsanpassade. Man upplever dock samtidigt att det är svårt att nå framför allt vissa grupper och göra dessa delaktiga i verksamheten i någon större utsträckning, till exempel yngre barn på grund av svårigheten att få fram ideella ledare. En annan grupp som beskrivs svår att nå är tjejer och då framför allt tjejer med utländsk bakgrund.

Vi har haft tjejverksamhet förr men det har alltid gått i vågor. Just nu finns inget intresse.
(Ungdomsförening – enkät)

Vi har nått ut till grupper pojkar med invandrabakgrund som spelar fotboll. Det har gått lätt och hindren varit små. Vi har i viss mån nått ut till flickor. I har startat upp flera grupper inriktade mot och för flickor. Svårigheten ligger i att få flickor med invandrabakgrund att komma till Ungdomens Hus. När dom väl har varit här så fungerar det bra. (Idrottsförening – enkät)

Några projekt anger att de först var framgångsrika i att nå ut till vissa grupper med att omständigheter sedan satte stopp.

Vi ordnade prova-på ridning och kontaktade skolor och möjlighet att komma dagtid (som en friluftaktivitet) då man fick lära sig om hästen, vad den äter, vad den tycker om och motion mm. De fick prova på att rykta, kratsa hovar mm. Sen var det prova på att rida. Det var mycket lyckat och vi vill gärna utveckla detta. Sen motsatte rektorn på skolorna att inga sådana saker fick göras på skoltid utan i så fall på fritids vilket inte var möjligt att genomföra. Just nu avvaktar vi lite hur vi skall gå vidare med detta. Vi ser detta som en fantastisk möjlighet att locka nya intresserade till stallet och då särskilt killar och barn med utländsk bakgrund. (Idrottsförening – enkät)

När det gäller invandrarungdomar tvingades vi sluta i våras då vi blev hotade av främlingsfientliga grupperingar. Man anklagade oss för att utbilda "araber" som skulle sättas i krig. Helt absurt, då vi hade "skidskytteträning" på barmark... Vi hade över 50 ungdomar som regelbundet under skoltid hämtades av oss i inhyrda bussar och det var mycket uppskattat av både lärare och elever. (Idrottsförening – enkät)

Orsaker till att arbetet med att nå ut till och behålla nya målgrupper kan dra ut på tiden eller stanna av ses alltså både kopplade till vilka målgrupper det handlar om och till förhållanden i lokalsamhället. En annan aspekt, som tas upp av projektledaren för Uppsala Young Hockey Club, är att framför allt små föreningar behöver ekonomisk hjälp från kommunen, till

exempel i form av att kommunen köper tid, om de ska lyckas bedriva verksamhet för den icke-organiserade allmänheten. I annat fall kan föreningarna bli tvungna att fylla tiderna med betalande aktörer, som skolor och andra föreningar.

Barn och ungdomar med funktionsnedsättning är en målgrupp som för en del projekt har visat sig vara svår att nå. Även om det i och med tillgänglighetsanpassningen av den fysiska miljön numera finns förutsättningar för att denna grupp skall kunna delta i verksamhet och även om den informativa tillgängligheten tillgodosetts. Det som framhålls som anledningar till att det ändå har varit svårt att involvera barn, unga och även vuxna med funktionsnedsättning är att de ofta behöver hjälp från människor runt omkring för att ta sig till en aktivitet. Så här skriver tre projekt i enkäten:

Ungdomar med ett funktionshinder är den grupp vi lyckats sämst med. Orsaken är många gånger behovet av en ledsagare. Det blir för många tider att passa. (Idrottsförening – enkät)

När det gäller funktionshindrade barn gäller det ju att få med föräldrarna på de idéer vi har och det är inte alltid så lätt. (Handikappförening – enkät)

Det har varit svårt att nå personer med funktionsnedsättningar, de har ofta redan schemalagga aktiviteter och tar sällan egna initiativ till att spela i band t.ex. (Religiös organisation – enkät)

Det verkar alltså som att det finns attityder, som bristande motivation bland närstående, som utgör ett hinder för deltagande i verksamhet, och att man behöver arbeta mer med den psykosociala dimensionen av verksamhetens tillgänglighet. Vidare har projekten märkt av det man skulle kunna kalla för den logistiska dimensionen av tillgänglighet, i och med att det är svårt att samordna individer och nya aktiviteter i tid och rum. Utvärderingen visar att tillgänglighet för funktionsnedsatta är del av den lärandeprocessen som lokalstödsprojekten genomgår. I samverkan med handikapporganisationer samt i arbetet med att nå ut till personer med funktionsnedsättning lär sig projekten om olika aspekter av tillgänglighet. Något som flera projekt ger uttryck för är att man lärde sig om hjälpmedel som kan behövas i lokalen för att personer med funktionsnedsättning ska kunna kommunicera med andra personer, som hörselslingor eller vissa typer av lampor (den kommunikativa tillgängligheten), efter att man planerat lokalförändringen. Ett problem som uppstått för flera projekt i och med detta är att tillgänglighetsanpassningen blev dyrare än beräknat.

Fallstudierna visar att projektens arbete med att nå ut till nya grupper ofta är en del av ett långsiktigt förändringsarbete. Föreningen Fylkingen har till exempelvis en historia av att vara mansdominerad både vad gäller medlemmar och styrelseordföranden. Fylkingen har länge varit "elitistisk och ganska gubbig", något som har gjort att unga kvinnor inte känt sig välkomna. Susanne, nuvarande ordförande, säger att man har nu under några år arbetat med att få bort denna negativa stämpel:

Det får inte vara enkönt. Det är ett medvetet arbete som nu också börjar ge resultat. Det är ju så att det man visar på scenen är också det man får in. Det man sänder ut får man in. Och successivt har Fylkingen börjat sända ut andra signaler genom att ha fler kvinnliga artister och då får man också in yngre kvinnliga artister som uppfattat att "här får jag vara".

Arbetet med att nå ut till nya målgrupper handlar därför om ett långsiktigt, målmedvetet arbete med såväl föreningens idéer om vilka man vill nå som med verksamhetens innehåll, och där en lokalförändring ofta krävs för att ge de förutsättningar som den nya verksamheten och de nya målgrupperna kräver.

Effekter av målgruppernas delaktighet i lokalförändringen och nya verksamheten

Projekten lyfter fram att lokalförändringen har möjliggjort verksamhet som intresserar målgruppen och som gör det enklare för barn, unga och funktionsnedsatta att delta i verksamheten. Så här kommenterar två projekt detta i enkäten:

Framför allt att de funktionshindrade klarar sig själva både under träning och när de deltar vid tävlingar. (Idrottsförening - enkät)

Lokalen som helhet har blivit ett nav för hela vår hobby (levande rollspel) i hela Övre Norrland. I princip alla som pysslar hobbyn har varit i spel som hållits i våra nya lokaler och alla större föreningar håller minst ett arrangemang per år i lokalen. För föreningen själv har mycket unga personer kunnat arrangera spel som de velat eftersom det nu blivit så lätt när passande lokaler finns. Tidigare var den nordligaste egenägda lokalen av denna sort i Västerås.

(Kultur/ungdomsförening - enkät)

Projekten lyfter fram att de unga har fått platser som motsvarar deras intressen och att detta i sin tur har ökat ungdomarnas engagemang och intresse för föreningen. Man ser också att arbetet med lokalförändringen har stärkt de barn och ungdomar som har varit delaktiga i processen. Det som lyfts fram specifikt när det gäller gruppen ungdomar och de nya lokalerna är att man ser att ungdomarna nu har känsla av att ha en plats som är deras. Så här skriver ett projekt:

Bygget gjorde så att vi fick till ett större och bättre övningsområde än planerat, ett större ansvarstagande bland våra ungdomar då de har känslan av att ha något eget. (Idrottsförening – enkät)

Att ungdomar känner sig stärkta handlar också om att de har blivit lyssnade till. Studier visar att om barn och ungdomar får medverka i aktiviteter och beslut i lokalsamhället leder det till större livskvalitet för barn och ungdomar, till en ökad känsla av välbefinnande, en känsla av egenmakt samt till en känsla av att vara inkluderad i lokalsamhället (Matthews 2003:270). Att inte bli lyssnade till kan i stället leda till att unga tappar tron på att de kan påverka i samhällsfrågor som berör dem. Så här skriver en projektledare om vilken betydelse hon ser att projektet har haft för ungdomarna i lokalsamhället:

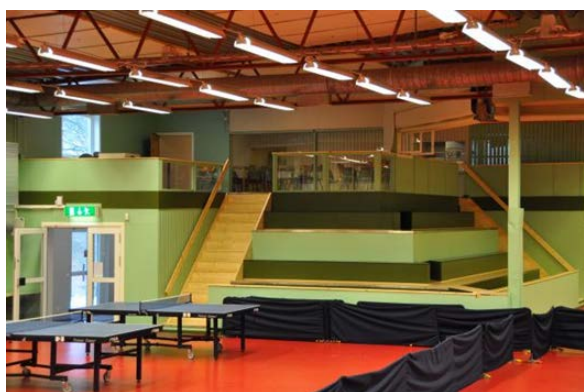
Ungdomarna som kämpat för en plats att skejta på i 5 år och tappat tron på att man kan påverka vet nu att om man arbetar för något kan det ge resultat. (Förening för lokal utveckling – enkät)

Delaktighet leder ofta till ökat intresse och för ökat ansvarstagande för de som tillåts vara delaktiga. Några föreningar nämner att de märker av ett större ansvarstagande bland ungdomarna i verksamheten. I relation till detta noterar ett av projekten att projektet har ”minskat skadegörelsen i samhället”. För att visa hur arbetet med att göra målgrupperna och andra grupper i föreningen och lokalsamhället delaktiga i lokalförändringen och i föreningens verksamhet kan gå till, redogörs nedan för detta arbete i ett av utvärderingens fallstudier. Här tas också upp hur några barn och ungdomar har upplevt lokalförändringen och föreningens nya verksamhet.

Exempel målgruppernas delaktighet – ”Sociala kvadratmeter” i Laholm

Jag gör ett platsbesök hos Bordtennisklubben Serve i Laholm i februari 2014. Vid denna tidpunkt har klubben byggt färdigt och kommit igång med sin verksamhet och jag besöker bordtennisklubben för att få en förståelse för hur klubbens målgrupper görs delaktiga i lokalförändringen och verksamheten. Laholm är en stad i Halland med cirka 6000 invånare. Bordtennisklubben Serve ligger centralt i staden och angränsar till ett parkområde. Projektledare för lokalstödsprojektet heter Kaj, han är pensionerad och är förutom projektledare även ordförande i bordtennisklubben. Klubben fick stöd från Arvsfonden för att bygga ut bordtennishallen. Kaj kallar den nya delen av hallen för hallens ”sociala kvadratmeter”. Det är ett utrymme som är till för andra aktiviteter än pingis som plats att vänta och umgås för föräldrar vars barn som spelar pingis samt ett styrketräningsrum som kan användas av väntande föräldrar, av medlemmar och av andra. Kaj berättar om sina visioner och mål med klubbens verksamhet. Kärnan i verksamheten är bordtennis, men det som blir tydligt under de dagarna som jag är på klubben – ser vad som pågår och pratar med Kaj och många andra personer – är att bordtennisen framför allt är ett medel för det som Kaj ser som övergripande mål med klubbens verksamhet. Dessa mål är att nå ut till fler i lokalsamhället, att bygga gemenskap, att stärka individer genom att göra dem delaktiga, och att motverka utanförskap. Genom att erbjuda sociala ytor vill Kaj göra det möjligt för hela familjen att vistas och umgås när barnen tränar, öka kontakterna mellan generationerna

genom att låta pensionärer och skolbarn träna på överlappande tider, samt öka kontakterna mellan ”svenskar” och ”invandrare” genom att få personer som går SFI (Svenska för invandrare) att använda styrketräningsrummet. Att motverka utanförskap och att ”suga in alla individer som är ensamma, som har det svårt” ligger Kaj särskilt varmt om hjärtat. Klubbens målgrupper är alltså inte bara barn och ungdomar som spelar pingis, utan även andra barn, ungdomar och vuxna i lokalsamhället, framför allt de som är mindre privilegierade eller i någon form av ”utanförskap”. Detta sociala engagemang genomsyrar allt som Kaj gör som ordförande i klubben och projektledare för lokalstödsprojektet. Hallens utbyggnad med sociala kvadratmeter är ett viktigt medel i att förverkliga dessa visioner och mål om att öka individens känsla av egenmakt, delaktighet och medbestämmande.

Bildtext: Träningshallen med läktaren och umgängesdelen på övervåningen: foto Kaj Karlsson

Fältanteckningar: Det är kring lunchtid. Ett gäng skolbarn spelar pingis i stora hallen. De har kommit dit lite innan sin gympalektion för att spela. Några av barnen ropar på Kaj och de samtalar om något. Jag går in till styrketräningsrummet där två pensionerade damer tränar på var sin styrketräningsmaskin. Jag är nyfiken på vad de har att berätta om de nya lokalerna och att se om det kommer dit några andra personer när jag är där. Jag frågar om jag får ställa några frågor och de säger att det går bra. De har tidigare aldrig gått på gym men de märker att de blir starkare. Det är roligt socialt också, säger en av dem, de brukar vara 4-5 damer som tränar tillsammans. Det brukar oftast vara bara de där. Vi samtalar en liten stund om styrketräningen och de nya lokalerna och sedan går jag ut. På väg ut från styrketräningsrummet möter jag några kvinnor från SFI-gruppen som är på väg in dit. Det verkar som Kajs idé att skapa fysiska ytor där olika ålders- och samhällsgrupper kan mötas fungerar, inte bara i teorin utan även i praktiken.

Ett annat sätt som målgruppen görs delaktiga genom lokalstödsprojektet i Laholm är genom att låta tre killar i övre tonåren vara med och bygga. Föreningen har byggt upp ett förtroende hos ungdomar som har hamnat eller försatt sig i trubbel, och vid några tillfällen har några av dessa ungdomar sökt sig till Kaj och klubben för att göra samhällstjänst. Kaj menar att det är viktigt att fånga upp dessa ungdomar och i stället för att skjuta dem åt sidan göra dem

delaktiga i en verksamhet så att de kan gå ta ansvar och gå stärkta ur processen. Under mitt besök får jag tillfälle att prata med två killar som var med och byggde om hallen tillsammans med Kaj och Bengt. Dessa killar tillhör gruppen som anses ”stökiga” och de var del av projektet i form av en sommaranställning i kommunen. Jag ber dem att berätta vad de tyckte om att vara med och bygga.

Det var kul att jobba här, vi hade roligt. Det var hårt jobb men vi hade mycket skoj. Tiden gick fort. Det kändes bra att få chansen att jobba. Han [Kaj] trodde på oss, respekterar oss så vi respekterar honom. Och Bengt, han är sträng [skratt] men sjyst.

Killarna har känt Kaj sedan de var små. Kaj jobbade som fastighetsskötare i det bostadsområde där de bodde: ”Han är inte som alla andra som inte vill ha invandrare. De är rädda för oss, går till andra sidan gatan. Tror vi ska råna dem”. Skulle de få chansen att jobba igen skulle de göra det igen ”alla gånger”. De är stolta över det de har byggt och tycker att det är snyggt. ”Man ser det och tänker, det har jag byggt, känns bra!” I Laholm finns inte så mycket att göra för ungdomar tycker de, och ”då hittar ungdomar på bus”. De skulle vilja att fritidsgården var öppen flera kvällar och hade fler aktiviteter att erbjuda. På frågan om de spelar pingis svarar de att de inte gör det. De känner sig välkomna på klubben men är inte där så ofta nu när det är färdigbyggt. Men de kommer alltid till klubben om Kaj ber dem komma dit, som nu, när jag bad om att få prata med dem. ”Vill Kaj att vi kommer så kommer vi. Han ställer upp för oss och vi för honom”.

Kaj berättar senare att det sedan byggnationen aldrig är stökigt längre utanför hallen, som det kunde vara förut. Han anger inte några orsaker till detta men jag förstår av det han berättar om sin bakgrund som fastighetsskötare, att han har erfarenheten att människor är benägna att vårda det de är med om att bygga (upp). Jag pratar med en av tränarna som berättar att när han blev tillfrågad att bli tränare för några säsonger sedan var han först inte intresserad:

Det hade varit lite stök och skadegörelse vid hallen och stök på träningarna så det var inte lockande. Det är ju ingen tränare som vill ha såna stökiga ungar. Men då sa Kaj att det var precis de här stökiga ungdomarna som han vill ha dit, för att ge dem något, att stärka dem. Då blev jag intresserad och bestämde mig för att ge det några månader.

Han berättar att hallen och utbyggnaden är Kajs skötebarn och att det fanns många i föreningen som först inte förstod sig på idéerna.

Varför skulle man bygga en ny del och vad var det för trams med att blanda åldrar och motverka utanförskap? Men nu ser de vad som händer i klubben. Medlemsantalet har ökat från 100 till 165 förra året och nu tror de att det ska öka till 300. Det är väldigt positiva vindar som blåser och den

nya hallen och den verksamhet som blir möjlig där är en enormt stor del i det hela. Man ser att nu händer det saker i hallen, med styrketräningsrummet och läktaren. Det här med sociala ytor hade jag inte hört talas om förut men det visar sig vara väldigt betydelsefullt som mötesplats för föräldrar. De olika åldrar 6-90 år som blandas i hallen, svenskar och invandrare, barn från alla samhällsklasser. Det är ett minisamhälle Kaj har skapat här.

Kaj berättar att klubben har ett samarbete med en förening som heter Laholm utan gränser där han ger invandrarkvinnor tillgång till styrketräningsrummet utan att behöva vara medlemmar i föreningen och att de i gengäld ska få hjälpa till med olika sysslor i klubben i ett senare skede. En av kvinnorna är där och ska träna och hon ställer upp på en intervju med mig. Hon är från Zambia och har varit i Sverige i två år. Hon berättar att hon tycker att det är roligt att träffa folk. Hon säger att hon brukar prata med folk, säga hej och ta kontakt och skratta med barnen. Hon gillar Laholm men hon tycker att vintertiden är tung, alla människor är hemma och inomhus. Att styrketräna tycker hon är roligt också. Det är bra för kroppen och en bra förberedelse för tunga arbeten där man behöver vara stark, som att jobba med äldre människor, och klara tunga lyft. Hon har sett pensionärerna träna och hon tycker att det är bra att de tränar. Hon har lagt märke till att äldre här i Laholm annars sitter mest.

Efter intervjun frågar Kaj mig om hon verkar ha förstått att de ska göra något i gengäld så småningom och jag säger att det tror jag inte hon vet om. Han funderar på hur han ska lösa de hinder som språket ger upphov till och hur han kan kommunicera med dem så att de förstår att detta är en ideell förening som bygger på att alla gör olika insatser. Att ge och ta är Kajs filosofi när det gäller delaktighet. Tankarna om individens egenmakt, medbestämmande och delaktighet genomsyrar alla delar av klubbens verksamhet, så även träningen. Istvan, en av tränarna är före detta elitspelare i bordtennis och studerar just nu idrottpsychologi. Han är kritisk mot den auktoritära ledarstilen som dominerar inom idrotten och av den resultatnriktade idrotten. Liksom Kaj är Istvan mer intresserad av att lyssna av barnen och följa deras inneboende motivation att spela pingis. Har barnen roligt och känner de gemenskap med gruppen kan de hitta sin egen drivkraft till att spela. Sedan kommer resultaten av sig självt. Men det är egentligen inte resultaten som är det centrala för Istvan, utan det är människan, att stärka individen.

Framåt eftermiddagen och kvällen är det dags för de aktiva barn- och ungdomsgrupperna att träna pingis. Olika grupper avlöser varandra och klubbens tränare har grupper i olika delar av hallen. Några föräldrar sitter på läktaren och samtalar. En mamma sitter och stickar. Det uppstår en liten paus i träningen och Kaj frågar två 10-åriga flickor om de vill prata med mig. Det vill de och vi sätter oss lite för oss själva. Jag frågar hur de tycker det är här på klubben och de säger att de trivs jättebra på klubben och pingisen. ”Alla är sjysta och snälla, alla är här för att de vill det”. En annan sak som de gillar är att tränarna är bra och att man får vara med och bestämma 50 procent av träningstiden. Både före och efter träningen sitter de i ring och pratar om träningen eller tävlingar. Det är också något de gillar. Det finns egentligen

inget de ogillar, säger tjejerna, kanske att tränarna skulle vara med mer på tävlingarna men de förstår att ”tränarna måste ha ett liv de också”.

Fallstudien hos bordtennisklubben i Laholm är ett exempel på vilka sätt lokalförändringen möjliggör ny verksamhet och hur ombyggnationen är ett viktigt medel i genomförandet av de visioner och mål som föreningen har. Det är också ett exempel på projektledarens centrala roll och drivkraft i att förverkliga visioner. Som framkommit i enkäten framhåller projektledarna vikten av att projektledare är uthålliga eldsjälar. Målgrupperna görs delaktiga i lokalförändringen och verksamheten på olika vis och på olika nivåer, genom att vara med i byggnationen, delta i klubbens kringverksamhet och genom att medbestämma på träningarna. Resultaten av detta ser ut att vara positiva, såväl för individerna i och runt klubben och i lokalsamhället som för klubben som kollektiv.

8. Lokalstödsprojektets betydelse

Ett sådant här projekt kan innebära ett enormt lyft i en landsbygd där vi behöver ”Guldkorn” i tillvaron. (Idrottsförening – enkät)

Detta kapitel handlar om vad lokalstödsprojekten betyder för föreningens verksamhet, för föreningens medlemmar, för målgruppen och för det omgivande samhället. Vilka effekter kan lokalstödsprojekten se av de nya eller ombyggda lokalerna? Vad har processen att genomföra ett lokalstöd lett till för de som var delaktiga i processen? Kapitlet bygger på resultat från enkäten samt från fallstudierna. Sammantaget visar dessa att lokalförändringen har medfört positiva effekter för de föreningar som genomfört lokalstödsprojekt och att lokalstödet har varit ett lyft för föreningen och lokalsamhället på olika sätt (se tablå 2).

Tablå 2. Effekter av den nya verksamheten och de nya lokalerna

Fler utnyttjar lokalerna, intresse från andra föreningar, intresse från allmänheten, intresse från andra orter

Ett stärkt lokalt utbud, verksamhet på fler tider, under fler säsonger

Lokalen är mer tillgänglig och mer lättanvänd

Fler från målgruppen utnyttjar och uppskattar lokalen

Ökad trivsel, sammanhållning, ökad gemenskap, samlingsplats, framtidstro, stolthet

---

Nedan redogörs mer ingående för de olika positiva effekterna som projekten märker av.

Ökat intresse och större utnyttjande – nya samlingsplatser i lokalsamhället

Eftersom projekten som ingår i utvärderingen har fått beviljat lokalstöd vid olika tidpunkter skiljer det sig hur långt man har kommit med byggprojekten samt med den nya verksamheten. Av enkätresultaten framgår att två tredje delar av de föreningar som hade fått stöd mellan januari 2007 och december 2013 hade kommit igång med sin nya verksamhet helt eller delvis. Det innebär att lokalförändringarna möjliggör den planerade nya verksamheten.

Projekten upplever genomgående att lokalförändringen och den nya verksamhet som möjliggjorts har lett till ett uppsving för föreningen i form av att fler personer utnyttjar lokalerna och deltar i föreningens verksamhet. Projekten berättar om en tillströmning av målgrupperna; barn och ungdomar samt personer med funktionsnedsättning.

Projekten märker även av ett ökat intresse och engagemang för föreningen bland både gamla och nya medlemmar, samt från nya målgrupper. Även de projekt som inte hade byggt klart än eller till och med inte hade satt igång med lokalstödprojektet vid tidpunkten för enkäten, kunde redan märka av ett ökat intresse från allmänheten och från föreningens egna medlemmar. Så här skriver två projekt i enkäten:

Den nya lokalen har varit ett lyft för hela föreningen. Både dag- och kvällsaktiviteter som tidigare varit utlokaliserade går att genomföra i egen lokal. Samt att nya aktiviteter kunnat startas upp. Nya människor har upptäckt föreningen. (Idrottsförening - enkät)

Vi har ett stort intresse från skolor och förskolor samt handikappförening att besöka och delta i våra planerade aktiviteter. Ett ökat engagemang från våra egna medlemmar och gamla medlemmar som återkommit samt en viss nyrekrytering. (Idrottsförening - enkät)

Det verkar även som lokalförändringen leder till att sporra medlemmarnas vilja att engagera sig ideellt, både under och efter byggnationen. En idrottsförening ger följande kommentar:

Lättare att få medlemmar att ställa upp och jobba vid evenemang och tävlingar. (Idrottsförening - enkät)

Flera föreningar märker också av ett ökat intresse och nyfikenhet från allmänheten inte bara lokalt på orten utan även från omkringliggande orter i kommunen, regionen och i vissa fall även på nationell nivå. Lokalerna utnyttjas också av andra föreningar och aktörer i närsamhället och kan på så vis sägas komma hela lokalsamhället tillgodo. En del projekt ser att lokalen har fått en ökad betydelse som samlingsplats på orten eller i regionen. Så här skriver ett projekt:

Vi har i G. fått en mötesplats där vi möts oavsett ålder, generation och kultur. Många reser in till vår ort/kommun för att vara här. Det har vi inte sett tidigare. Vi har också visat att tillsammans kan vi uträtta underverk! (Förening för lokal utveckling – enkät)

Liksom detta projekt uppger även andra projekt att de nya lokalerna inbjuder till mycket mer inkluderande verksamhet än föreningarnas lokaler före lokalförändringen. Det verkar också finnas en stor kännedom om de nya lokalerna i de lokalsamhällen som föreningarna verkar i, bland annat genom den mediala uppmärksamheten som många lokalstödsprojekt har fått. Så här skriver en av projektledarna.

En effekt som vi märker är att vi syns mycket mer i media och det gör att fler hittar hit redan nu när vi är mitt i byggnationen. Vi får fler frågor om den nya verksamheten. Vi har fler som vill bli medlemmar. (Idrottsförening – enkät)

Bland annat genom den mediala uppmärksamheten men även genom projektens eget informationsarbete har alltså fler grupper och människor hittat till lokalerna.

Ett stärkt lokalt utbud och ökad tillgänglighet

Projektet upplever att lokalstödet har stärkt det lokala utbudet genom att det nu finns fler olika aktiviteter tillgängliga för barn och ungdomar och/eller personer med funktionsnedsättning på orten eller inom kommunen.

Fler barn och ungdomar deltar i verksamheter i vår förenings regi. Barn och ungdomar från andra föreningar i vårt närområde kan nyttja anläggningen. Lokalen är en perfekt mötesplats för bygdens invånare i många avseende. (Idrottsförening - enkät)

Våra handigolfare kan nu ta sig in i reception, omklädning och restaurang på samma villkor som övriga medlemmar och gäster. Framför allt är omklädning och toaletter tillgängliga för rörelsehindrade även kvällstid då träningsgrupperna är på plats. Toabesök under träning var tidigare omöjligt då receptionen var stängd. (Idrottsförening - enkät)

En kulturförening skriver att effekterna av lokalerna är:

Oräkneliga. Genom de nya lokalerna kan vi bli nå ut till både fler och mer olika personer. De möjliggör också projekt som vi inte kunde göra i det tidigare huset. (Kulturförening – enkät)

Det handlar även om en ökad tillgänglighet av befintliga aktiviteter genom att lokalförändringen har möjliggjort verksamhet på fler tider eller under fler säsonger.

En bra samlingslokal när det är dåligt väder. En bra lokal som går att förändra efter behov. Möjlighet att göra 1 stort rum eller 1-3 mindre grupprum. I och med det nya allaktivitetshuset kan vi nyttja G. året runt för större grupper än tidigare. (Religiös förening - enkät)

Projektet ser också att lokalförändringen faktiskt möjliggör den nya verksamheten som man hade som mål att starta:

Idrottsanläggningen, där den nya lokalen finns, har fått flera nya användningsområden och utnyttjas nu mer vilket är glädjande. Som exempel kan nämnas att lokalen är omtyckt av andra föreningar i vårt närområde som tex samlingslokal samt vid lägerverksamhet för barn och ungdomar. När det gäller den egna föreningens verksamhet kan vi se ett ökat antal deltagare i ungdomsverksamheten vilket vi anser delvis är den nya lokalens förtjänst. (Idrottsförening – enkät)

Spontanverksamhet förekommer nu i stor utsträckning på vår anläggning. Barn, vuxna och familjer träffas spontant och spelar, leker och tränar. (Idrottsförening – enkät)

Tillgänglighetsanpassningen av lokalerna har medfört att lokalerna numera kan användas av personer oavsett funktionsnedsättning. Flera av projekten kommenterar det positiva i att deras lokaler numera är tillgänglighetsanpassade. Detta är också något som projekten får uppmärksamhet för av såväl medlemmar som allmänheten, och enkäten visar att en majoritet av projekten tror att det är känt i lokalsamhället att föreningens lokaler är tillgänglighetsanpassade. Man märker att tillgänglighetsanpassningen även kommer äldre medlemmar eller besökare tillgodo. Lokalerna upplevs överhuvudtaget som mycket mer lättanvända och därför mer tillgängliga för alla användare, även för personer utan funktionsnedsättning. På Hulta golfklubb upplever de seniora medlemmarna att det är behagligare för kroppen att promenera och dra golfvagnen på de asfalterade gångbanorna i stället för på grus, och den tillgänglighetsanpassade entrén till restaurangen lockar många personer som har svårt att ta sig upp för trappor. Tillgänglighetsanpassningen upplevs därmed av projekten att komma hela lokalsamhället tillgodo. En positiv effekt av att tillgänglighetsanpassa lokalerna som flera av föreningarna vittnar om är att hela den fysiska miljön får en uppfräschning som allmänheten och folk som besöker lokalerna lägger märke till och uppskattar. Tillgänglighetsanpassningen uppgraderar hela verksamheten till att nu vara till för alla människor oavsett funktionshinder. Inom föreningarna medför detta en känsla av stolthet över det nedlagda arbetet och de fina lokalerna och över att ha undanröjt fysiska hinder och numera vara en ”plats för alla”. Framför allt är detta tydligt i mina samtal med föreningsmedlemmar under mina fallstudiebesök. Att ha undanröjt fysiska hinder till delaktighet i föreningen verkar dels ha lett till bilden av platsen har blivit mer positiv, dels att föreningens självbild förändrats till det positiva.

Stolthet, hopp, framtidstro

Förutom den stolthet som projekten känner i relation till att kunna erbjuda tillgänglighetsanpassade lokaler, finns även en känsla av stolthet över att ha fått möjlighet att bygga om- till eller nytt. För de allra flesta av föreningarna är det omöjligt att genomföra nybyggen eller större lokalförändringar utan pengar utifrån och att då få tillgång till en stor summa pengar för byggnation ger en mycket positiv känsla av att "bli satsad på". Detta framkallar i sin tur en känsla av egenmakt, stolthet, hopp och framtidstro inom föreningarna, och i förlängningen ökat engagemang. Ett projekt skriver till exempel så här:

Många ideella timmar har lagts ned av människor som tidigare inte varit aktiva i föreningen. Projektet har skapat en positiv stämning där vi visar att saker och ting kan ske även på landsbygden vilket ingjuter framtidshopp. (Idrottsförening - enkät)

Under ett av mina platsbesök berättar en av föreningen Fylkingens yngre kvinnliga medlemmar vad det betyder att få en stabilitet i verksamheten med hjälp av lokalstödet. Som tidigare nämnts var det tack vare lokalstödet som Fylkingen fick ett tio-årskontrakt:

Hoppas att man kan få chans att bygga vidare på detta, nu när vi fått kontraktet att vi vet att vi kan vara kvar här, bara det känns ju så mycket mer stabilt, det blir ju som att man får ett hopp, man får en lust att göra, att utvecklas i det här, och det är det som är på nåt sätt nödvändigt för det är jättesvårt att vara kreativ i en miljö där man aldrig får veta hur länge man får vara någonstans, man måste fixa pengar till det ena och det andra. För det är precis som det ser ut när man är frilans ändå liksom. Och då ska en hel förening vara i det "state-of-mind" hela tiden, så det säger sig självt att det inte blir 100 procent.

Det finns även en stolthet över den färdiga produkten och över det arbete och den energin som de har investerat i denna bland dem som har arbetat ideellt med byggnationen. En av de anställda på Hulta golfklubb säger så här:

Man kan säga så här att vissa av de människor som har jobbat frivilligt i projektet har alltid haft väldigt mycket synpunkter. Här på klubben. Och nu känner jag att när de jobbar med det här, de känner sig fruktansvärt stolta att de har gjort den här insatsen, och de är väldigt måna om att saker och ting ska vara bra, så de är fantastiska ambassadörer känns det nu för klubben. De säger "du vet, vi har gjort så här och vi har gjort så här", för DE har gjort det. Och det ger dem en fantastisk känsla och stolthet för klubben, vad vi står för. Det har vänt en hel del människors synsätt och de flesta av de frivilliga, jag ser det på dem. De känner den här stoltheten. Det är jätte jättespositivt och de sprider glädjen.

Att vara del av den gruppen som har arbetat ideellt med en byggnation som förening nu får mycket beröm för har medfört stolthet för frivilligstyrkan och ökat deras kollektiva självkänsla (Tajfel & Turner i Myers 2010). För projektledaren och de anställda på Hulta är det tydligt märkbart att de som varit med och arbetat nu fortsätter att ta hand om den fysiska miljön i och kring klubbhuset och på golfbanan. Plockar upp skräp, byter glödlampor, bättrar på målningen, osv. Detta sker utan att någon ber om det. Känslan av att kunna påverka en verksamhet och att vara med och forma och omforma den fysiska miljön har för många lokalstödsprojekt lett inte bara till stolthet av att ha varit med och skapat platsen, utan även till fortsatt engagemang och ett värnande om den fysiska miljön. Själva byggnationen, den individuella och gemensamma erfarenheten att förändra platsens byggda miljö tillsammans, förändrar alltså hur projekten ser på platsen och använder den.

Gemenskap

Projekten upplever att arbetet med lokalförändringen har lett till ökad sammanhållning och gemenskapskänsla – en ”vi-känsla” i föreningen. Det finns en ökad förståelse för varandra mellan grupper inom föreningen. Ett lokalstödsprojekt, där man utgör en grupp som arbetar tillsammans och dessutom skapar något som är fysiskt beständigt medför en känsla av tillhörighet, gemenskap och mening inte bara i relation till gruppen utan även till platsen (Cresswell 2014). På Hulta Golfklubb stod den seniora delen av medlemmarna – pensionärer – för den största delen av det ideella arbetet. Under mina platsbesök på klubben berättar dessa upprepade gånger om det arbete de lägger ner och hur roligt det är att arbeta tillsammans. De frivilliga som är med i lokalstödsprojektet var även med i ett arbete med att renovera ”greenerna” och menar att dessa arbeten har ökat sammanhållningen och samhörigheten på klubben. En av pensionärerna berättar att man förut bara hejade på folk på parkeringen men att de nu, efter att ha jobbat ihop, känner sig som ”en i gänget”. ”I och med att man är mycket ensam som pensionär så är det väldigt positivt, och det är kul att ha något att göra också. Det var flera dagar förra året som jag inte var här”, skämtar en av pensionärerna. Vissa lokalstödsprojekt har engagerat hela lokalsamhället och många har på ett eller annat sätt deltagit i arbetet med lokalstödsprojektet, vilket har lett till mycket positiva känslor och en stark gemenskapskänsla på flera håll. Gemenskapen och sammanhållningen mellan olika grupper i lokalsamhället har alltså stärkts.

Bättre sammanhållning i byn. Positivt att göra något tillsammans. Resan i projektet är en positiv kick för föreningen och engagerar fler. (Kulturförening - enkät)

Enligt flera projekt är en annan positiv effekt av det ideella arbetet med lokalförändringen att det även efter byggnationen är lätt att engagera ideella krafter. Projekt ger uttryck för att även om vägen till målet ibland har varit mödosam är den övergripande känslan att det positiva överväger.

9. Avslutande sammanfattning och diskussion

I detta avslutande kapitel sammanfattas rapporten och de viktigaste resultaten lyfts fram och diskuteras. Syftet med utvärderingen har varit att undersöka vilka spår Arvsfondens lokalstöd lämnar i de sociala och rumsliga sammanhang som lokalstödsprojekten sker i samt att synliggöra det arbete som lokalstödsprojekten lägger ner. Ett särskilt fokus i utvärderingen har varit att få reda på mer om vad som händer när projekten har fått lokalstöd; vad som krävs av projektledarna att genomföra lokalbygget, vilken tillgång till lokalen målgruppen har samt vilken betydelse lokalbygget och lokalen har för föreningen och för målgruppen.

Utvärderingen visar att det sociala och rumsliga sammanhang som projekten verkar i är betydelsefullt för hur lokalstödsprojekten kan genomföras, för vilka resultat de får samt för hur de upplevs av projektansvarige och andra i föreningen. Projektens mål med lokalförändringen och den nya verksamheten skall förstås utifrån föreningarnas skilda lokala ekonomiska och sociala förutsättningar, samt utifrån en kultur- och idrottspolitisk verklighet i form av ett vidgat föreningsansvar både för ägande och drift av anläggningar, för inkludering av nya målgrupper och för folkhälsa. Projekten tar i sina beskrivningar avstamp i såväl den egna föreningens verksamhet och målgrupper samt i lokalsamhällets livsvillkor och befolkning, samt gör kopplingar till samhällstrender på lokal såväl som regional och nationell nivå. Det finns ett ömsesidigt beroende mellan föreningarna och de lokalsamhällen de verkar i. Föreningarna behöver kunna rekrytera medlemmar för att överleva och lokalsamhället behöver föreningslivet för att invånarna ska kunna ha en meningsfull fritid och för en god social sammanhållning. Lokalstödet gynnar båda och fungerar som en katalysator.

Lokalstödet omfattning

Kartläggningen av lokalstödet under perioden 2007 till 2013 visar att stödet har växt i omfattning både vad gäller antalet projekt som fått stöd samt när det gäller stödets omfattning i ekonomiska termer. Arvsfondens lokalstödsatsning har inneburit en kraftig ökning av stödet. Jämfört med förra utvärderingen (Bringlöv 2008) finns fortsatt en trend att såväl den generella nivån på bidragens storlek till projekten som andelen projekt som får höga belopp ökar. En majoritet av projekten år 2013 beviljas belopp över en miljon kronor. Fortfarande är det främst idrottsföreningar på landsbygden som får stöd. Andelen idrottsföreningar har dessutom ökat bland de föreningar som får stöd. Etablerade kontaktnät inom idrottsrörelsen samt ökad medvetenhet bland idrottsförbund och kommunala tjänstemän om att Arvsfonden ger medel för lokaler kan vara orsaker till detta. Att få kulturföreningar beviljas stöd kan därför bero på att det inte har etablerats någon tradition bland dessa föreningar att söka lokalstöd än, och här har inte Arvsfondens insatser för att få fler

kulturföreningar att söka ännu gett utdelning i form av beviljade lokalstödsprojekt. Att inga föreningar bildade på etnisk grund fick stöd under perioden skulle likväl kunna bero på att information om att Arvsfondens lokalstöd finns att söka inte har nått de kontaktnätverk som dessa föreningar har tillgång till. Svårigheten att finansiera de ”kringkostnader” som uppstår vid en byggnation kan också vara ett hinder för att söka lokalstöd för föreningar utan större egna medel och möjligheter till sponsring. En annan aspekt som berör föreningar i innerstadsområden, där exempelvis många kulturföreningar verkar, är att Arvsfondens krav på ett tio-årigt hyreskontrakt kan vara svårt att uppfylla i sådana rumsliga sammanhang. I relation till dessa aspekter finns det skäl att ställa frågan om vilka typer föreningar som anser sig ha råd att söka lokalstöd och varför, och hur Arvsfonden kan agera för att dessa föreningar ska kunna söka och beviljas lokalstöd.

Finansieringen av lokalerna

Utvärderingen visar att Arvsfondens lokalstöd har en nyckelroll i projektens finansiering av lokaler och anläggningar, framför allt i finansieringen av projekt som saknar stöd från kommunen. Även om föreningar ofta lyckas få medfinansiärer – i form av andra bidragsgivare, sponsring och lån – till sina projekt har många inga möjligheter att göra större (om)byggnationer utan Arvsfondens stöd. Arvsfonden bidrar med cirka 39 procent av den totala summan investeringar i lokaler och anläggningar som lokalstödsprojekten genomför under åren 2012-2013.

Det kommunala stödet till lokalstödsprojekten fördelas relativt jämt över landet och har ökat jämfört med hur det såg ut i den tidigare utvärderingen (Bringlöv 2008). Under perioden 2012-2013 bidrar kommunerna med cirka 25 procent (mot cirka 10 procent 2003-2006) av den totala summan investeringar i lokaler och anläggningar. *Utvärderingen visar dock att det kommunala stödet är ojämnt fördelat mellan projekt. Knappt hälften av projekten får ekonomiskt stöd från kommunen och merparten av detta stöd går till idrottsföreningar som, tillsammans med andra ideella och privata aktörer, bygger stora arenor eller multifunktionshallar. Förutom ekonomiska bidrag ger kommuner dock ofta stöd i form av olika tjänster, bidrag till drift och genom att köpa tid. Många projekt upplever också att kommunen är välvilligt inställd till en dialog med deras förening och det lokala föreningslivet. Även i dessa avseenden, det vill säga hur projekten upplever att kommunen förhåller sig till dem och det reella stöd man får från kommunen, ser det dock väldigt olika ut beroende på faktorer som kommunens ekonomi, typ av förening samt den kommunala förvaltningens interna kommunikation.*

Att ro iland ett lokalstödsprojekt

Utvärderingen visar att projektens sociala och rumsliga sammanhang är betydelsefullt för hur ett lokalstödsprojekt kan genomföras och fortlöper. Centrala faktorer är kommunens förhållningssätt till föreningen, samt föreningens medlemmar – vilka dessa är och vilka

möjligheter de har att ställa upp som ideell arbetskraft. Att exempelvis ha många pensionerade medlemmar som har tid och lust att ställa upp som frivillig arbetskraft, som i Hulta golfklubb, underlättar arbetet i ett lokalstödsprojekt.

Utvärderingen visar att genomförandet av ett lokalstödsprojekt ofta kräver mycket arbete och innebär många olika arbetsuppgifter som överlag sker ideellt. Det innebär också en lärandeprocess med många osäkra moment inom en snäv tidsram. Av projektansvariga upplevs arbetet mestadels positivt och utvecklande, men stundtals även tungt och krävande. Att vara projektledare beskrivs i termer av uthållighet, mångsidighet och eldsjälur och hur det går att genomföra ett lokalstödsprojekt är till stor del kopplat till projektledarna och projektgruppen, till deras kompetenser, kontakter och livssituationer. Utvärderingen visar att projektledningens tillgång på "byggspecifika" kunskaper och sociala kontakter, ideella resurser, logistisk kompetens och framför allt tid utgör centrala förutsättningar för hur arbetet med projektet fortskrider och upplevs av projektansvariga. Utvärderingen visar också att projektledarnas förutsättningar skiljer sig när det gäller dessa aspekter. Att genomföra ett lokalstödsprojekt innebär att projektansvariga behöver lägga ner mycket tid och ideellt engagemang. Mobiliseringen och samordningen av de ideella insatserna kan exempelvis vara enormt krävande, framför allt när byggprocessen drar ut på tiden för att saker och ting kostar mer än beräknat och arbetet ska ske ideellt i stället. För enskilda individer har priset varit högt och det är när för stor ideell arbetsbörda ligger på enskilda personer som den ideella arbetsinsatsen kan bli ett – ibland alldeles för stort – problem. Projektledare har olika förutsättningar när det gäller hur mycket tid de kan lägga på projektet samt hur deras tillgång till "byggspecifikt" föreningskapital ser ut. För de projektledare som upplever att de har haft möjlighet att lägga mycket tid på projektet har genomförandet upplevts som lättare än för dem som upplevt en brist på tid. Och för de projektledare som har haft erfarenhet från byggprojekt och tillgång till ett "byggspecifikt" föreningskapital upplevs det som enklare att hantera de svårigheter som uppstår. För dem som inte har haft sådana förutsättningar och kompetenser har vägen till målet ibland varit mödosamt och präglas av "trial and error"-lärande. I relation till Arvsfondens stödstrukturer för lokalstödsprojekt finns det skäl att fundera över hur Arvsfonden kan underlätta för projektledare som har heltidsarbeten och familjer, eller som saknar byggerfarenheter och föreningskapital, så att även dessa kan genomföra ett lokalstödsprojekt utan att falla i alltför många fallgropar. Det framstår som viktigt att lokalstödsprojekt kan få hjälp att ta reda på vilka kunskaper och kompetenser som behövs för att genomföra ett lokalstödsprojekt, för att sedan kunna kartlägga dessa i föreningens kontaktnätverk. Den interna och externa tillgången på kunskaper och kompetenser som krävs för att genomföra ett byggprojekt i en förening är exempelvis central i valet av en fungerande projektstruktur. En tydlig projektstruktur och tydliga roller i projektgruppen är avgörande för att lokalstödsprojektet ska kunna genomföras på ett smidigt sätt.

Checklistor, expertstöd och möjligheter att söka medel för projektledning är exempel på stödstrukturer som Arvsfonden skulle kunna utveckla för att underlätta genomförandet av lokalstödsprojekt.

En ovana att hantera och ansvara för ett stort och dyrt projekt medför även en hel del stress för projektansvariga. Föreningarna är också oerhört tacksamma över att Arvsfonden har bidragit till deras lokaler med en så stor summa pengar, och detta sätter viss press på projektledningen att göra ett så bra jobb som möjligt med projektet. Arvsfonden har som utvärderingen visat ökat storleken på lokalstödet per projekt, ända upp till över fem miljoner kronor. Det förefaller som denna ökning i ekonomiska bidrag per projekt behöver följas av ett ökat ansvar av bidragsgivaren att se till att det hela förlöper på ett bra sätt utan att det kostar för mycket för den enskilda individen. Handläggarna på Arvsfondens kansli har redan idag en ingående och uppskattad dialog med projekten under ansökningsprocessen och till viss del även under lokalstödsprocessen. Det kan dock vara en idé för Arvsfonden att fundera i banor av att lokalstödsprojekten förutom en *handläggare* även får tillgång till en *handledare*, som kan lotsa ovana projektledare. Arvsfondens projektstöd tilldelas en handledare när de blir beviljade stöd och att få tillgång till en handledare (alternativt att handläggarna även ägnar sig åt handledning) kan vara en stödstruktur som skulle kunna vara lämplig även för lokalstöd. Även utbildningar och träffar där projektledare kan utbyta erfarenheter med varandra skulle kunna vara en del av en sådan stödstruktur.

Ett lyft för föreningen och lokalsamhället

Utvärderingen visar att lokalförändringen har medfört positiva effekter för de föreningar som genomfört lokalstödsprojekt och att lokalstödet har varit ett lyft för föreningen och lokalsamhället. Överlag har intresset för och användningen av föreningens lokaler och verksamhet ökat vilket också har lett till att fler utnyttjar lokalerna. De nya lokalerna lockar till sig både gamla och nya medlemmar och andra föreningar och aktörer verksamma i och utanför lokalsamhället. Inte minst målgrupperna både använder och uppskattar lokalerna i högre utsträckning vilket innebär att lokalförändringen har möjliggjort ny verksamhet som attraherar målgrupperna. Lokalerna upplevs av föreningar och av andra användare som mer tillgängliga och mer lättanvända. Det lokala utbudet av idrotts- och kulturaktiviteter har stärkts i och med att lokalerna nu kan användas för fler olika aktiviteter, för fler olika målgrupper, på fler tider och under fler säsonger. Projekten når ut till en vid skara i lokalsamhället med sina lokaler och sin verksamhet och lokalerna har blivit nya samlingsplatser på flera håll.

Att ha tillgång till lokaler som möjliggör verksamhet för och möten mellan olika grupper i lokalsamhället har också ökat känslan av gemenskap och sammanhållning på orten. Att ha fått möjligheten att genomföra en (om)byggnation och göra en investering i den lokala lokal- och anläggningsstrukturen har stärkt föreningars och lokalsamhällens

kollektiva självkänsla och lett till stolthet och en förnyad tro på framtiden. Investeringar i den byggda miljön är inte bara materialitet utan signalerar att invånarna på denna plats är värda att satsas på och betyder någonting för samhället. Detta är särskilt viktigt att känna för grupper med svagare ställning i samhället, som barn- och ungdomar, nyanlända svenskar i alla åldrar, socioekonomiskt svaga grupper och personer med funktionsnedsättning. Framför allt på platser som präglas av avbefolkning och nedskärningar i kultur- och fritidssektorn och en känsla av hopplöshet och vanmakt innebär lokalstödet ett lyft för hela bygden.

Det ideella arbetet, att arbeta och kämpa tillsammans, är en viktig del av de positiva effekterna som lokalstödet medför. Arbetet med lokalstödsprojektet och det ideella engagemanget stärker den sociala sammanhållningen inom föreningen. På individnivå såväl som på föreningsnivå har den ideella arbetsinsatsen ökat tron på att man kan utträta saker tillsammans och fått individer att känna sig värdefulla och stolta över det de har åstadkommit. Arbetet med lokalstödsprojektet beskrivs av projekten som stärkande för både kollektivet och för den enskilda individen. Det finns en stolthet över det man har byggt. *Den materiella produkten som lokalstödsprojektet leder till – den fysiska anläggningen – både upprätthåller och bidrar till de känslor av delaktighet och tillhörighet* som kommer ur arbetet med lokalstödsprojektet, vilket på vissa platser har lett till fler ideella insatser även efter byggprojektet. Att få chansen att delta i en upprustning och investering i den fysiska miljön leder till fortsatt vårdande av denna miljö.

Utvärderingen visar att barn och ungdomar samt personer med funktionsnedsättning är delaktiga i lokalstödsprojektens planering och genomförande, även om projekten ofta initieras och leds av engagerade vuxna. Barns och ungdomars perspektiv och önskemål angående sin fysiska närmiljö tas sällan tillvara i den praktiska kommunala samhällsplaneringen. Samhällsplaneringstraditioner och starka aktörsgrupper innebär att både barnperspektivet och barns perspektiv kommer i skymundan och prioriteras bort. Arvsfondens lokalstöd utgör ett komplement till den befintliga planeringen och det befintliga anläggningsutbudet i kommunerna. Det utgör även en arena för barns och ungdomars påverkan i och med att lokalstödet kombinerar tydliga krav på målgruppens delaktighet i planering och genomförande, med föreningarnas engagemang och erfarenhet av arbete med barn och ungdomar. Arvsfondens lokalstöd, med det starka barn- och ungdomsperspektivet och det reella och omfattande ekonomiska bidrag som stödet utgör, är därför en verklig maktfaktor för barn- och ungdomar i den vuxendominerade samhällsplaneringsarenan. I relation till att projekten ska utforma ny verksamhet för nya målgrupper är det dock viktigt att även dessa olika barns och ungdomars perspektiv och önskemål tas tillvara, så att inte bara redan aktiva barn och ungdomar tillåts vara delaktiga.

Utvärderingen visar att projekten når ut till sina målgrupper och att dessa har tillgång till lokalerna och till den nya verksamheten, samt att lokalerna och verksamheten kommer målgrupperna tillgodo, men att vissa grupper är svårare att nå ut till än andra. Projektet är framgångsrika i att nå ut med sina lokaler och verksamhet till sina befintliga och nya målgrupper. De nya lokalerna möjliggör den planerade verksamheten och drar till sig barn ungdomar och personer med funktionsnedsättning. Samtidigt uppger projekt att det är en pågående process att nå ut till nya målgrupper. Orsaker till att arbetet med att nå ut till och behålla nya målgrupper kan dra ut på tiden eller stanna av ses både kopplade till vilka målgrupper det handlar om och till förhållanden i lokalsamhället. Det krävs därför att projekten har möjligheter att frigöra tid och kraft från föreningens ordinarie arbete för att arbeta långsiktigt med att integrera nya målgrupper i verksamheten. En fråga som kan ställas i relation till detta är om föreningarna skall anses klara detta vidgade ansvar på egen hand eller om man kan behöva stöd från det offentliga?

Förutom målgruppen personer med funktionsnedsättning består Arvsfondens målgrupper av barn och ungdomar. Detta är inte en homogen grupp utan det handlar om flickor och pojkar med olika ålder, bakgrund och funktion. Vad kan utvärderingen säga om dessa olika gruppers tillgång till lokalerna? Upplevs de nya lokalerna som inkluderande platser för alla? Det är inte helt lätt att besvara denna fråga, bland annat därför att det framför allt är de vuxna i föreningarna, och då främst projektledarna för lokalstödsprojekten, som har bidragit med informationen till studien, både i enkäten och i fallstudierna. Forskning om barn och ungdomar framhåller vikten av att fråga unga själva om deras erfarenheter och upplevelser då dessa skiljer sig från vuxnas idéer om ungas verklighet (se t.ex. Christensen & James 2000). Det är också viktigt att komma ihåg att de erfarenheter och perspektiv av barn och unga (och vuxna) i lokalsamhället som eventuellt inte har fått tillgång till dessa platser inte heller kommer fram i en sådan här undersökning. *De röster från målgruppen som vi har hört i utvärderingen tyder dock på att de upplever de nya lokalerna som "inkluderande" i högre grad än de gamla. Även projektledarna upplever att lokalerna attraherar fler olika barn, unga och vuxna och har blivit nya mötesplatser för olika samhällsgrupper i lokalsamhället.* Föreningarnas fortsatta arbete för att uppfylla sina mål att erbjuda aktiviteter till "alla oavsett funktion, kön, ålder, socioekonomisk och etnisk bakgrund" och att erbjuda platser för "alla", borde dock snarare ses som ett gemensamt arbete för det ideella, det privata och det offentliga i lokalsamhället.

Utvärderingen har visat på de spår som lokalstödet lämnar i föreningen, lokalsamhället och kommunen och på hur dessa sociala och rumsliga sammanhang både innebär "möjliggörare" och hinder för lokalstödet genomförande och projektledarens upplevelse av genomförandet. Den har även visat på hur dessa sociala och rumsliga sammanhang påverkas positivt av lokalstödet och upplevs som platser att bygga vidare på.

Referenser

- Augustsson, C., Stråhlman, O., Patriksson, G., & Wagnsson, S. (2010) *Användning av idrottsanläggningar*. Riksidrottsförbundet 2010:1.
- Arvsfondsdelegationen (2004). *Allmänna arvsfonden 75 år. 1928-2003*. Socialdepartementet. Stockholm.
- Barnombudsmannen (2006). *Fritid för barn och unga med funktionshinder*. Stockholm. Handikappförbundens samarbetsorgan.
- Book, Karin (2005) Arenors lokalisering, betydelse och användning – förslag på kulturgeografiska perspektiv. *Svensk idrottsforskning* nr. 3.
- Bringlöv, Åsa (2008) *Rum för idealism. Utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994-2006*. Allmänna arvsfonden.
- Cedering, Magdalena (2012) *Skolnedläggningar på landsbygden: Konsekvenser för vardagsliv och lokalsamhälle*. Licentiatuppsats Kulturgeografiska institutionen. Uppsala universitet.
- Cele, Sofia och van der Burgt, Danielle (2013) Participation, consultation, confusion: professionals' understandings of children's participation in physical planning. *Children's Geographies*, 1-16.
- Christensen, Pia, & James, Allison (red.). (2008). *Research with children: Perspectives and practices*. Routledge.
- Cresswell, Tim (2014). *Place: An Introduction*. John Wiley & Sons.
- Edvik, Anders och Björk, Fredrik (2012) *Den projektkompetenta idrottsföreningen – en studie av idrottsföreningarnas förmågor att genomföra projekt*. Rapport. Malmö högskola.
- Fahlén, Josef och Aggestål, Anna (2011) Ambitioner mot traditioner. Föreningsidrottens vidgade ansvar. *Svensk idrottsforskning* nr 1.
- Fahlén, J., & Sjöblom, P. (2008). *Idrottens anläggningar – ägande, driftsförhållanden och dess effekter*.
- Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter 1989. *Barnkonventionen*.
- Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American journal of sociology*, 1360-1380.
- Handikappombudsmannen. 2004. *Diskriminering och tillgänglighet – Rapport till diskrimineringskommittén*.
- Lundin och Söderholm (1995) A theory of temporary organization. *Scandinavian Journal of Management*. Vol.4:437-455.
- Massey, Doreen (2005) *For space*. London: Sage.
- Matthews, Hugh (2003) Children and regeneration: Setting an agenda for community participation and integration. *Children & Society*, 17(4), 264-276.
- Myers, David, Jackie Abell, Arnulf Kolstad och Fabio Sani (2010) *Social Psychology*. McGraw-Hill Higher Education. UK.
- Percy-Smith, B. (2010) Councils, consultations and community: rethinking the spaces for children and young people's participation, *Children's Geographies*, 8:2, 107-122.
- Plan- och bygglagen (PBL) 1987:10.
- Regeringens proposition 1998/99:107 *En idrottspolitik för 2000-talet – folkhälsa, folkrörelse och underhållning*.
- Riksidrottsförbundet (2010) *Idrott och integration*.
- Riksidrottsförbundet (2005) *Idrottens föreningar. En studie om idrottsföreningarnas situation*. Farsta.

- Rose, G. (1995) Place and Identity: a sense of place. I: Massey & Jess (red.) *A place in the world? Places, cultures and globalization*. Oxford University Press, Oxford, s. 87-118.
- Sjöblom, Paul (2006) *Den institutionaliserade tävlingsidrotten. Kommuner, idrott och politik i Sverige under 1900-talet*. Stockholm studies in history. Stockholm.
- Svensson, Lennart & von Otter, Carsten (2001) *Projektarbete – teori och praktik*. Santérus förlag, Stockholm.
- Svedberg, L. Johan von Essen och Magnus Jegermalm (2010). *Svenskarnas engagemang är större än någonsin. Insatser i och utanför föreningslivet*.
- Sveriges kommuner och landsting SKL (2010) *Anläggningar för kultur, idrott och fritid*.
- Tajfel, H. en JC Turner (1986). The social identity theory of intergroup behavior. S. Worchel en WG Austin (red.), *The Psychology of Intergroup Relations*, 7-24.
- Ungdomsstyrelsen (2006) *Fokus 06. En analys av ungas kultur och fritid*. Ungdomsstyrelsens skrifter 2006:4.
- Wijkström, Filip (2000) Changing focus or changing role? The Swedish nonprofit sector in the 1990s. *German Policy Studies* 1(2):161-188.
- Van der Burgt, Danielle och Gustafson, Katarina (2013) “Doing Time” and “Creating Space”: A Case Study of Outdoor Play and Institutionalized Leisure in an Urban Family. *Children Youth and Environments*, 23(3), 24-42.
- Vignoles, V. L., Regalia, C., Manzi, C., Gollledge, J., & Scabini, E. (2006). Beyond self-esteem: influence of multiple motives on identity construction. *Journal of personality and social psychology*, 90(2), 308.
- Tuan, Yi-Fi (1977) *Space and place: The perspective of experience*. University of Minnesota Press.
- Thrift, Nigel (1997) ”Us” and ”them”: reimagining places, reimagining identities. I: Mackay, H. (red): *Consumption and Everyday Life*. Sage, London, s. 159-212.

Bilaga I. Enkät

Lokalstödet 2012-13

Denna enkät riktar sig till organisationer som har blivit beviljade lokalstödsprojekt mellan 2007 och 2014. Helst ser vi att enkäten fylls i av den som är eller har varit projektledare för lokalstödsprojektet. Om projektledaren inte är tillgänglig fylls enkäten i av en annan person i organisationen som arbetar eller har arbetat med lokalstödsprojektet.

ALLMÄNNA FRÅGOR

- 1) Organisationens namn
- 2) Ange vilket år ni beviljades lokalstöd.
- 3) Ange det alternativ som bäst överensstämmer med det geografiska område lokalstödsprojektet genomförs i:
  - Storstad
  - Stad
  - Landsbygd
  - Glesbygd
- 4) Ungefär hur många personer deltar i verksamhet i organisationens lokaler (oavsett om det är verksamhet i den egna organisationens regi eller annan verksamhet)?
- 5) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är flickor upp till 12 år?
- 6) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är pojkar upp till 12 år?
- 7) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är flickor från 13 år till 21 år?
- 8) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är pojkar från 13 år till 21 år?
- 9) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är personer födda utanför Sverige?
- 10) Ungefär hur många av dem som deltar i verksamhet är personer med funktionsnedsättning?
- 11) Bedömer ni att det är fler som deltar i verksamheten efter den lokalförändring som ni har gjort?

LOKALSTÖDSPROJEKTET

- 12) Hur fick ni kännedom om att Arvsfonden ger ekonomiskt stöd till lokaler?
- 13) I vilket ändamål gjordes lokalförändringen? (flera alternativ möjliga)
  - För att utveckla verksamheten i en ny riktning
  - För att göra en tillgänglighetsanpassning av lokalerna
  - För att de befintliga lokalerna var i behov av renovering
  - För att de befintliga lokalerna hade blivit för små
  - Annat:
- 14) Hur finansierades (om-, till-, ny-) byggnationen av lokalen? (flera alternativ möjliga)
  - Bidrag från Arvsfonden
  - Kommunala bidrag
  - Andra sökt och beviljade bidrag
  - Organisationens egna medel
  - Sponsring från privata aktörer
  - Lån
  - Ideella insatser

- Annat:
- 15) Vad har den ideella insatsen bestått av? (flera alternativ möjliga)
- Projektering
  - Projektledning- och administration
  - Markberedningsarbete
  - Byggarbete (ut- eller invändigt)
  - Annat:
- 16) Har mängden ideellt arbete varit
- Som förväntat när lokalstödsprojektet planerades
  - Mindre än förväntat
  - Mer än förväntat
- 17) Har ni stött på några hinder i arbetet med lokalförändringen, som har försvårat arbetet?
- Ja
  - Nej
- 18) Vilka hinder har ni stött på?
- 19) Vilka positiva effekter av de nya/ombyggda lokalerna har ni sett hittills?
- 20) Uppskatta ungefärligt antal timmar/vecka som projektledarskapet för lokalstödsprojektet har krävt under den period som lokalerna ändrades
- 0-5 timmar
  - 6-10 timmar
  - 11-20 timmar
  - 21-30 timmar
  - mer än 30 timmar
- 21) Har projektledarskapet medfört några utmaningar/svårigheter?
- Ja
  - Nej

Projektledning

Varje lokalstödsprojekt har en projektledare. Arvsfonden är intresserad av projektledarnas erfarenheter av att driva ett lokalstödsprojekt och vad som krävs av en projektledare.

- 22) Vilka utmaningar/svårigheter har projektledarskapet inneburit?
- 23) Hur viktiga anser du att följande faktorer är för en projektledare i ett lokalstödsprojekt? (skala 1-7, från Inte viktigt till Mycket viktigt)

- Tidigare erfarenhet av projektledning
- Vara byggkunnig
- Ha tillgång till en projektgrupp i organisationen
- Ha tillgång personer med specialkompetens i organisationen
- Ha goda relationer med kommunen
- Ha goda relationer med det omgivande samhället

24) Vilka andra förutsättningar bedömer du behöver finnas HOS EN PROJEKTLEDARE för att kunna genomföra ett lokalstödsprojekt?

25) Vilka andra förutsättningar bedömer du behöver finnas inom ORGANISATIONEN för att kunna genomföra ett lokalstödsprojekt?

26) Är du nöjd med det stöd du har fått från Arvsfonden under lokalstödsprojektets gång?

- Ja
- Nej

27) Kommentera gärna vad Arvsfonden kan göra ytterligare för att bistå projektledare för lokalstöd

28) Är det något övrigt som ni vill delge oss angående Era erfarenheter av att leda ett lokalstödsprojekt?

STÖD FRÅN OCH KONTAKTER MED KOMMUNEN

29) Vilket stöd har ni fått från kommunen i samband med byggnationen?

- Finansiella bidrag
- Tillhandahållande av tjänster
- Hjälpt att nå ut till målgruppen
- Hjälpt med marknadsföring och kommunikation
- Annat:

30) Hur ser organisationens kontakt med kommunen ut?

- Löpande kontakt
- Kontakt vid behov
- Ingen kontakt
- Annat:

31) Kommentera gärna hur kommunen förhåller sig till kontakt med och stöd till organisationen

MÅLGRUPPENS DELAKTIGHET

32) Hur har målgruppens (barn, unga och/eller personer med funktionsnedsättning) deltagande sett ut i lokalstödsprojektet?

(flera alternativ möjliga)

- Målgruppen har tillfrågats om önskemål när det gäller lokalförändringen genom ombud
- Målgruppen har tillfrågats om önskemål när det gäller lokalförändringen
- Målgruppen har varit med och tagit initiativ till lokalförändringen
- Målgruppen har varit med i planeringen av lokalförändringen
- Målgruppen har varit med i genomförandet av lokalförändringen

NYA MÅLGRUPPER

33) Hade Ni ambitionen att nå nya målgrupper?

- Ja
- Nej

34) Vilka målgrupper?

35) Har ni lyckats nå fram till dessa nya målgrupper?

- Ja
- Nej
- Delvis

- 36) Kommentera hur det har gått, vad som gått bra och vilka hindren har varit:
- 37) Om ni skulle ge råd till en ideell organisation som planerade att söka lokalstöd från Arvsfonden och genomföra ett byggprojekt, vilket skulle då vara ert bästa råd?
- 38) Är det något övrigt som Ni vill delge oss angående Era erfarenheter av lokalstödsprojektet?

© Copyright www.QuestBack.com. All Rights Reserved.

Bilaga 2. Föreningar som fått lokalstöd 2007-2011

Projekt	Organisation	Ort	Summa
1. Byggnation av ny föreningslokal	Notvikens Idrottsklubb	Luleå	700 000
2. Nybyggnad av samlingslokal	Kristianstads Idrottsällskap	Kristianstad	725 000
3. Ombyggnad av butik till klubbhus/motionsgård	Orienteringsklubben Gripen	Lilla Edet	405 000
4. Ungdomsläger Salta skär, ombyggnad av hölada	Stiftelsen Bryggholmen	Enköping	602 000
5. Tillbyggnad av samlingslokal, kök och bastu	Idrottsföreningen Kamraterna	Öxnevala	159 000
6. Ombyggnad av repetitionslokal	Musikföreningen Glöd	Vilhelmina	288 000
7. Ombyggnad av klubblokal och tillbyggnad	Hovshaga Allmänna Idrottsförening	Växjö	490 000
8. Byggnad av puttinggreen	Uddevalla Golfklubb	Uddevalla	300 000
9. Nybyggnation av arbetslokal	Kågedalens Ryttnärförening	Ersmark	367 500
10. Ekerö Bike Park 2007	Ekerö Bike Park	Stockholm	367 500
11. Nybyggnation av klubbhus	Dagesbergs IF	Norrköping	1 025 000
12. Nybyggnation av kajakcenter	Boo Idrottsförening	Saltsjö-Boo	178 000
13. Byggnation av klubbhus	Myckle IK	Skellefteå	700 000
14. Ombyggnad av Folkets Hus,	Abborrträsk Folketshusförening	Abborrträsk	326 000
15. Nybyggnation av föreningslokal	Svenska Hästpoloföreningen	Göteborg	701 000
16. Tillbyggnad av klubbstuga	Öxabäck Idrottsförening	Öxabäck	244 000
17. Nybyggnation kurs, samlings-, utställningslokal	Vårgårda Fotoklubb	Alingsås	533 000
18. Nybyggnation av kafeteria, samlingslokal	Christinehamns Ridklubb	Kristinehamn	2 400 000
19. Nybyggnation av allaktivitetshall	Alliansföreningen Borgstena/	Borgstena	2 000 000
20. Ny aktivitetshall för BMX, skate mm	Korpen i Hofors, Bmx-Skate	Hofors	155 000
21. Byggnation av utomhusbana för BMX-cykling	Knivsta Cykelklubb	Knivsta	101 500
22. Nybyggnation av curlinghall med samlingslokaler/kafeteria	Idrottsklubben Fyris	Uppsala	650 000
23. Om- tillbyggnad av fritidsgården	Abrahamsbergskyrkans Församling	Bromma	270 000
24. Nybyggnation av klubbstuga	Skid- och Orienteringsklubben	Aneby	960 000
25. Nybyggnation och inredning av kafeteria/samlingslokal	Eriksmåla Ridklubb	Broakulla	660 000
26. Byggnation av samlingslokal/Cafeteria i nybyggd ridanläggning	Ridklubben Rimbo Ryttare	Rimbo	2 900 000
27. Tillbyggnad av samlingslokal	Drängsmarks Idrottsförening	Kåge	214 000
28. Nybyggnad av klubblokal	Alfta-Ösa Orienteringsklubb	Alfta	500 000
29. Nybyggnation av handikapp-anpassade stugor	Fridafors Fritids Center	Ryd	250 000
30. Vårdshusprojektet – om och tillbyggnad av	Skellefteås Kulturförening för	Skellefteå	136 000

bagarstuga och eldstad	levande rollspel och interaktiv		
31.Projekt Rum för Ungdom	Furuhöjdskyrkans Församling	Alunda	630 000
32.Byggnation av klubbhus	Finspångs Kanotklubb	Hällestad	900 000
33.Nybyggnation av samlingslokal	Möja Idrottsförening	Möja	1 900 000
34.Nybyggnad a en skatepark	Stjärntorps Sportklubb	Vreta Kloster	101 000
35.Byggnation av klättervägg	Sportklubben Svansteins	Övertorneå	165 000
36.Tillbyggnation av klubbstuga	Torsby Brukshundklubb	Torsby	241 000
37.Tillbyggnad av samlingslokal/läktare	Laxå Ridklubb	Örebro	1 206 000
38.Tilläggsansökan	Laxå Ridklubb	Laxå	119 305
39.Tillbyggnad av allaktivitetshus	Assi If	Risögrund	817 000
40.Tillbyggnation av klubbstuga	Strövelstorps Gymnastik och -	Strövelstorp	687 500
41.Ombyggnation av teaterlokal	Ögonblicksteatern	Umeå	746 000
42.Om- tillbyggnad av ridhus	Arvidsjaur Ryttarförening	Arvidsjaur	1 205 500
43.Utveckling av lek- och Läraktiviteter för funktionshindrade på Norrbyskärs-museum	Stiftelsen Mo Ångsåg	Umeå	89 000
44.Nybyggnation av skatepark	Föräldraföreningen i Viskafors	Viskafors	370 000
45.Nybyggnation av klubbstuga	Idrottsklubben Östria Lambohov	Linköping	2 210 000
46.Nybyggnation av Scoutlokal	Landeryds Scoutkår	Linköping	820 800
47.Byggnation av skyttecenter	Sjuhäradsbyggdendens sportcenter	Berghem	983 000
48.Nybyggnation av klubbstuga	Sundets Ryttarförening	Sollerön	251 000
49.Nybyggnation av Inlinesbana	Team Rollerblade klubb	Karlstad	411 500
50.Tillbyggnad av föreningslokal	Tomtarna	Njurunda	205 000
51.Byggnation av samlingslokal/omklädningsrum	Åsebod Ridsällskap	Krylbo	405 625
52.Ombyggnation av skatehall	Föreningen Power House	Vetlanda	1 287 000
53.Omläggning av asfalt på befintlig gokart-bana	Laholms Motorklubb	Laholm	504 000
54.Inköp och ombyggnad av generationshus med ungdomsgård	Föreningen på Kusten	Ullånger	3 132 000
55.Nybyggnation av ridhus/Allaktivitetshus	Mellanbyggdendens Ryttarförening	Flarken	412 000
56.Utbyggnad av föreningslokal	Löa Bygdegårdsförening	Kopparberg	1 438 000
57.Byggnation av scoutgård	Träkvista Sjöscoutkår	Stockholm	1 624 000
58.Inredning av vind	Landvetter Judo Klubb	Landvetter	373 200
59.Nybyggnation av ridhus	Stigtunabyggdendens Ryttarförening	Sigtuna	1 600 000
60.Ombyggnad av aktivitetslokal	Mångkulturella Ungdomscenter	Göteborg	211 000
61.Byggnation av handikappanpassad toalettbyggnad	Gagnef-Floda Brukshundsklubb	Dala-Floda	505 525
62.Handikappanpassning skidstuga, fritidsanläggning	Skellefteå Rullstols IF	Bureå	342 000
63.Ombyggnad av källarlokal till verksamhetslokaler/replokaler och studio	Svenska Missionsförbundets Ungdom	Uppsala	1 523 375

64.Anpassning av idrottshall	Tyresögymnastiken	Stockholm	3 760 000
65.Förstudie för bygge av motoranläggning	Vindelns motorsällskap	Vindeln	128 000
66.Nybyggnation av ridhus	Gyttorps Ridklubb	Gyttorp	4 160 000
67.Isolering och avfuktning av skatehall	Korpen Malung-Sälen	Malung	261 000
68.Om- och tillbyggnad av missionskyrka	Eggvena Missionsförsamling	Vårgårda	500 000
69.Omklädningsbyggnad/samlingslokal amerikansk fotboll	Arlanda Amerikansk Fotbollsförening	Stockholm	648 300
70.Kulturstall och Café	Skellefteå Ridklubb	Skellefteå	1 413 000
71.Samlings/utbildningslokal	Svenska Motorklubben	Arboga	1 747 100
72.Ombyggnad och handikappanpassning av klubbhus	Alnö Idrottsförening	Alnö	1 111 600
73.Ombyggnad och anpassning av seglingsarena	Göteborgs Kungliga Segelsällskap	Västra Frölunda	3 541 000
74.Anpassning av utemiljö	KFUK-KFUM	Uppsala	700 000
75.Nybyggnation av klubbstuga	Kungliga Västernorrlands	Helgum	1 198 250
76.Anläggning för utförsåkning	Sattajärvi Idrottsförening	Pajala	1 156 000
77.Ny-och ombyggnad av lägerstugor	Sölvesborgs Ridklubb	Sölvesborg	1 004 400
78.Ombyggnad av Rangehuset	Växjö Golfklubb	Växjö	492 500
79.Nybyggnation av nytt befintlig golfanläggning	Dalsjö Golfklubb	Borlänge	712 000
80.Ombyggnad av Folkets hus till skatbordhall	Folkets hus	Gällivare	659 500
81.Tillbyggnad av cafeteria och lektionssal	Kalmar Hästsportklubb	Kalmar	314 000
82.Moliden Utveckling- allaktivitetsanläggning	Molidens Idrottsklubb	Moliden	174 000
83.Byggande av inomhus skateramp, BMX mm	Luleå Extremsportsförening	Luleå	1 440 000
84.Nybyggnation av ridhus	Norra Gotlands Ridklubb	Slite	1 878 500
85.Ombyggnation av silo till klätterlokal	Visby Klätterklubb	Visby	574 500
86.Om-tillbyggnad av verkstad/garagelokal, klubblokal, domar-sekretariat	Västerås Motorsällskap	Västerås	1 632 000
87. Byggnation av motorbana	Mockfjärd motorklubb	Mockfjärd	750 000
88.Nybyggnation av cykel och skatepark	Föräldraföreningen i Viskafors	Viskafors	1 052 000
89.Nybyggnation av skatebordspark	Extremsportföreningen	Delsbo	4 092 000
90.Nybyggnation av ridhus	Bollebyggds Ridklubb	Bollebygd	755 500
91.Tillbyggnad av möteslokal	Hofors BMX och Skate – korpen	Hofors	315 500
92.Nybyggnation av klubbhus	IS Emtarna	Östra Ämtervik	1 102 000
93.Nybyggnation av ridhus	Tågarporsortens Lantliga	Annelöv	815 000
94.Byggnation av inomhusramper för skatebord/BMX/Inlines	Luleå Extremsportförening	Vollerim	966 500
95.Tillbyggnad av scoutstuga	Landskrona Kyrkliga Scoutkår	Landskrona	1 098 000
96.Ombyggnationer av lokaler på golfklubb	Abbekås Golfklubb	Abbekås	1 133 000

97.Tillbyggnad av klubbstuga	Önneköps IF	Hörby	463 000
98.Ombyggnation av gamla Riksarkivet	Föreningen Palatset	Stockholm	4 000 000
99.Ombyggnad av föreningslokal	Karlskoga Motorförening	Karlskoga	362 000
100.Tillbyggnad av samlingslokal	Åmåls Ridklubb	Åmål	2 104 250
101.Nytt övningsområde på Kävlinge	Kävlinge Golfklubb	Kävlinge	711 000
102.Nybyggnation av ridhus	Olunda Rytтарförening	Knivsta	1 210 000
103.Nybyggnad av klubbhus	Rengsjö Sportklubb	Rengsjö	824 000
104.Ombyggnation av aktivitetslokal	Sunne Mx	Sunne	406 500
105.Nybyggnation av träningslokal	Särö Golf Club	Särö	721 000
106.Ombyggnation av scoutlokal	Spånga Scoutkår	Spånga	1 657 750
107.Byggnation av familjeboende med tillgänglighetsanpassning	Stiftelsen Ronald McDonald Barnfond	Skärholmen	2 513 000
108.Nybyggnation av inomhus-anläggning för golf	Asarums Bangolfklubb	Asarum	1 462 500
109.Byggnation av minigolfanläggning	Frösunda Bangolfklubb	Eskilstuna	862 500
110.Nybyggnation av verkstadslokal	Westervik Motorklubb	Kalix	922 500
111.Ny- och tillbyggnation av ungdomens hus	Östersunds Fotbollsklubb	Östersund	1 027 000
112.Nybyggnation av aktivitetshus för motorcross, gocart mm	Kalix Motorklubb	Kalix	1 302 000
113.Ombyggnation av samlingslokal	K4 Idrottsförening	Arvidsjaur	279 500
114.Om- och tillbyggnad av dansloge	Sörfors Idrottsförening	Umeå	382 300
115.Nybyggnad av tillgänglighets-anpassad inomhusarena Camp Igge Arena	Iggesunds IK	Iggesund	7 011 500
116.Tillbyggnation/handikappanpassning verksamhetslokal	DHR	Norrköping	596 000
117.Nybyggnation av möteslokal med ombyte och pentry	Knivsta Cykelklubb	Knivsta	213 000
118.Tillbyggnad av aktivitetshus/ridhus	Mörrums Rytтарförening	Svängsta	1 600 000
119.Handikappanpassning av nybyggd ridanläggning	Lidköpings Ridklubb	Lidköping	4 340 000
120.Tillbyggnation och tillgänglighetsanpassning av bygdegård med bowlinghall	Västbygdens Byalag	Alsen	4 810 000
121.Om- och tillbyggnation av verkstadslokal	Västerås Motorklubb	Västerås	1 210 000
122.Tillbyggnad av handikappanpassning	Västerås Jakttskytteklubb	Västerås	793 000
123.Uppförande av bystuga	Åsmansbo-Matsbo byalag	Smedjebacken	282 700
124.Säkerhets- och trafikskola för funktionshindrade	Kumlas Funktionshindrades motorklubb	Kumla	928 000

Bilaga 3. Föreningar som fått lokalstöd 2012 – 2013

Projekt	Organisation	Ort	Summa
Om- och nybyggnation av aktivitetsanläggning	Näshults Idrottsförening	Åseda	2 400 000 kr
Ombyggnation av hemslöjsgård	Östergötlands läns hemslöjdsförening	Linköping	2 341 250 kr
Ombyggnation av samlingslokal	Fagersta Södra IK	Fagersta	1 013 000 kr
Fastec Ring ny- och ombyggnad av gokartanläggning	Skellefteå Motorsällskap	Skellefteå	1 838 000 kr
Ombyggnation av nyskapande musik och kulturlokal	Föreningen Fylkingen	Stockholm	1 950 000 kr
Byggnation av församlingslokal	Unga KRIS	Halmstad	1 213 000 kr
Byggnation av omklädningsrum	Fredriksbergs BK	Ronneby	813 000 kr
Anpassning av skyttehall	Ramselefors skytteförening	Vindeln	964 000 kr
Utbyggnad av Servehall	Laholms Bordtennisklubb	Laholm	737 000 kr
Tillgänglighetsanpassning av lokaler och golfbana	Oxie Golfklubb	Malmö	1 611 000 kr
Byggnation av träningsstudio inomhus	Dalsjö Golfklubb	Borlänge	414 000 kr
Byggnation av flexibla väggar	Judiska församlingen	Stockholm	560 000 kr
Tillbyggnad och anpassning av utomhusyta för isidrotter	Uppsala Young Hockey Club	Uppsala	2 510 000 kr
Ombyggnation av träningslokal	Friskis och Svetteis	Skellefteå	1 224 000 kr
Byggnation av ridhus	Kristianstad Ridsällskap	Kristianstad	700 000 kr
Byggnation av kyrka/samlingslokal	Livsglädje Landskrona	Landskrona	707 300 kr
Nybyggnation av ridterapihus	Österhaninge Ridsällskap	Vendelsö	3 000 500 kr
Klubbstuga	Dalstorps IF	Dalstorp	2 483 000 kr
Tillgänglighetsanpassning	Hulta Golfklubb	Bollebyggd	2 413 000 kr
Handikappanpassning av golfklubb	Degerberga Widtsköfte Golfklubb	Degerberga	313 000 kr
Ombyggnad av ungdomslokal för tyngdlyftning och styrkelyft	Träningsverket IF	Hovmantorp	53 000 kr
Aktivitetsshall Idrottsförening	Salsåker/Ullånger	Ullåker	2 003 000 kr
Ridanläggning	Stenungsunds Ridklubb	Ödesmål	1 300 000 kr
Konstisbana	Skutskärs IF Bandyklubb	Skutskär	975 000 kr
Anläggning av cykelpark	Ramnäs Cykelklubb	Ramnäs	1 812 000
Byggnation av klubbhus och samlingslokal	Landvetter IF	Landvetter	3 012 000
Nybyggnation av toalett för funktionshindrade barn och ungdomar	Pythagoras vänner	Norrtälje	526 518

Ombyggnad av Actionhall	KFUM Jönköping	Jönköping	763 000
Färdigställand av näridrottsplats	Annebergs Samhällsförening	Anneberg	156 849
Byggnation av träningshall	Föreningen Östersundsgymnasterna	Krokom	3 000 000
Byggnation av allaktivitetshus	Burseryds Idrottsförening	Burseryd	5 478 000 kr
Byggnation av ridhus	Hjälmsättra Kusk och Ryttare	Åkersberga	2 610 000
Juniorhus och Övningsområde	Sotenäs Golfklubb	Hunnebostrand	982 000
Föreningslokal	Qviding FIF	Göteborg	3 012 000
Nybyggnation av samlingslokal	Luleå Ridklubb	Luleå	1 312 000
Byggnation av allaktivitetshall	Allhall i Holmsjö	Holmsjö	3 012 000
Byggnation av kulturhus	Kulturkampanjen Örby	Skarpnäck	1 810 000
Komplettering för gymnastik i idrottshall	Waxholms Gymnastikförening	Vaxholm	2 260 000
Ombyggnation av verkstadslokal	Föreningen Smalspåret	Virserum	1 359 000
Inredning av ridhusskal	Eds Ryttersällskap	Ed	1 312 000
Utbyggnad av motoranläggning	Finspångs Motorsällskap	Finspång	927 000
Hästsportarena, Ridanläggning	Åre Ridklubb	Åre	5 512 000
Ny inomhusarena	Eslövs Ridklubb	Eslöv	77 000
Ombyggnad samlingsrum övernattningslokal	Marks Ridklubb	Örby	1 027 000
Byggnation av skateanläggning	KFUM Burlöv Idrottsförening	Lund	1 652 000
Handikappanpassning av klubbstuga	Stala IF	Varekil	712 000
Byggnation av multifunktionsanläggning	Malå Idrottsförening	Malå	1 500 000
Byggnation av allaktivitetshus	Fjälkestads Ridklubb	Kristianstad	2 500 000
Nybyggnation av knattebana	Ingarö Golfklubb	Ingarö	700 000
Anpassning av konst-gräsplan	Hissjö sportklubb	Umeå	668 000
Ombyggnation av omklädningsrum	Kolsva IF	Kolsva	1 037 000
Allvädersbeläggning på minifriidrottsplats	Brattås Cykelklubb	Henån	462 000
Byggnation av träningsstudio	Chalmers Golfklubb	Landvetter	2 049 000
Byggnation av skatepark	Gnosjöandans näringsliv i betong	Gnosjö	1 912 000
Handikappanpassning	Föreningen Sportstugan	Uddevalla	672 000
Byggnation av träningslokal	Östersunds Budo Kai	Frösön	1 512 000
Byggnation av trädgård för barn	Åkersbergas trädgårds-sällskap	Åkersberga	1 800 000
Byggnation av gymnastikanläggning	Gymnastikföreningen Norra Norden	Kiruna	1 256 000
Byggnation av parkourbana samt hoppgröp	Sundsvallsgymnasterna	Sundsbruk	1 082 000
Övernattningsrum och anpassning av	Alingsås Golfklubb	Alingsås	2 749 000

golfbana			
Byggnation av föreningshus	Lofthammars Golfklubb	Lofthammar	3 012 000
Anpassning av ridled	Sotenäs Fältrittklubb	Kungshamn	462 000
Byggnation av ridhus	Hittarps Ridklubb	Helsingborg	2 412 000
Ny inomhusanläggning	Alingsås Idrottsförening	Alingsås	4 000 000
Byggnation av korthålsbana	Isaberg Golfklubb	Hestra	462 000
Nybyggnation av stall	Bengtstors Ridklubb	Bengtstors	5 000 000
Ombyggnation av allaktivitetshus	Svegs Ryttaförening	Sveg	1 612 000
Om och tillbyggnad av tenniscenter	Ekerö Tennisklubb	Ekerö	4 385 000
Tillgänglighetsanpassning av sporthall	Alfta innebandyklubb	Alfta	808 000
Iordningsställande av nybyggt ridhus	Njurunda Ryttaförening	Kvissleby	1 000 000
Konstgräs	Ockelbo idrottsförening	Ockelbo	4 612 000
Ombyggnad av Porsen	Soo Shim Taekwondo och Hapkido	Skellefteå	2 245 000
Byggnation av samlingslokal samt handikappanpassning av befintlig lokal	IFK Åkullsjön	Robertfors	2 600 000
Byggnation av multisportplan	Fridafors Fritidscenter	Ryd	472 600
Fallskyddsutrustning för konstakning i ishall	Borås konstakningsklubb	Borås	607 000
Byggnation av omklädningsrum	Essunga Ryttaföreningen	Nossebro	322 000
Till och nybyggnation av aktivitetshall, samlingslokal och fritidsgård	Lenhovda idrottsförening	Lenhovda	2 662 000
Byggnation av cykelpark	Heby AIF	Heby	3 012 000
Tillgänglighetsanpassning och bananläggning	Kallfors Golfklubb	Järna	2 694 000
Padelbanor	Luleå Tennisklubb	Luleå	812 000
Om och tillbyggnad till mångaktivitetshus	Skålans Byråd	Åsarna	4 845 000
Handigolf, bananpassning	Uddevalla Golfklubb	Uddevalla	5 200 000
Tillbyggnad av möteslokal	Skillinge Missionshus	Skillinge	2 694 000
Nybyggnation av samlingslokal	IK Nordia	Grillby	2 272 000

Bilaga 4. Föreningar som fått lokalstöd 2014 (jan-maj)

Organisation	Projekt och kommun	Summa
Bräcke Sportklubb	Byggnation av friluftsanläggning Outdoor, Bräcke	582000
KFUK-KFUM	Tillgänglighetsanpassning för funktionshindrade, Malmö	3182000
Malmköpings Idrottsförening	Konstgräsplan, Flen	1512000

Nyköpings tennisklubb	Byggnation av tennishall, Nyköping	5865000
Isabergs ridklubb	Nybyggnad/tillbyggnad och tillgänglighetsanpassning, Gislaved	970000
Hofors Skyttegille	Handikappanpassning av entre och toalett i luftgevärshall/sporthall, Hofors	1624000
IFK Grängesberg fotboll	Skatepark i Grängesberg, Ludvika	1159000
Hörby Allmänna idrottsförening	Byggnation av friidrottsarena, Hörby	802000
Älvsbyns Motorsällskap	Tillbyggnad och tillgänglighetsanpassning av motoranläggning, Älvsbyn	1653000
Viarps Kör- och Ridklubb	Handikappanpassning av samlingslokal	1062000
Rödeby AIF	Aktivitetsyta, Karlskrona	4442000
Kristen Samverkan Mellansverige, Hjälmgården	Tillgänglighetsanpassning av lägergård, Vingåker	1286000
Kilafors idrottsförening	Anläggande av konstgräsplan, Bollnäs	1792000
Slöinge Tennisklubb	Tillgänglighetsanpassning av tennishall, Falkenberg	262000
Grimsås Samhällsförening	Anläggande av multisportplan, Tranemo	412000
Kristinehamns Orienteringsklubb	Anläggande av motionsspår och karta, Kristinehamn	570000
Söraby Skytteförening	Om- och tillbyggnation av skyttehall, Växjö	2965000
Höörns Skateförening	Anordnande av Skatepark, Höör	2412000
Eslövs Golfklubb	Tillgänglighetsanpassning av broar, Eslöv	1574000
Skånsta Ryttare	Byggnation av tillgänglighetsanpassat miniridhus, Österåker	4284000
Westerviks Segelsällskap Wikingarna	Tillgänglighetsanpassning av jollehamn, Västervik	112000
Kulturstaden	Anläggande av replokaler, atlejer, musikstudios, Kristianstad	871000
Umeå Golfklubb	Tillgänglighetsanpassning av driving range och övningsområde, Umeå	1657000
Färjestadens Innebandyklubb	Anläggande av parkour/skate/multiarena, Mörbylånga	728000
Sjöbo Golfklubb	Byggnation av golfstudio på Björka 18:1 i Sjöbo kommun	413000
Hemmingsmarks idrottsförening	Spontanidrottsanläggning (multiarena), Piteå	436000
Halmstads konståkningsklubb	Installation av NoFall anläggning i Halmstad Arena, Halmstad	851000
Föreningen Sandhamns vänner	Byggnation av föreningsgård och konstgräsplan, Värmdö	710000
Ockelbo Ryttarförening	Tillgänglighetsanpassning av ridanläggning, Ockelbo kommun	164000
Föreningen Anders	Ombyggnad vind över lokal, Höör kommun	980000
Hammerdals IF	Anläggande av ishockeyplan i Hammerdal, Strömsund	532000

Borås Golfklubb	Handikappanpassning av golfbana	2618000
Umeå baseboll och softbollklubb	Byggnation av två planer: basebollplan och softbollplan, Umeå	2162000
Ljusdals IF	Byggnation av fullstor inomhusfotbollsplan på Älrvallens Idrottsplats	5147000
Malungs Idrottsförening	Byggnation av inomhushall Malung-Sälen kommun	5012000
Vinbergs IF	Anläggande av konstgräsplan Falkenberg kommun	3207000
Sjögärde Golfklubb	Svingstudio, lekplats och utegym Kungsbacka kommun	1304000
Säters IF Fotboll	Anläggning av konstgräsplan Säter kommun	2412000
Myssjö-Oviken IF	Byggnation av ungdomsgård och bowlinghall, Berg kommun	1568000
Alunda SK	Nyanläggning av utegym	312000
Mälarhöjdens IK	Byggnation av fotbollsplan för synskadade, Stockholms kommun	947000
Obbola IK	Byggnation av idrottsanläggning, Umeå kommun	2769000
Sävsjö klätterklubb	Byggnation av klättervägg med fast monterad skyddsmatta, Sävsjö	289000
Askims Bangolfklubb	Byggnation av inomhuscenter för bangolf, Göteborgs kommun	3037000
Strömsholms Golfklubb	Byggnation av övningsområde i konstgräs, Hallstahammars kommun	471000
Karlskrona Miniracingklubb	Byggnation av motorban för radiostyrd bilsport i Karlskronas kommun	1043000
Föreningen Trolldansare	Byggnation av omklädningsrum och vinterbonande av lokal, Sundsvalls kommun	762000
Överums Hästsportförening	Byggnation och tillgänglighetsanpassning, Västerviks kommun	4752000
Föreningen Cirkus Cirkör	Ombyggnation av cirkusträningslokaler, Botkyrka kommun	1041000
Gnosjö Friluftsklubb	Gnosjöslingan	2562000
Åsarps IF	Nybyggnation av idrottshall, Falköpings kommun	1012000

Utvärderingsrapporter – Arvsfonden

2015

Vägar mot arbete. En utvärdering av 42 projekt som finansierats av Arvsfonden inom området unga, arbete och sysselsättning. Gunnar Gillberg och Mattias Bengtsson, Göteborgs universitet.

2014

”Den här har jag byggt, känns bra!” Platser att bygga på. En utvärdering av Arvsfondens lokalstöd 2007-2013. Danielle van der Burgt, Uppsala universitet.

Trygga rum, nya möten och sociala entreprenörer. Marcus Herz och Enrique Peres, Malmö högskola.

Möjligheter och hinder att nå arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning. Utvärdering av 60 projekt som fått ekonomiskt stöd av Arvsfonden inom området arbete, sysselsättning och funktionsnedsättning. Bert Danermark och Sif Bjarnason, Örebro universitet.

Sociala inventioner och institutionella traditioner – En utvärdering av 36 Arvsfondsprojekt inriktade mot unga och kriminalitet under åren 1995 – 2013. Thomas Öhlund, Stockholms universitet.

Kultur med och för personer med intellektuella funktionshinder – en utvärdering av projekt som under åren 1994-2011 erhållit ekonomiskt stöd inom området Kultur och intellektuella funktionshinder. Lennart Sauer och Veronica Lövgren, Umeå universitet.

Från traditionell omsorg till inflytande och delaktighet – en utmanande process. Utvärdering av 172 projekt med målgrupp personer med intellektuell funktionsnedsättning som under 1994 – 2011 fått ekonomiskt stöd av Allmänna Arvsfonden. Magnus Tideman, Kristina Szönyi och Susanne Bergh, Högskolan Halmstad.

2013

Inga hopplösa fall. Om livsstilshuset, ett boende och en verksamhet för unga med ”gängerfarenhet”. Philip Lalander, Malmö högskola.

Socialt företagande och försöken att finna fungerande sätt. En utvärdering av 67 Arvsfondsfinansierade projekt. Malin Gawell, Kungliga Tekniska Högskolan, KTH.

2012

När staten ska förnya civilsamhället. Arvsfondens bidrag till föreningslivet. Erik Amnå, Örebro universitet, Malin Holm och Pär Zetterberg, Uppsala universitet.

Vi deltar! Utvärdering av Arvsfondens satsning på ungdomar och demokrati. 2009-2012. Simon Lindgren, Ida Åberg, Ragnar Lundström, Anna Johansson. Umeå universitet.

Män och maskuliniteter i rörelse – kris, utveckling och förändring. Thomas Johansson och Johannes Lunnerblad. Göteborgs universitet.

Från homo till hbtq. Janne Bromseth, Stockholms universitet.

Att ge barn och unga i utsatta situationer makt och inflytande – en utmaning för hela samhället. Utvärdering av Arvsfondens satsning Fördel Barn! 2009 – 2012. Kirsti Kuusela. Karlstads universitet.

2011

Allmänna arvsfonden och ett samhälle i förändring. Roger Qvarsell och Annika Sandén, Linköpings universitet.

Ingenting om oss utan oss – utvärdering av Allmänna arvsfondens stöd till projekt rörande människor med psykiska problem. Alain Topor, Stockholms universitet.

Heder och det civila samhällets metoder – En uppföljning av 22 projekt. Astrid Schlytter, Stockholms universitet.

2010

Brukarmedverkan – visioner och verkligheter. En utvärdering av 32 projekt som på olika sätt rör äldre. Annika Taghizadeh Larsson, Eva Jeppsson, Anna Whitaker, Linköpings universitet.

Från projekt till delaktighet – Utvärdering av 44 projekt relaterade till funktionsnedsättningen dövblindhet. Lena Göransson.

Föreningsvägen till integration – uppföljning av 43 Arvsfondsprojekt genomförda av organisationer bildade på etnisk grund. Niklas Westin och Charles Westin, Stockholms universitet.

Islam och muslimer i Sverige. En utvärdering av trettio projekt finansierade av Arvsfonden 1994 – 2006. Mattias Gardell, Uppsala universitet.

Kunskap och praktik i utveckling. Utvärdering av Allmänna arvsfondens stöd till projekt om mäns våld mot kvinnor och barn. Maria Eriksson och Lena Berg, Uppsala universitet.

Somaliska föreningar som överbyggare. En uppföljning av 28 projekt som fått stöd av Allmänna arvsfonden. Sara Johnsdotter, Malmö högskola.

Ung kriminell eller bara annorlunda bakgrund? Gemenskap, identitetsutveckling och integration inom Unga KRIS. Philip Lalander, Linnéuniversitetet.

Utrymme att tänka nytt – en uppföljning av 89 projekt om autism och ADHD. Anders Gustavsson, Stockholms universitet, Anders Möller, Nordiska hälsohögskolan för folkhälsovetenskap, Bibbi Ringsby Jansson, Högskolan Väst och Elisabeth Ohlin, Göteborgs universitet.

Värdet av Unga KRIS – en samhällsekonomisk utvärdering. Kari Jess, Mälardalens högskola.

2009

Checklistor, tålmod och gemenskap – stöd till föräldrar med intellektuella begränsningar. Erfarenheter från FIB-projektet 2005 – 2008. Karin Göreskog, Uppsala universitet.

Förortens sociala kapital – En utvärdering av Lugna Gatan i Göteborg och Malmö. Thomas Öhlund, Per Oskar Gundel och Michael Klaus, Stockholms universitet.

Kulturell och språklig revitalisering bland romska barn och ungdomar – en väg till självorganisering. Christina Rodell Olgac, Södertörns högskola.

”Stackars flickor” i en bristfällig skola. Utvärdering av projekt åren 1995 – 2008 var avsedda att utveckla skolans arbete om sexualitet och samlevnad. Birgitta Sandström, Stockholms universitet.

2008

Arvspolitik och sociala frågor. Allmänna Arvsfonden och ett samhälle i förändring. Roger Qvarsell och Annika Sandén, Linköpings universitet.

Barn och migration. Utvärdering av projekt riktade till barn och ungdomar med flykting- och invandrarbakgrund. Zofia Nestler.

Barn och rasism. Utvärdering av regeringens satsning på insatser mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi riktad till barn upp till 12 år. Jenny Malmsten, Malmö högskola.

Barn och ungdomars kulturengagemang. En utvärdering av Arvsfondens kultursatsning. Ambjörn Hugardt, Kungliga Musikhögskolan.

Rum för idealism. Utvärdering av Arvsfondens stöd till lokaler 1994 – 2006. Åsa Bringlöv.

Stödet efter flod vågen. Utvärdering av frivilligorganisationernas stödinsatser efter tsunamikatastrofen. Inger Linblad, Institutionen för utveckling av metoder i socialt arbete, IMS.

Systrar förena er! Utvärdering av Unitet Sisters, en tjejverksamhet i Stockholm, Göteborg, Uppsala och Malmö. Sara Högdin, Stockholms universitet.

Ungas psykiska ohälsa och den ideella sektorn. Magnus Karlsson, Ersta Sköndal högskola.

2007

Brukarstödscentra – verktyg till empowerment och full delaktighet. Utvärdering av regeringens satsning på brukarstödscentra finansierade av Allmänna arvsfonden. Jamie Bolling, Örebro universitet.

Delaktighet, Diskriminering, Demokrati. Utvärdering av regeringens satsning på insatser mot rasism, främlingsfientlighet, diskriminering och homofobi riktad till personer med funktionshinder. Jamie Bolling, Örebro universitet.

Elektra. Ett projekt mot hederförtryck och våld. Astrid Schlytter och Liv Kanakura, Stockholms universitet.

Unga KRIS. Utvärdering av ett projekt för att utveckla regionala unga KRIS-råd och få igång lokala föreningar över hela landet. Birgitta Rydén-Lodi, Stockholms universitet.

2006

Bemötande med kultur. Utvärdering av regeringens satsning Bemötande med kultur, en försöksverksamhet där kulturen används för att minska fördomar om personer med funktionshinder. Etnolog Åsa Bringlöv.

Pågående utvärderingar december 2014

Föräldrastöd, Helena Hörnfeldt, Södertörns högskola – Slutredovisning våren 2015.

Projektet, ledaren och ledarskapet. Filip Wijkström och Torbjörn Einarsson. Handelshögskolan Stockholm – Slutredovisning hösten 2015.

Utvärdering av samverkan mellan ideella organisationer och den offentliga sektorn. Anna Meeuwisse och Håkan Johansson. Lunds universitet – Slutredovisning våren 2016.

Sociala medier i Arvsfondsprojekt. Simon Lindgren, Umeå universitet – Slutredovisning våren 2016.

Aktuella Arvsfondsprojekt i Stockholm. Jonas Lindström, Södertörns högskola – Slutredovisning hösten 2016.

Aktuella Arvsfondsprojekt i Göteborg. Marcus Herz, Högskolan Malmö – Slutredovisning hösten 2016.

Utvärdering av Arvsfondens satsning Egen Kraft. Johanna Gustavsson. Örebro universitet – Slutredovisning hösten 2016.

Utvärdering av projektet Kärleken är fri. Ett projekt om hedersrelaterat våld och förtryck. Sara Högdin. Högskolan Halmstad – Slutredovisning våren 2017.